

Årsrapport 2009

Fylkesmannen i Oslo og Akershus

Innhold

Kapittel 1 - Om embetet	Side 3
Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer	Side 5
Kapittel 3 - Resultatområder	Side 11
Kongehuset	Side 11
Miljøverndepartementet	Side 11
Landbruks- og matdepartementet	Side 12
Kunnskapsdepartementet	Side 23
Barne- og likestillingsdepartementet	Side 42
Justis- og politidepartementet	Side 43
Kommunal- og regionaldepartementet	Side 48
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	Side 51
Helse- og omsorgsdepartementet	Side 53
Statens Helsetilsyn	Side 64
Samferdselsdepartementet	Side 68
Utenriksdepartementet	Side 68
Kultur- og kirkedepartementet	Side 68
Fomyings- og administrasjonsdepartementet	Side 69

Kapittel 1 - Om embetet

1.1 Tilstanden i embetet og fylket – generelt

Å være fylkesmann i hovedstadsregionen gir embetet mange og spesielle utfordringer. Behovet for utbygging av boliger, barnehager, skoler, helseinstitusjoner, næringsbygg, veier og kollektivtrafikk er stort. Våre to fylker har 1,6 prosent av landets samlede areal og det er en stor utfordring å bygge nytt uten at miljø og identitet ødelegges. Vi forholder oss til 22 kommuner i Akershus og 15 bydeler med en ikke ubetydelig grad av selvstyre i Oslo.

Hovedstadsregionen er preget av geografisk små, men folkerike kommuner og bydeler. Som eksempler nevnes (pr 1/1-09):

Oppegård	24 612 personer	Ullensaker	28 138 personer
Bydel Gamle Oslo	41452 personer	Bydel Frogner	49 058 personer

I Oslo og Akershus bodde det ved inngangen til 2009 til sammen 1 103 100 personer, noe som utgjør ca 23 prosent av landets befolkning. I vår region har vi størst andel innbyggere med flerkulturell bakgrunn. Dette gir oss en del språklige utfordringer, og mange ønsker derfor personlig råd og veiledning.

Regionen er i stor vekst med en forventet befolkningsøkning på ca 340.000 fram mot 2030. Den årlige vekst i Oslo og Akershus utgjør ca. 20.000 nye innbyggere. Dette gir et betydelig arealpress, og gir helt andre utfordringer for fylkesmannen enn i de fleste andre deler av Norge.

130130 journalposter (ut- og inngående brev, e-poster og notater) ble registrert i 2009. Dette er en økning på 3070 poster i forhold til 2008. De fleste av våre saker er unntatt offentlighet av personvern hensyn. Forøvrig praktiserer vi meroffentlighet og benytter internett til å publisere aktuelle saker. I tillegg legges offentlig journal ut på nettet. I fjor mottok embetet totalt 985 innsynsbegjæringer (i 2008 var antall begjæringer 1029).

1.2 Rapportering på ressursbruk

1.2.1 Embetet som helhet

Departement	FMOA		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Kongehuset	11	0	11	0
Miljøverndepartementet	1119	114	1119	114
Landbruks- og matdepartementet	840		840	0
Kunnskapsdepartementet	749	334	749	334
Barne- og likestillingsdepartementet	772	11	772	11
Justis- og politidepartementet	487		487	0
Kommunal- og regionaldepartementet	679		679	0
Arbeids- og inkluderingsdepartementet	472	114	472	114
Helse- og omsorgsdepartementet	1035	457	1035	457
Statens Helsetilsyn	1125	68	1125	68
Samferdselsdepartementet			0	0
Utenriksdepartementet	32		32	0
Kultur- og kirke departementet	26		26	0

Fornyings- og administrasjonsdepartementet	1		1	0
Administrasjon	1755	45	1755	45
Embetsledelse	90		90	0
Sum:	9193	1143	9193	1143

1.2.2 Det administrative området

Område	FMOA		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Embetsledelse (FM og ass. FM)	90		90	0
Administrativ ledelse (adm sjef el. tilsvarende)	45		45	0
Arkiv	566		566	0
Regnskap og lønn	177		177	0
Personal	180		180	0
IKT	285		285	0
Informasjon	58		58	0
Ekspedisjon/forværelse	307		307	0
Statens hus (vaktmester, kantine, sentralbord, renhold mm)	92	45	92	45
Landsdekkende oppgaver på administrativt område	45		45	0
Sum:	1845	45	1845	45

Kapittel 2 - Sentrale politiske føringer

2.1 Generelle samordningsoppgaver. Fornyning av offentlig sektor

Hovedansvaret for samordning ovenfor kommunene er tillagt samordningsstaben i tett samarbeid med det interne ”planmøtet” hvor alle avdelinger med kommunerettede oppgaver er representert. Dette er det viktigste forum for å fange opp samordningsutfordringer. Samordningsstaben består av en sentral planrådgiver (stillingen delvis besatt i 2009), samt to økonomirådgivere og embetets informasjonsansvarlige.

Fagavdelingene og samordningsstaben gir tilbakemeldinger gjennom kommunenes planprosesser. Aktiviteten har også i 2009 vært betydelig, med relativt mange kommuneplanrullinger. Tidligere har embetet gitt et utvalg kommuner en tilbakemelding på økonomiplanen. I dette arbeidet deltok flere fagavdelinger, og tilbakemeldingene ble dermed overgripende mht økonomi/tjenesteproduksjon. I 2009 ble det i stedet utarbeidet 2 felles brev til alle kommunene i Akershus, et med fokus på befolkningsvekst og finansielle indikatorer, det andre med fokus på tjenesteproduksjonen i kommunene, fremstilt med KOSTRA-tall og anbefalinger fra våre fagavdelinger.

Internt er det utarbeidet en kommuneprofil som skal styrke avdelingenes og embetsledelsens kunnskap om den enkelte kommunes situasjon. Det gjennomføres en løpende oppdatering av disse.

I forhold til kommunedialogen er Fylkesmannens kommunemøter, hvor fagavdelingene er representert etter behov, og vår årlige kontaktkonferanse viktige arenaer. I tillegg kommer den kommunikasjon som foregår løpende på faglige linjer. Spesielt kan nevnes at den beredskapsmessige dialogen har vært intensivert gjennom 2009.

Møtevirksomheten mellom embetet og kommunene søkes samordnet gjennom egen tilsynskalender og møtekalender.

Formidle informasjon om det økonomisk opplegget for kommunesektoren

Som tidligere år, har vi også i 2009 viderefremidlet og utarbeidet skriftlig informasjon til kommunene etter fremleggelsen av revidert nasjonalbudsjett og kommuneproposisjonen. Økonomirådgiverne har stilt seg til disposisjon for kommuner som har ønsket deltagelse på egne møter.

Høsten 2009 ble det som vanlig arrangert et informasjonsmøte for kommunene (ledelse og økonomimedarbeidere) samme dag som statsbudsjettet ble offentliggjort. Gjennom året har det vært en løpende dialog mellom embetet og kommunene i forhold til økonomiforvaltningen/inntektssystemet.

Det ble som tidligere år utarbeidet en database over finansielle indikatorer for kommunene i Akershus. Dette er en database som viser utviklingen i sentrale nøkkeltall, historiske og fremskrevne, for enkeltkommunene og gjennomsnitt Akershus. Grunnlaget for tallene er kommunenes regnskaper og økonomiplaner. Dette er et nyttig verktøy i kommunedialogen.

KOSTRA

KOSTRArapporteringen ble fulgt opp på vanlig måte. Økonomirådgiver var i løpende dialog med flere kommuner underveis i rapporteringen, i tillegg til mer generell kontakt med kommunene. KOSTRAdata er fortsatt en sentral del av økonomiplan-tilbakemeldingene og de interne kommuneprofilene.

Fordeling av skjønnsmidler til kommunene

Det ble også i 2009 holdt tilbake skjønnsmidler for å støtte fornyings/utviklingsprosjekter i kommunene, og for å ha mulighet til å kompensere for andre forhold gjennom en tildeling i løpet av året. Kommunene fikk et eget brev om dette, og ble gitt muligheten for å søke om prosjektskjønn, samt spille inn andre momenter. Tilbakeholdte skjønnsmidler på 6 millioner kroner ble fordelt i løpet av 2. halvår. For første gang tildelte vi ikke midler til interkommunale prosjekt, men det er flere slike prosjekt fra tidligere år som enda ikke er avsluttet. Fokuset i 2009 var på omstillings/effektiviseringsprosjekt i enkeltkommuner.

Forslag til fordeling av ordinære skjønnsmidler for 2010 ble utarbeidet høsten 2009. All tildeling av skjønnsmidler ble vurdert opp mot departementets retningslinjer.

Oppfølging av kommuner som er i en vanskelig økonomisk situasjon Arbeidet har vært videreført på samme

måte som tidligere år, og behovet er igjen økende. Økonomirådgiverne har stilt seg til særlig disposisjon for dialog med administrasjon og politisk ledelse i disse kommunene. Dette som et tillegg til den dialog som gjennomføres med alle kommunene i Akershus.

2.2 Velferd, helse og personleg tenesteyting

Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen har i tråd med oppdraget hatt et sterkt fokus på kontakten med kommunene i Akershus og bydelene i Oslo i 2009. Alle delplanene er fulgt opp i tråd med føringene. Det vises forøvrig til kap. 3

Tilsyn på sosialtjenesteområdet:

Fylkesmannen har i 2009 ført tilsyn med kommunenes tjenesteyting ihht lov om sosiale tjenester til ulike grupper; tjenester til rusmisbrukere, tjenester til mennesker med psykisk utviklingshemming og familier i behov av tjenester etter lovens §4-2. Vi har videre i gjennomført landsomfattende tilsyn med kommunenes tjenesteyting i fht avlastning for funksjonshemmede barn. Det vises til særreporteringen til Statens helsetilsyn, og til kap. 3 her.

Opptrappingsplan på rusfeltet

Det vises til vår rapportering på resultatområde i kap. 3 for beskrivelse av de aktiviteter og tiltak som ble gjennomført i 2009.

Boligsosialt arbeid/økonomisk rådgivning

Det vises til vår rapportering i kap. 3 der vi redgjør for vårt arbeid med boligsosialt arbeid og økonomisk rådgivning i 2009.

NAV reformen/KVP-prosjektet

Fylkesmannen har deltatt i samarbeidsutvalgene i både Oslo og Akershus. I Oslo har det vært gjennomført 8 møter i løpet av 2009, i Akershus 4 møter.

Det har ikke vært behov for mekling i tvister i noen av våre to fylker. Fylkesmannen har hatt et tett samarbeid med Nav fylke både i Oslo og Akershus, og det har vært et høyt aktivitetsnivå i fht oppfølgingen av det enkelte kontors implementering av kvalifiseringsprogrammet. Det har også vært avholdt nettverkssamlinger for de som arbeider konkret med KVP. Den største utfordringen for embetet, men særlig for de som arbeider konkret med KVP, er manglende forskrifter og veileder i fht hvordan loven skal forstås og tolkes i konkrete situasjoner. Det vises forøvrig til kap. 3.

2.3 Oppvekst, barnehagar, utdanning og likestilling

Barnevern

Som en del av Fylkesmannens samordning, ble det i mai 2009 avholdt felles konferanse for barneverntjenestene i Oslo og Akershus. Hovedtemaet var ettervern, med bl.a. fokus på styrket og systematisert innsats for ungdom i denne målgruppen. Videre har Fylkesmannen hatt samlinger for barneverntjenestene i Oslo og Akershus, hvor samarbeid mellom barnehagen og barneverntjenesten var ett av temaene.

Fylkesmannen har fulgt nøye med i utviklingen i de kommunale barneverntjenestene. Noen kommuner og bydeler er fulgt opp særskilt. Den særskilte oppfølgingen er blant annet gjennomført ved dialogmøter der oppmerksomheten har vært rettet mot sårbare områder i barnevernsarbeidet. Fylkesmannen har i flere år hatt et sterkt fokus rettet mot henlagte meldinger. I 2007 og 2008 hadde vi et eget meldingsprosjekt. I 2009 hadde Fylkesmannen et eget prosjekt om hvordan kommunene og bydeler følger opp sitt ettervernsarbeid.

Fylkesmannen har gjennomført 91% av de lovpålagte individtilsynene i 2009. Antall lovpålagte tilsyn var 148 og vi gjennomførte 135 tilsynsbesøk. Under tilsynsbesøkene har vi snakket med 80 barn og unge. Alle barn og unge har fått tilbud om samtale med tilsynsmyndigheten. Det er ikke utført systemrevisjon i 2009. Vi har behandlet 104 klager på ulike forhold ved institusjonene i 2009 (84 klager i 2008).

Fylkesmannen har i 2009 gjennomført 100% av lovpålagte individtilsyn i forhold til enslige mindreårige asylsøkere (EMA). Vi har gjennomført tilsammen 20 tilsynsbesøk og snakket med til sammen 83 barn med tolk. Det er ikke utført systemrevisjon.

Vi har i 2009 mottatt fire klager fra EMA. En klaget på oppfølgingsvedtaket sitt jf barnevernloven § 5A-4. De tre øvrige klagene omhandlet utøvelse av tvang, jf rettighetsforskriften §§ 25 og 26.

Nærmere informasjon om de enslige mindreårige asylsøkere se Kapittel 3.

I ”Handlingsplan mot kjønnslemlestelse 2008-2011” fikk Fylkesmannen i oppdrag å arrangere kurs, konferanser og liknende rettet mot den kommunale barneverntjenesten. Til dette ble det søkt om, og tildelt midler fra Barne- og likestillingsdepartementet. Fylkesmannen arrangerte i samarbeid med Barne-, ungdoms- og familieetaten region øst, Oslo kommune v/Barne- og familieetaten og Helse- og velferdsetaten og Regionalt ressurscenter om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS øst), arrangerte i september i år konferanser for helsearbeidere, barnevernsarbeidere med flere.

Mye av arbeidet med å forebygge og avverge kjønnslemlestelse gjøres av ansatte i bydelene og kommunene, som er i direkte kontakt med de berørte gruppene. Det samme gjelder arbeidet med å hjelpe kvinner og jenter som har vært utsatt for kjønnslemlestelse. Fylkesmannen har hatt arbeidet mot kjønnslemlestelse som tema i samling med barneverntjenestene i kommunene i Akershus og bydelene i Oslo kommune. Vi gjennomgikk her regelverket knyttet til temaet, spesielt med vekt på avvergelsesplikten i kjønnslemlestelsesloven. Videre besluttet Fylkesmannen på bakgrunn av søknad fra Oslo kommune å bevilge kr. 50 000 til opplæring av ICDP-veiledere og utprøving av ICDP-grupper til forebygging av kjønnslemlestelse

Barnehager

Fylkesmannen har spilt en aktiv rolle overfor kommuner og bydeler i deres arbeid med utbygging av barnehageplasser foran innføring av lovfesta rett til barnehageplass høsten 2009. Begge fylker oppfylte den lovbestemte plikten ved høstens opptak. Oslo hadde pr. 20.09 32974 barn i barnehager, mens tilsvarende tall for Akershus var 32609 barn. Dette utgjorde ca. 25% av antall barn i barnehager totalt i landet på dette tidspunktet. Føringerne i embetsoppdraget mht. tilsyn med kommuner og bydeler, tilskuddstildeling, kompetansestrategi og øvrige oppgaver er fulgt opp i løpet av året. Det vises i denne forbindelse til kap. 3

Likestilling og universell utforming

Embetet har overvekt av kvinner på alle nivå. I snitt ligger likevel menns lønn ca 1 ltr over kvinnene. Det er utformet egen lønnspolitikk som skal ta tak i dette.

Embetet har i 2009 særlig vært opptatt av å ivareta kravene til universell utforming i forbindelse med aktuelle ombygginger av våre lokaler i Tordenskiolds gate 12. Disse hensynene er lagt inn i ombyggingsplan i samarbeid med interiørarkitekt og Entra Eiendom som eier av bygningen. Følgende tiltak er planlagt og delvis gjennomført i løpet av 2009:

- Ombygging av resepsjon og inngangsparti hvor tilgjengelighet for rullestolbrukere er ivaretatt
- Nye døråpnere ved inngangsdør
- Skrankeløsning i tilpasset høyde
- Døråpnere ved alle dører i alle etasjer
- Tilgang til heis på begge sider av bygget med knapper i tilgjengelig høyde for rullestolbrukere
- Fjerning av asfaltkant ved inngang
- Utarbeidelse av rutiner for å motta og tilrettelegg ved besøk av funksjonshemmede

Vi er også i gang med ombygging av kantina, hvor hensynet til universell utforming vil bli vektlagt. Arbeidet slutføres i 2010.

Utdanning

Den totale resultatoppnåelse innen utdanningsområdet vurderes som god, sett i forhold til regionens størrelse med folketall og kompleksitet. Fylkesmannens aktivitet på tilsynsområdet tilsvarer aktiviteten fra 2008. I tillegg til tilsyn er klagesaksbehandling hovedoppgavene på utdanningsområdet.

Kvaliteten i tilsynsarbeidet er forbedret ved utstrakt tverrfaglig samarbeid mellom jurister og pedagoger. Dette bidrar til å vedlikeholde og utvide kompetansen internt og i samarbeid med Utdanningsdirektoratet. Denne arbeidsmetoden mener fylkesmannen sikrer en ”robust” organisasjon med riktig valg av arbeidsoppgaver til rett tid og god kvalitet på saksbehandlingen. Fylkesmannen vurderer avdelingens tilsynskompetanse som god.

De gjennomførte tilsynene har vært arbeids- og ressurskrevende. Noen av tilsynene har pågått gjennom hele 2009. Et av de nasjonale tilsynene blir først avsluttet 2010. Rapporter som utarbeides ved tilsyn, blir av de fleste skoleeiere oppfattet som en påminnelse om at de har store utfordringer med å få på plass gode systemer, som sikrer elevenes rettigheter.

Fylkesmannen gjennomfører både stedlige og skriftlige tilsyn. Skriftlige tilsyn avdekker regelbrudd og gir tilfredsstillende områdeovervåking av sektoren når samme kontroll kan gjennomføres hos flere skoleeiere.

Tilsynet med om kommunene bryter Stortingets forutsetning om pedagogisk forsvarlige grupper etter opplæringslovens § 8.2 er tidkrevende, 19 skoler ble vurdert, 4 fikk pålegg som ble etterkommet.

Nasjonalt tilsyn og øvrige tilsyn er gjennomført som forutsatt. Tilsynsområdet er utdypet under resultatområde 31.1 Tilsyn.

Forvaltningen av tilskuddet til kompletterende undervisning har vært faglig utfordrende og ressurskrevende, blant annet på grunn av store omlegginger av tilskuddet som har innvirkning både dette og neste skoleår. Dette førte til at saksbehandlingen fortsatt var på etterskudd 1. januar 2010, noe som kan ansees som et avvik. Det vises forøvrig til kommentarer under resultatområde 31.7.

Klagesaksbehandlingen er gjennomført en saksbehandlingstid på rundt 3 mnd. Det sendes et foreløpig svar dersom sakene må vente mer enn 1 mnd. Flere saker er sammensatte og tidkrevende. Dette gjelder spesielt saker etter §§ i kap. 5 og kap.9A-3, jf. resultatområde 31.2.

Utdanningsavdelingen har i 2009 behandlet 141 innsynsbegjæringer.

Oppfølging av Kunnskapsløftet er prioritert i henhold til embetsoppdraget og måloppnåelsen vurderes som god. Fylkesmannen har etablert nettverk med Universitetet og høyskoler i regionen for å bidra til at kommunene og fylkeskommunen får god og tidsmessig etter-/videreutdanning. Dialogen med KS, skoleeierne og lærerorganisasjonene om Strategi for kompetanseutvikling er gjennomført i et regionalt reformforum gjennom fire møter i 2009, i tillegg til de møter og andre nettverk som er etablert og fungerer som erfaringsbase for deltakerne. Det er brukt mye tid på å forvalte den varige videreutdanningsstrategien for lærere. Se forøvrig kommentarer under resultatområde 32.2.

I 2008 ble det til sammen brukt ca. 2,2 årsverk på informasjon og veiledning. Mye av tidsbruken er registret telefontid. I 2009 har vi ikke hatt en egen tidsrapportering av informasjon og veiledning. Fylkesmannen tror imidlertid at tiden som brukes til informasjon og veiledning stadig øker. Dette kan bl.a. skyldes at elever og foreldre er blitt mer bevisste sine rettigheter og at det er stort fokus på utdanningsområdet i media. Henvendelsene kommer over telefon, per e-post og i brev form.

Fylkesmannen har i 2009 gjennomgått forvaltningen av tilskuddsordningene. Vi mener nå å ha gode rutiner for kvalitetssikring og kontroll av tilskuddsforvaltningen på utdanningsfeltet.

2.4 Arealdisponering og byggjesaker

Kommuneplanen er en viktig arena for Fylkesmannens dialog med kommunene. Behandlingen av kommuneplaner vektlegges derfor sterkt. Samordningsstaben har et hovedansvar for å drive de interne høringsprosessene via innspill og drøftinger fram til en samordnet uttalelse fra Fylkesmannen. Internt på embetet avholdes hver 14. dag et Planmøte for tverrfarlig drøfting av slike saker.

Det er etablert en intern "Kjernegruppe" som leverer fagavdelingenes innspill i kommuneplansaker. Kernegruppa koordinerer også embetets behandling av detaljplaner etter retningslinjer fra den enkelte fagavdeling og den policy som utformes gjennom Planmøtet og embetets uttalelser til bl.a. kommuneplaner. Denne gruppa er organisert med kommuneansvarlige saksbehandlere og et nettverk av fagmedarbeidere fra flere avdelinger.

Fylkesmannen deltar også i regionale fora og partnerskapsarbeid for å implementere den nasjonale politikken i arealsakene. Embetet deltar bl.a. i fylkesplanarbeid og plansamarbeidet mellom Oslo og Akershus.

Fylkesmannens beredskapsstab er høringsinstans for kommuneplaner, konsekvensutredninger, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner, rullering av fylkesplaner, uttalelser til dispensasjoner og mindre vesentlig endringer, på lik linje med landbruks- og miljøvern avdelingene.

Det var en betydelig økning i klagesaker etter plan- og bygningsloven i 2009. Vi mottok 785 klagesaker. 740 saker ble avsluttet (238 flere enn i 2008). 694 saker ble realitetsbehandlet, og klageren ble gitt helt eller delvis medhold i 148 saker (21,3 %).

Miljøvernavdelingen behandlet ca. 550 plansaker i 2009, hvorav 230 reguleringsplaner, 220 dispensasjoner, 14 kommuneplaner/kommunedelplaner og 80 Markasaker.

Totalt har Landbruksavdelingen/Fylkeslandbruksstyret behandlet eller gitt uttalelse til ca 290 plansaker, 24 kommuneplaner/ kommunedelplaner, 186 reguleringsplaner (off ettersyn og varsel), ca 75 dispensasjoner og 1 kulturmiljøfredning, 4 markalovsaker, ca 7 temaplaner (klima- og energi, kulturmiljø m fl).

2.5 Landbruksbasert forvaltning og næringsutvikling, naturressursforvaltning og miljøvern

Fylkesmannen samarbeider godt med IN's regionkontor, fylkeskommunen og næringsorganisasjonene om landbruksbasert næringsutvikling.

Fylkesmannen har vært en aktiv pådriver i arbeidet med å videreutvikle "Inn på tunet" som eit tenestetilbod, og følge opp tiltaka knytte til den nasjonale handlingsplanen for Inn på tunet. Konseptet har et stort potensiale i Oslo og Akershus.

Fylkesmannen har utarbeidet ein risikobasert kontrollplan på landbruksområdet. Av årsaker som det er gjort nærmere rede for under 2.6 ble de planlagte kontroller gjort om til dialogmøter.

Fylkesmannen har gjennomført sine forvaltningsoppgaver på skogområdet og har avholdt møter og samlinger for kommunen, skognæringa og andre samarbeidspartnere. Det er initiert og medvirket til prosjekter på skogkultur og bioenergi.

RMP for landbruket i oslo og Akershus ble rullert i 2008 og dette er fulgt opp i 2009. Det er utarbeidet informasjonsmateriell og avholdt informasjonsmøter. Det er initiert og bidratt til utviklingsprosjekter som "Gratis miljøplanråd" og "Kostnadsprosjektet i samarbeid med NILF og Bioforsk. Det er lagt vekt på at virkemidlene på landbruksområdet blir sett i sammenheng med virkemidler på andre sektorer gjennom forvaltningsplaner som er utarbeidet for de ulike vannområdene.

Antall økologiske foretak i Oslo og Akershus økte med 11 i 2009. Andelen økologisk areal av totalt dyrket areal var i 2009 10,12 % for Oslo og 4,29 % for Akershus. Lite husdyr og ensidig drift er en utfordring. Handlingsplanen for økologisk landbruk er gjennomført og tildelte midler er bevilget til prioriterte prosjekter.

Naturressursforvaltning og miljøvern

Sekretariatsfunksjonen for rovviltneemnda er etablert som et samarbeid mellom landbruksavdelingen og miljøvernavdelingen hvor miljøvernavdelingen har hovedansvar for oppfølging. Dette sikrer en god samordning mellom landbrukspolitiske og miljøpolitiske virkemidler. Sekretariatet og det politiske utvalget har et godt og tett samarbeid.

Det er de siste årene etablert en rekke nye verneområder i våre fylker, herunder både verneplan Oslofjorden og innenfor barkskogvern/frivillig vern. I 2009 ble det lagt store ressurser i implementering av de nye verneområdene gjennom spesielt skilting og grensegang. Øvrig skjøtsel og forvaltning av verneområdene fikk gjennom bedre økonomiske rammer, et historisk løft i 2009.

Kvalitetssikring av biomangfolddata skjer etter planen og det legges vekt på nær dialog med kommunene i forhold til ajourhold og videre kartlegging i områder som er dårlig kartlagt tidligere. Alle kommuner i Akershus samt Oslo kommune har nå gjennomført førstegenerasjonskartlegging.

Økte økonomiske rammer har bidratt til en historisk høy aktivitet i 2009 med målrettet satsing på bekjempelse av fremmede arter. Fylkesmannen fordelte tilskudd til kommunene, organiserte bekjempelse i utvalgte verneområder, samt startet et omfattende og bredt arbeid med en regional handlingsplan. Denne skal ferdigstilles sommeren 2010.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus er koordinator for arbeidet med handlingsplanen for stor salamander, dragehode/dragehodeglansbille og kalk- lindeskog. I tillegg deltar fylkesmannen i arbeidsgrupper for flere andre

handlingsplaner som eksempelvis ferskvannskreps, elvemusling og åkerrikse.

Fylkesmannen bruker miljødata i behandling av plansaker og veileder aktivt kommunene i hvordan dataene best kan brukes lokalt. Det er viktig med godt ajourhold og kvalitetsikring av dataene slik at de er mest mulig presise i forhold til plansaksbehandlingen.

Klima, EUs vanddirektiv og forurensningsarbeid i Oslo og Akershus

Arbeidet med strategisk støykartlegging ble startet opp i 2009 og det ble avholdt møte med samtlige kommuner.

Hovedinnsatsen når det gjelder klima skjedde gjennom uttalelser til plansaker etter rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging. Innsigelser til kjøpersenteretableringer og etablering av boligfelt med dårlig kollektivdekning har vært virkemidler som er brukt. Vår rolle som rettleder og pådriver overfor kommunene vedrørende klimaplaner har hatt lavere prioritet.

I 2009 har tillatelser til avfallsdeponier blitt ferdigstilt og det er innarbeidet nye strenge krav som vil ha betydning for reduksjon av klimagassutslipp. Dette gjelder både deponier som avsluttes og de som skal fortsette.

Det ble lagt ned en betydelig innsats for å bidra til at førstegenerasjons forvaltningsplaner for vannområdene i vår region kom i mål til fristen. Arbeidet med å revidere utslippstillatelsen for avløpsanlegg er startet opp.

Grunnforurensningsprosjektet ble startet opp med midler fra SFT og det er i 2010 tilsatt en egen person for å følge opp prosjektet som skal gå over 2 år. Det ble bl.a. arbeidet med å følge opp saker med alvorlig forurensning fra alunskiferdeponier. Forurensning fra snødeponier var også et aktuelt tema.

Arbeidet med kontroll av virksomheter som har utslipp eller risiko for utslipp av miljøgifter er blitt intensivert og målrettet i 2009. Den høye innsatsen på 3 årsverk tilsyn har vært mulig gjennom bruk av gebyrinntekter fra kontrollene og konsesjonsbehandling.

Vi har gitt de landsomfattende tilsynsaksjonene høy prioritet i 2009

Aksjoner i 2009 som ble høyt prioritert fra vår side var; kontroll av kjemikalier og farlig avfall i bedrifter med kjemisk/elektrolytisk overflatebehandling, samt kontrollaksjon Alna hvor fokus var på utslipp av miljøgifter. I underkant av 20 bedrifter ble besøkt.

Andre viktige tilsyn er systemrevisjon av kommunale / interkommunale avfalls- og avløpsanlegg, kontroll av alle avfallsforbrenningsanlegg, bygg og anleggskontroller (kjemikalie- og avfallshåndtering) og EE-kontroller (sjekk av mottak i butikker av kassert elektronikk fra forbrukere).

2.6 Samfunnstryggleik og beredskap

Hovedsatningsområdet har vært den kommunerettede virksomheten. Det har vært fokusert på forebyggende arbeid ved ivaretagelse av samfunnssikkerhets- og beredskapshensyn i kommuneplanleggingen. Tilpassing til klimaendringer vektlegges tungt i dette arbeidet. Oppdatering av ROS-analyser og kriseplaner er viet betydelig oppmerksomhet. Krisehåndteringsøvelser og beredskapstilsyn har bidratt til kompetanseheving og kvalitetssikring.

Gjennom håndtering av Influensapandemien er både egen og kommunenes beredskaps- og krisehåndteringsevne på helse- og sosialområdet prøvd og kvalitetssikret.

Kapittel 3 - Resultatområder

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 00.1 og 00.2	11	0	11	0
Sum:	11	0	11	0

Resultatområde 06 Planlegging for en bærekraftig utvikling

06.1 Ansvar for at nasjonal politikk formidles og ivaretas

Miljøvern avdelingen har hatt et stort arbeidspress innen plansaksbehandlingen i 2009. Saksmengden har økt (innføring av ny Markalov, ny PBL etc), samtidig som vi har mistet nøkkelpersonell. Det har i lengre tid vært et behov for å styrke plankapasiteten i fylket, og innføringen av den nye Markaloven forsterker behovet ytterligere. Arbeidet utføres så godt som mulig innenfor de ressurser vi har til plan. Vektlegger for øvrig formidling av politikk, spesielt knyttet til strandsonen, vannressursforvaltning, varehandelslokalisering, ATP og Markasaker.

Avdelingen har igangsatt endringer for å videreutvikle plansaksbehandlingen og for å etablere en enhetlig planpolicy som sikrer en balansert bruk av innsigelsesmyndigheten. Vi vurderer å utvikle en proaktiv veilederrolle gjennom god dialog med kommunene tidlig i planprosessen, for å sikre respekt for kommunal selvråderett og bruk av innsigelsesmyndigheten kun for å sikre nasjonale tungtveiende miljøinteresser.

06.2 Fylkesmannen som styringsmessig bindeledd og rettssikkerhetsgarantist

Vi mottok 66 klager på reguleringsplaner. Videre ble 3 tidligere vedtak behandlet i retten. Fylkesmannen bisto Regjeringsadvokaten i forberedelsen av sakene, og møtte som partsrepresentant. En sak ble behandlet i Høyesterett, en sak ble behandlet i lagmannsretten og senere avvist av Høyesteretts ankeutvalg og en sak ble behandlet i tingretten. Sistnevnte sak ble anket, men partene har etter avtale stanset saken. Staten vant alle sakene. 3 saker er tatt opp av Sivilombudsmannen. To saker ble avsluttet uten kritikk, en er foreløpig ikke avsluttet hos ombudsmannen.

06.3 Samordning av statlige interesser

Embetet gjennomfører jevnlig møter med andre regionale statsetater og tar etter behov, kontakt i forbindelse med konkrete plansaker.

06.4 Kart og geodata

Naturbasen oppdateres kontinuerlig ved at eksisterende datasett kvalitetsikres og det samarbeides med 7-8 kommuner om nykartlegging.

Feltarbeide gjennomføres i disse kommunene.

Ressursrapportering

Det kom inn totalt 66 klagesaker - klager på plan og klage på bygge- og deleforbud.

Resultatområde	FMOA	Sum

1510 Fagdep. 1510 Fagdep.

Resultatområde 01	357	24	357	24
Resultatområde 02			0	0
Resultatområde 03	92	55	92	55
Resultatområde 04	15		15	0
Resultatområde 05			0	0
Resultatområde 06	270		270	0
Resultatområde 07	385	35	385	35
Sum:	1119	114	1119	114

Landbruks- og matdepartementet

Resultatområde 21 Landbruksbasert næringsutvikling

21.1 Jordbruk

De viktigste utfordringene. Landbruket i hovedstadsområdet har utfordringer knyttet til stor befolkning, stort press på arealene, få næringsutøvere i landbruket og dominans av ensidig kornproduksjon. Området har svært produktive jord- og skogbruksarealer og viktige kulturlandskapsområder. Landbruket i hovedstadsområdet har flere funksjoner: produksjon av mat og trevirke, vedlikehold av kulturlandskap, produksjon av tjenester og opplevelser for Norges største nærmarked. Det er viktig å opprettholde et aktivt og levende landbruk for å fylle disse funksjonene på en god måte. Fylkesmannen skal bidra til å synliggjøre regionale og lokale fortrinn og potensial. Det er viktig at de regionale aktørene samarbeider.

Rovviltkompensasjon. Midlene, kr 50 000, er ikke brukt i 2009.

Beitebruk og tapsstatistikk (tabelldata). Det har vært en liten nedgang i antall sau sluppet på utmarksbeite. Samtidig er totaltapet redusert fra 5,8 til 5,4 prosent. Av tapene som skyldes rovvilt, er det hovedsakelig gaupe, men også ulv og bjørn som er skadegjørere. Noen færre dyr er erstattet, og utbetalingene er lavere som i fjor. Total erstatningsutbetaling er på 572 389 kr.

Ansvar for veterinærtjenestene til kommunene. Fylkesmannen har fordelt tilskudd til veterinære vaktjenester og avventer kommunenes rapportering for 2009

Tapsstatistikk sau på utmarksbeite

Embeter	Antall sau sluppet (innen organisert beitebruk)		% tilslutning til org. beitebruk i fylket	Tapsprosent		Total tapsprosent	
	Sau	Lam		Sau	Lam	2008	2007
FMOA	4846	7964	57,65	3,05	6,33	5,8	6,7
Sum	4846	7964	0	0	0		

21.2 Skogbruk

Det har vært en svak økning i avvirkning i 2009. Avvirkningen er på 633.629 Fm³. Denne summen ville kunne vært høyere, men pga finanskrise og lave tømmerpriser har flere skogeiere valgt å avvente en eventuell hogst.

Det har vært en svak økning på planting og ungskogpleie i Oslo og Akershus 2009. Det er plantet totalt 6.622 planter og gjennomført ungskogpleie på 24.189 dekar. I samarbeid med næringsorganisasjoner satte Fylkesmannen i gang et skogkulturprosjekt i 2008 som avsluttes ved utgangen av 2010. Flere av fylkets kommuner har og satt i gang sine egne skogkulturprosjekter.

Forvaltning av av tilskuddsordningene er gjennomført. Til nærings- og miljøtiltak i skogbruket er det innvilget kr 3.536.616,- i alt (skogkultur, miljøtiltak, veibygging, drift med hest). Til skogbruksplanlegging med

miljøregistreringer er det innvilget kr 2.000.000,- som ramme til tre takstprosjekter. Forvaltningen er rapportert i fagsystemene TSKOG, SVEG, SKAS.

Det er totalt inngående ca kr 17,9 millioner til skogfond i fylkene. Det ble utbetalt kr 21,3 millioner. Beholdningen ved årskiftet er ca kr 86,2 millioner (en reduksjon på ca kr 3,4 millioner siden fjoråret). Resultatkontroll for skogbruk og miljø er gjennomført og rapportert.

21.3 Bygde- og næringsutvikling

Samarbeidet med regionale aktører innen næringsutvikling

FM samarbeider godt med IN's regionkontor, fylkeskommunen og næringsorganisasjonene om landbruksbasert næringsutvikling. Det er holdt 2 partnerskapsmøter bl.a. om handlingsprogrammet for bruk av bygdeutviklingsmidler. Saksbehandlermøter med IN holdes hvert kvartal. IN følger opp strategien ved sin forvaltning av midler til bedriftsrettet tiltak. Revisjon av hovedstrategiene for landbruksbasert næringsutvikling ble utsatt til 2010 i påvente av et nytt nasjonalt styringsdokument.

Bruken av BU-midler i forhold til den regionale næringsstrategien

Den ordinære rammen for BU-midler til Oslo og Akershus var i alt 13,711 mil. kr i tilskudd og 20,9 mill. kr i rentestøtte.

Fylkesmannen har tildelt IN 10,571 mil. kr i tilskudd. Lånerammen for rentestøtte var 20,9 mil.kr.

3,14 mil. kr gikk til utrednings- og tilretteleggingstiltak samt praktikantordningen.

Ekstraordinære midler: Oslo og Akershus fikk tildelt følgende beløp til ekstraordinære investeringstiltak (jfr. revidert nasjonalbudsjett): tilskudd på 5,05 mil. kr og låneramme for rentestøtte på 9,1 mil kr.

Omsøkte beløp:

Fylkesmannen: 4,9 mil. kr (i tilskudd).

Innovasjon Norge: 23,4 mil. kr i tilskudd og 36,7 mil. kr i rentestøtte.

Tildelingen (alle tall inkludert inndragninger og overføringer fra årene før).

Fylkesmannen:

- Utrednings- og tilretteleggingstiltak: 3,06 mil. kr.

- Praktikantordning: 208.726 kr.

Totalt: 3,27 mil. kr.

Innovasjon Norge innvilget følgende beløp:

- tilskudd til tradisjonelt landbruk: 6,5 mil. kr.

- Rentestøtte tradisjonelt landbruk: 16,4 mil. kr.

- Tilskudd til nye næringer: 5,4 mil. kr.

- Rentestøtte nye næringer: 4,2 mil. kr.

- Nasjonale verdiskapningsprogrammer: 7,6 mil. kr.

Tildeling gjennom Fylkesmannen - Utrednings- og tilretteleggingsmidler samt praktikantordningen

I alt har Fylkesmannen behandlet 41 søknader (inkludert praktikantordning) med et omsøkt beløp på ca. 4,9 mill. kr. 36 søknader fikk tilsagn og 5 ble avslått.

Hovedstrategien er å styrke utviklingen av produksjonsklynger og nettverk i regionen. Satsingsområder er mat,

økologisk produksjon, grønt vertskap og klima/ trevirke/bioenergi.

Oversikt over tildeling til utredningsprosjekter fordelt etter strategier og satsingsområder:

- Kompestanse: 626.500 kr (7 søknader)
- Mat, produksjon og foredling: 376.262 kr (8 søknader)
- Økologisk produksjon, omsetning og forbruk: 880.500 kr (5 søknader)
- Grønt vertskap: 973.375 kr (11 søknader)
- Klima, trevirke og bioenergi: 100.000 kr (1 søknad)
- Ungdom / rekruttering: 320.126 kr (4 søknader).

Viktige nye utredningsprosjekter som er satt i gang/ finansiert i 2009:

"Naturbaserte produkter i Akershus og Østfold"

"Grønt reiseliv i by'n i 2009"

"Grønn integrasjon" (2009-2010)

"Foregangsregion innen økt forbruk av økologisk mat i Østfold, Oslo og Akershus" (oppstart fra 01/01/2010)

Viktige prosjekter som ble videreført i 2009:

"Fellesløft for norsk økologisk matkorn"

"Regional matkultur"

"Fisketurisme" (INTERREG - prosjekt)

"Matstreif på Karl Johan" (som en del av Regional Matkultur)

"Innovasjons - og kompetansesenter for landbruket i Akershus" (Agro Utvikling)

"Norsk produsert protein i kraftforblandinger med hovedvekt på erter til modning"

"Hest som næring i Oslo og Akershus"

"4H i by".

RIP (Regionalt innovasjonsprogram, tidligere RUP - regionalt utviklingsprogram) i Oslo og Akershus.

2 RUP- prosjekter er tildelt BU-midler i 2009: "Ungforsk" og "Etablererinfo" - RIP prosjekt nr. 1.3.

Praktikantordning

Det er innvilget 208.726 kr i praktikantordningen. I begge søknader har det blitt søkt om støtte til å lære opp kvinnelige praktikanter.

Bygdeutviklingsmidler forvaltet av Innovasjon Norge i Oslo og Akershus – bedriftsretta midler og nasjonale verdiskapningsprogrammer

Oversikt for 2009: I 2009 har IN behandlet totalt 79 søknader, derav ble 53 innvilget og 26 avslått.

30 søknader var innenfor tradisjonelt landbruk og 49 innenfor nye næringer.

I tillegg ble det behandlet 29 søknader innenfor nasjonale verdiskapningsprogrammer. Det er innvilget 28 søknader og en ble avslått.

Tildelingen av tilskudd utgjorde i alt 12 mil.kr.

6,5 mil. kr ble innvilget til tiltak innafor tradisjonelt landbruk og 5,4 mil. kr til tilleggsnæringer /nye næringer. I

tillegg kom tildelingen av rentestøtten på i alt 20,6 mil. kr. Det omsøkte beløpet var på i alt 23,4 mil. kr i tilskudd og 36,7 mil. kr. i rentestøtte.

Oversikt over innvilgede midler innenfor tradisjonelt landbruk:

Melk : 10 søknader; 2,7 mil kr i tilskudd og 6,1 mil. kr i rentestøtte.

Storfekjøtt: 2 søknader; 466.000 kr i tilskudd og 600.000 kr i rentestøtte.

Grovforkrevende produksjon (sau): 6 søknader; 1,7 mil. kr i tilskudd og 3,2 mil.kr i rentestøtte.

Kraftforkrevende produksjon: 5 søknader; 1,3 mil. kr i tilskudd og 7,2 mil. kr i rentestøtte.

Annet tradisjonelt (planteprod.): 1 søknad; 300.000 kr i tilskudd.

Nye næringer

Oversikt over tildeling til nye næringer fordelt etter satsingsområder:

· Mat, produksjon og foredling: 2,1 mil. kr (12 søknader).

· Grønt vertskap: reiselivsprosjekter: 341.000 kr (3 søknader) og Inn på tunet: 2 mil. kr. (12 søknader).

· Skog, trevirke og bioenergi: oversikt gis under nasjonale verdiskapningsprogrammer.

Det er innvilget prosjektmidler til 4 prosjekter (885.000 kr) som ikke kan sorteres innenfor satsingsområder, men likevel ses i sammenheng med hovedstrategien.

Nasjonale verdiskapningsprogrammer:

I tillegg til BU-midler har søkere fra Oslo og Akershus fått innvilget midler innenfor de nasjonale programmer:

Matprogrammet: 1,14 mil kr (7 av 8 søknader innvilget).

Treprogrammet: 4,8 mil. kr (9 søknader).

Bioenergiprogrammet: 6,5mil. kr (16 søknader).

Grønt reiseliv: 170.000 kr (1 søknad).

21.4 Verdiskapningsprogrammene

Aktiviteten og samarbeidet i tilknytning til verdiskapningsprogrammene

Det er samarbeidet godt med Innovasjon Norge (IN).

Bioenergiprosjektet har initiert en rekke søknader til bioenergiprogrammet. Dette er et samarbeid mellom Fylkesmennene, fylkeskommunene, IN og skogeierandelslaget i Oslo, Akershus og Østfold. Kurs i fornybar energi er initiert i samarbeid med IN og UMB.

Fylkesmennene i "Viken" samarbeider om prosjekter i nettverket "Matviken".

"Regional Matkultur" er et samarbeid mellom FM i Oslo/Akershus og Østfold, fylkeskommunene, IN og andre. Prosjektet bidrar til søknader til matprogrammet.

Samarbeid med Akershus reiselivsråd og andre aktører er igangsatt rundt "Grønt reiseliv".

Resultatområde 22 Miljøtiltak i landbruket

22.3 Miljøprogram og miljøplan

Fylkesmannens arbeid med å redusere forurensning fra jordbruksareal

På virkemiddelsiden er det tilskuddene til regionale miljøtiltak (RMP) og spesielle miljøtiltak i jordbruket (SMIL) som anvendes for å redusere forurensning fra jordbruksarealer i Oslo og Akershus.

I 2009 ble nytt RMP vedtatt og dette året var det første etter rulleringen. RMP ble samordnet med Østfold fylke for å harmonisere ordningene bedre. Dette gjelder særlig i forhold til Morsa- og Haldenvassdraget som er felles for begge fylkene.

Det ble fastsatt ny jordarbeidingsforskrift i Morsa og Haldenvassdraget. Forskriften ble implementert etter en sentral godkjenning for å bidra til å imøtekomme Vanddirektivets målsettinger om god tilstand for vannforekomstene i første planperiode innen 2015.

Det ble også vedtatt å fastsette jordarbeidingsforskrift i Leiravassdraget og Pura (Vannområdet Bunnefjorden med Årungen og Gjersøvassdraget) i 2009, med implementering fra 2010.

Hovedretningen for bruk av SMIL midler: De fleste kommuner prioriterer å støtte tiltak mot forurensning. Kulturlandskap og kulturminnevern blir ofte nedprioritert.

Kobling RMP/SMIL: Tilskuddsordningene styrker hverandre ved at investeringer og årlig tilskudd blir gitt til samme sak for å målrette tiltakene. I noen av RMP ordninger vil SMIL- tilskudd til investering på et område gjøre deg berettiget til årlige RMP tilskudd til vedlikeholding av tiltaket.

Miljøplanarbeidet: Vi har i år prøvd ut gratis miljøråd som er veiledning av gårdbrukere med gjennomgang av tilstanden på gården, aktuelle miljøtiltak og tilskuddsordninger

Klimatiltak: Vi har ikke hatt virkemidler direkte knyttet til klima i RMP. Det ble under rulleringen av RMP besluttet fra sentralt hold å avvente dette i påvente av Klimameldingen som kom våren 2009. Noen av forurensningstiltakene i RMP vil likevel samvirke positivt i forhold til klima. Dette gjelder blant annet redusert nitrogen gjødsling i flere av ordningene .

Tilskudd fra regionalt miljøprogram utbetalt 2008 etter søknadsomgang 2007 - kroner utbetalt til hovedområder

Embeter	Gjengroing	Avrenning til vassdrag	Kulturminneverdier	Tilgjengelighet og friluftsverdier	Verdifulle kulturlandskap	Plantevernmidler	Avfallsinnsa
FMOA	833910	40631460	528500	52884	4438000	352884	0
Sum	833910	40631460	528500	52884	4438000	352884	

22.4 Økologisk landbruk

Status og utfordringer Andelen økologiske bønder i Oslo og Akershus er økende – med 14 nye innmeldte i Debio og tre utmeldte (september 2009). Andelen økologisk areal av totalt dyrket areal var i 2009 10,12 % for Oslo og 4,29 % for Akershus. I 2008 var andelen henholdsvis 10,29 % og 3,98 %, og i 2007 11,39 % og 3,75 %. Dette viser at det har vært en svak nedgang i Oslo, mens det er stigning i Akershus.

Fra etterkrigstiden har jordbruket blitt drevet i en ensidig retning, med stort fokus på korn og åkervekster. Antallet husdyr er derfor lavt, noe som vanskeliggjør tilgangen på gjødsel. Økologisk jordbruk er det motsatte av ensidig jordbruk, så på produksjonssiden er mangelen på allsidighet en utfordring. På forbrukssiden har vi en vei å gå med blant annet forbrukerkompetanse, tilgang til varer og prissetting.

Gjennomførte tiltak Handlingsplanen for økologisk landbruk i Oslo og Akershus er laget for perioden 2007-2009 og har satsingsområder innen produksjon, omsetning og forbruk. I 2009 er det fokusert på kompetanseheving og økt aktivitet i kommunene. Det blir laget ny handlingsplan i samarbeid med Østfold, som gjelder for perioden 2010 – 2015.

Vi fikk inn søknader for omtrent 2.23 mill kr på de økologiske handlingsplanmidlene, og fordelte kr 517 000. Av disse er ikke alle gjennomført som planlagt, så det er omtrent 430 000 kr som er brukt på prosjekter. Ellers har vi hatt prosjekter i gang i fem kommuner etter Re-modellen, der kommunene har gjort en ekstra innsats for å få flere bønder til å legge om til økologisk produksjon. Vi har også jobbet mye med å bli økologisk foregangsfylke – som vi var så heldig å bli i samarbeid med Østfold innen økologisk forbruk. Vi brukte høsten på å klargjøre til oppstart ved begynnelsen av 2010.

Økoløft i kommuner Vi har en økoløftkommune hos oss – Aurskog-Høland. Det er god kontakt mellom oss og dem, og økoløftkommunen er aktive i det økologiske arbeidet vi gjør i Oslo og Akershus. Fylkesmannen har gått inn med en del prosjektmidler til prosjekter som følge av at de er økoløftkommune. Det vil også bli enda mer samarbeid gjennom foregangsfylket – her er økoløftkommunen en viktig samarbeidspart.

22.5 Tre og miljø

Det har vært noe kontakt med "Tresenteret Trebruk AS" i Vestby. Vedrørende aktivitet innen bioenergi vises til pkt. 21.4.

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Resultatområde 23 Eiendoms- og bosettingspolitikk

Det foreligger ingen saker for domstolene for Oslo eller Akershus i 2009. En sak ble behandlet av Sivilombudsmannen hvor utfallet ble at Fylkesmannen/Akershus fylkeslandbruksstyre ikke var å kritisere. Oslo har hatt en klage over vedtak etter jordloven § 9 hvor utfallet var at klagen ikke ble tatt til følge, og en konsesjonssak i førsteinstans.

For Akershus har vi behandlet 5 saker om dekning av saksomkostninger hvorav ett vedtak er påklaget og videresendt til SLF. Vi har behandlet 2 konsesjonssaker og 6 jordlovssaker som første instans, hvorav ett vedtak er påklaget og videresendt til SLF. Vi har hatt 9 klagesaker etter jordloven § 12 hvor ingen er tatt til følge. Vi har hatt 3 klagesaker etter konsesjonsloven, hvorav en er tatt til følge.

Vi har hatt to omgjøringssaker til behandling, hvorav ett vedtak etter jordloven § 9 ble omgjort. Vedtaket er påklaget og oversendt SLF til behandling. Den andre saken gjaldt en større landbrukseiendom hvor konsesjonsprisen var for høy, men hvor hensynet til allmenne friluftssinteresser og gjeldende planer for området konkret ble vurdert å veie tyngre enn prishensynet. Vi har behandlet en klage til SLF, hvor SLF opprettholdt fylkeslandbruksstyrets vedtak om omgjøring av konsesjonsvedtak pga eierformen AS. Vi har behandlet en klage over avslag på søknad om odelsfrigjøring som er sendt SLF til behandling.

Det er utfordrende å forvalte nasjonale mål om å tilgodese en samfunnsmessig forsvarlig prisutvikling på landbrukseiendommer. Dette har sammenheng med at regionen har landets sterkeste arealpress. Prisforskjellen på landbruksareal og tomter for øvrig er så stor at det er attraktivt å fradele eller omdisponere landbruksareal til andre formål, eller selge landbruksareal til en pris langt over konsesjonspris. Det er fortsatt behov for å styrke forståelsen av de ulike regelverk i forvaltningen av plan- og jordlovsakene for å forhindre en uheldig bit for bit nedbygging av landbruksareal.

Resultatområde 24 Inntekts- og velferdspolitiske tiltak

Kontrolloppgavene gjennomføres i et teamarbeid der vi setter sammen juridisk-, landbruks- og kontrollfaglig kompetanse. To medarbeidere deltok på SLF sin kontrollsamling. En medarbeider tar del i SSØ sitt nettverk for tilskuddsforvaltning.

Det ble utarbeidet Risikobasert kontrollplan i henhold til retningslinjene fra SLF innen utgangen av mars. Oppfølgingen ble vanskeliggjort da ytterligere en av kontrollmedarbeiderne gikk ut i permisjon, og ny medarbeider var ikke på plass før fra høsten. I tillegg viste tidligere års forvaltningskontroller at kommunene mente det var uriktig av FM å kontrollere når det ikke er veiledet godt nok på forhånd. Da FM sin rolle også er å bidra til at kommunene har tilstrekkelig kvalitet og kompetanse for å gjennomføre sine oppgaver, valgte avdelingen i år å gjennomføre dialogmøter med de 4 kommunene som var plukket for forvaltningskontroll. Møtene omhandlet samtlige ordninger innenfor tilskudd og erstatning. Møtene var velykkede og konstruktive med tanke på videre oppfølging herfra av kommunene.

Det var planlagt å gjennomføre 2 foretakskontroller etter tips om mulig ulovlig driftsfellesskap hos svineprodusenter. Kontrollene er ikke gjennomført, da det er oppstått berettiget tvil om tolkningen av PT-forskrift § 4 etter avsagt dom (LB 2008-12-19) om tolkningen av likelydende bestemmelse i husdyrkonsesjonsloven §3. Vi har bedt om en avklaring av forholdet.

(Dette arbeidet er lagt inn under resultatområdet 25 "Kommunene som landbrukspolitiske aktør".)

Videre har avdelingen gjennomført tre feltkontroller (observasjoner i felt). Kontrollen ble gjennomført i løpet av to dager og gjaldt Eidsvoll kommune sin stikkprøvekontroll for PT- søknadsomgang januar 2009. Kontrollen viste at Eidsvoll kommune sine stikkprøvekontroller på en god måte. Det var ikke grunnlag for merknader fra fylkesmannens side.

Oversikt over behandling av klager og dispensasjonssøknader 2008 - antall

Klagebehandling

Embeter	Produksjonstilskudd		Miljøvirkemidler		Andre tilskuddsordninger	
	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått	Innvilget	Avslått
FMOA	14	2	16		12	1
Sum	14	2	16	0	12	1

Dispensasjonssøknader

Embeter	Produksjonstilskudd			Miljøvirkemidler			Andre tilskuddsordninger		
	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått	Innvilget	Delvis innvilget	Avslått
FMOA	14	0	3	4	0	0	0	0	1
Sum	28	2	19	4	12	1			

Resultatområde 25 Kommunene som landbrukspolitisk aktør

Rollen som kompetansesenter er blitt ivaretatt via avdelingens handlingsplan for kommunerettede tiltak for 2009. Herunder en kursplan med samlinger for kommunene om ulike kompetansetema innen aktuelle fagområder som RMP, jordvern, endringer i landbrukslovene, BU - ordningen, Geodata, Inn på tunet. I november arrangerte avdelingen en vellykket to dagers kommunesamling til tema "Kommunene som landbrukspolitisk aktør" med foredragsholdere bl.a. fra LMD, UMB, KS, Akershus Bondelag, Miljøvern avdelingen og ordfører fra Rælingen kommune.

Rollen som kompetansesenter utøves også gjennom løpende veiledning innenfor de ulike fagområdene. Landbruksavdelingen har i år valgt å gjennomføre dialogmøter med fire utpekte kommuner. Møtene ga et bilde av situasjonen i kommunene der relativt få ansatte forvalter et stort fagfelt med stort landbrukspolitisk engasjement. Kunnskapen om regelverket for tilskudds- og erstatningsordningene virket grei. Samtlige kommuner ønsket bedre forståelse og mer kunnskap på forvaltningens område. Vi har derfor på våre kommunesamlinger i år lagt større vekt på å veilede også innenfor alminnelig forvaltningsrett.

Kommunedialogen på landbruksområdet foregår på en rekke arenaer. Landbrukstemaer kan være på dagsorden i Fylkesmannens kontaktkonferanse med kommuneledelsen. Fylkesmannen gjennomfører hvert år en del kommunebesøk der landbrukspolitiske temaer blir tatt opp. Hoveddialogen skjer i forbindelse med innspill og tilbakemeldinger på kommuneplaner og kommunedelplaner. Fylkesmannen deltar også noen andre regionale fora og Fylkesmannens hjemmeside er en viktig kanal i kommunikasjonen med kommunene.

Det har ikke vært spesielt samarbeid med KS regionalt utover at de deltok på kommunekonferansen som ble avholdt i november.

Kr 100 000 som er tildelt over kap 1144 post 77 til kommunerettet arbeid er i sin helhet brukt i forbindelse med samling for kommunene i november.

Innen skogbruk har det vært gjennomført to kompetanse- og dialogsamlinger med kommunens skogbrukssjefer.

Geodata: Ett gårdskart-kurs modul 4 er gjennomført i samarbeid med Skog og landskap og Statens kartverk Oslo (konf. res.omr. 24). Et dagsseminar om bruk av temadata i forbindelse med kommuneplanlegging ble gjennomført i regi av Plan- og temadatautvalget i Oslo og Akershus. (FMOA har ledrollen i utvalget.)

Resultatområde 26 Jord- og landskapsressurser

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk.

Aktivitet og utfordringer i dialog med kommunene for å nå de nye nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene.

Tiltak, dokumentasjon og forvaltning for de områdene som inngår blant utvalgte kulturlandskap i jordbruket.

Status i avgang på dyrka jord i fylket sett i forhold til halveringsmålet.

26.1 Jordvern og kulturlandskap

Areal- og samfunnsplanlegging under 26.1 og 26.2 rapporteres sammen her. For kart/GIS-rapportering, se 26.2

Behov for konkrete tiltak og endret virkemiddelbruk - arealplanlegging

Det bør stilles nasjonale forventninger til bruk av regionale virkemidler i PBL for å bevare store sammenhengende jordbruksområder og kulturlandskap i et langsiktig perspektiv. Savner gode virkemidler for å sikre mer langsiktig disponering av arealer "innenfor" utviklingsretning for tettsteder.

Statens vegvesens håndbøker bør gjennomgås for å se om avgang dyrka mark i samferdselsaker kan reduseres

Rapportering og synliggjøring av omdisponering er ofte for dårlig beskrevet i planbeskrivelse - arealtall dyrkbart areal framkommer sjelden. Overgang fra DMK til AR5 gjør dette vanskeligere. Dyrkbare arealer bør være

tilgjengelige i AR5

Aktivitet og utfordringer i dialog med kommunene for å nå de nye nasjonale målene om å ivareta jord- og kulturlandskapsressursene.

Aktiviteter:

Samlinger for kommunene i ny plan- og bygningslov i samarbeid med andre: KOLA-Viken, Fylkeskommunens plantreff, Landbruksavds samling for kommunal landbruksforvaltning m fl. Andre møtefora: planforum m AFK, regionråd, vegvesenet, veiledning på telefon, i kommunene. artikler på nett. Tilbakemeldinger i møter og skriftlig på alle arealplaner, dispensasjoner og utvalgte temaplaner eks klima- og energiplaner.

- Hensynet til jordvern, kulturlandskap og landbruk, samt aktuelle strategier for å sikre jordvern og kulturlandskap spilles inn i alle aktuelle plansaker. Til kommuneplaner gis det innspill om kommunen som landbruksmyndighet og muligheter innen næringutvikling, areal/kulturlandskap, miljø og klima/energi.
- Fylkeslandbruksstyret/Landbruksavd fremmet 8 nye innsigelser til konfliktfylte arealer og bestemmelser,
- FLS/LA fikk medhold i 1 innsigelse fra MD. LA/FLS har fulgt opp og fått en løsning av ca 7 tidl innsigelser.
- Settefylkesmann ga medhold i tre klager på dispensasjoner som gjaldt fradeling/ omdisponering av dyrka mark.
- Totalt har Landbruksavdelingen/Fylkeslandbruksstyret behandlet eller gitt uttalelse til ca 290 plansaker, 24 kommuneplaner/ kommunedelplaner, 186 reguleringsplaner (off ettersyn og varsel), ca 75 dispensasjoner og 1 kulturmiljøfredning, 4 markalovsaker, ca 7 temaplaner (klima- og energi, kulturmiljø m fl).

Utfordringer:

Stort arealpress og høy befolkningsvekst. Tettsteder som ligger midt i "smørøyet" av dyrka mark. Bør arbeide mer for å sirke god arealutnyttelse, fortetting og transformasjon. Få arealer uten konflikter. Høyt antall plansaker.

Mange gang- og sykkelveisaker der normene for bredder mv sjelden fravikes, selv på dyrka mark. Landbruksavd har vært i dialog for å redusere omdisponering av dyrka mark i flere saker. Håndbøkens normer fravikes veldig sjelden, selv på dyrka mark.

Erfaringer og resultater. Tiltak, dokumentasjon og forvaltning for de områdene som inngår |blant utvalgte kulturlandskap i jordbruket.

Det er godt samarbeid og god dialog med grunneierne og kommunene i de to utvalgte kulturlandskapene, Øya - Nordre Eik i ravineområdet i Nannestad og Markaplassene i Nordmarka. Det er god oppslutning blant grunneierne. Vi avventer fremdeles oppstart i Maridalen.

Forvaltningsplanen blir nå revidert. Skjøtselsplaner og avtaler vil bli verdigstilt i 2010.

Registreringer av automatisk fredede kulturminner og reregistrering av naturtyper på Øya-Nordre Eik er ferdigstilt og må nå innarbeides i forvaltningsplanen.

Forvaltning av midler: Alle midlene som ble tildelt i 2009 er fordelt. Tiltak er igangsatt, med hovedvekt på istandsetting og vedlikehold av beiter, slåttemark, kulturminner, ferdselsårer. Istandsetting av bygninger ble ikke prioritert i 2009. Dette er ressurskrevende tiltak som krever mer registrering og tilstand/ tiltaksplan i forkant. Dette er planlagt gjennomført i 2010

Resultater av årets tiltak er for tidlig å si noe om. Men den vanlige driften har blitt opprettholdt.

Status i avgang på dyrka jord i fylket sett i forhold til halveringsmålet.

Årlig omdisponering av dyrka og dyrkbar jord varierer veldig fra år til år. Halveringsmålet bør derfor beregnes utfra enkeltår og en gjennomsnittsberegning over f eks 5 år der en også ser på om tallene går "rette veien". I 2008 var det lavere omdisponering enn på lenge i Oslo og Akershus. Rapporteringen så ut til å stemme med våre overslag. Vi regner med at rapporteringen for 2009 igjen vil vise økning pga stort antall reguleringsplaner som ble lagt ut og vedtatt i fjor- Rapportering i KOSTRA2009 i juni. Landbruksavdelingen har beregnet et halveringsmål for Oslo og Akershus ved å regne ut halvering av gjennomsnittlig omdisponering av dyrka mark for 1994-2003 (10år): 716 daa. Resultatet: Gjennomsnittlig omdisponering av dyrka mark for årene 2004-2008 (5 år): 872 daa. 2008: 434 daa dyrka jord omdisponert. Det er trolig stor underrapportering, særlig i årene 2004-2006. Areal til skogplanting og reg til landbruk er ikke tatt med i disse omdisponeringstillene.

Akershus og Østfold landets største kornfylker. Selv med stor nedgang i omdisponering av dyrka mark er det svært mye av den beste kornjorda som går tapt hvert år- tilsvarende ti fotballbaner hvert år.

Fra 26.2 Utfordringene og aktivitetene for å sikre at landbrukets arealinteresser og utviklingsmuligheter blir ivaretatt i samfunnsplanleggingen, herunder arbeidet med verneplaner og konsekvensutredninger.

Prognoser viser befolkningsøkning på 340 000 til O&A fram til 2050. Dette tilsier økt fokus på effektiv arealutnyttelse, fortetting, transformasjon og forbedring av kollektivtransport. Konsekvenser for dyrka mark og kulturlandskap er ofte ikke tilfredstillende vurdert i konsekvensutredninger til plansaker. I Verneplaner og Markalovsaker som Landbruksavd/ fylkeslandbruksstyrene har uttalt seg til, har i stor grad ivaretatt landbruks- og jordverninteresser. Et stort antall plansaker med høyt konfliktnivå, er ressurskrevende å følge opp. Tendens til økende antall kommunedelplaner for tettstedområder.

26.2 Samfunnsplanlegging

Når det gjelder areal- og samfunnsplanlegging under 26.1 og 26.2 rapporteres disse sammen, se rapport under 26.1.

Bruk og nytte av data fra Geovekst og Norge digitalt

Fylkesmannen har i samarbeid med Akershus fylkeskommune etablert en kartinnsynsløsning, "KartInAkershus"(Geodataweb-klient), til bruk i saksbehandlingen hos de to etatene. Gjeldende kommuneplaner for Follo og Nedre Romerike er lagt inn i løsningen. Dette er WMS-tjenester levert fra kommunene selv. Løsningen er også integrert med ePhorte. I noen tilfeller benyttes løsningen av eksterne parter i forbindelse med spesielle søknader. Dette omhandles under Landbruksavdelingens nytte.

GeodataAS som er leverandør av Geodataweb-klient-løsningen, har planlagt utfasing av produktet. Dette medfører at Fylkesmannen snarest bør bestemme seg for hvilken løsning en bør satse på for de "store massene". Etter det Fylkesmannen erfarer så satses det noe på GeoPort-løsningen fra FAD sin side, selv om denne sannsynligvis ikke vil løse alle fylkesmannens framtidige behov for "GIS-støtte".

I tillegg til internett-løsningen benyttes også kartapplikasjonene LGIS og "Arealis-GIS" (som er etablert i programvaren ArcView 3.x) av flere plansaksbehandlere. Det brukes noe tid på å tilrettelegge høringsutkast av kommuneplaner inn i disse applikasjonene, noe som bidrar til en enklere utsjekking av viktige områder i plansaksbehandlingen. En del plansaksbehandlere benytter seg også av kommunenes egne webkarttjenester i forbindelse med utsjekking av plansaker.

Til utarbeiding av verneplaner, kvalitetssikring av data, arealanalyser m.m. benyttes desktop-programvaren ArcGIS.

Data fra Geovekst og Norge digitalt inngår i alle de omtalte kartløsningene, og gir en bedre kvalitet på beslutningene som fattes. I tillegg gir kartløsningene en effektivitetsgevinst, ved at behovet for befaringer blir mindre.

Miljøvern avdelingen

Bruk/nytte:

- Saksutredninger: Uttalelser i plan- og enkeltsaker - rask fremfinning av aktuelle konflikt-områder
- Kvalitetssikring av stedfestet informasjon i nasjonale databaser
- Utarbeiding av verneplaner
- Ulike temakart; sårbarhetsanalyser med mer
- Arealdokumentasjon
- Dokumentasjon av tiltak
- Informasjon til allmennheten
- Konflikt- og analysekart ("scenario")
- Div. prosjekter

Landbruksavdelingen

Bruk/nytte:

- Saksutredninger: Uttalelser i plansaker, fradelinger, konsesjoner og omdisponeringer.
- Analyser over hvor mye dyrka- og dyrkbar mark som vil gå med til foreslåtte tiltak

- Arealplaner: Landbruksplaner
- Geografiske analyser (Konflikt-, konsekvens- og trendanalyser ("scenario"))
- Arealdokumentasjon: Endringer i arealbruk osv.
- Kartografisk fremstilling av statistikk.
- Fastsetting av tilskudd (utarbeiding av RMP-kriterier og tilgjengeliggjøring av denne informasjonen på kartinnsynsløsning for brukerne)
- Informasjon til brukere (kommunen, fylkeslandbruksstyret, den enkelte bruker)
- Skogbruksplanlegging
- Dokumentasjon av tiltak
- Div. prosjekter

Beredskapsstaben

Bruk/nytte:

- Behandling av plansaker
- Krisehåndtering
- Konflikt- og analysekart ("scenario")
- Ulike Temakart; sårbarhetsanalyser med mer
- Div. prosjekter

Utdanningsavdelingen

Bruk/nytte:

- Behandling av skolevei-saker (sikker/usikker skolevei/alternative veier)
- Skolekrets-tilhørighet
- Geografisk beliggenhet av skolene i en kommune
- Skolestruktur og skolekretsgrenser

Helseavdelingen

Bruk/nytte: Liten eller ingen bruk. Avdelingen mener de kan ha god nytte av GIS og geodata, men må først ha tid til å opparbeide brukerkompetanse.

Utfordring/målsetting:

- Helseavdelingen bør ha tilstrekkelig kunnskap til å bruke GIS der det er hensiktsmessig i det helsefremmende og forebyggende arbeid
  - Helse- og sosialmessig beredskap

Juridisk avdeling

Bruk:

Klagesaker etter plan- og bygningsloven.

Utfordring:

Juridisk avdeling mener det er behov for tilgang til FKB-data for Oslo og ortofoto for disse områdene, før de vil bli storbrukere av GIS og geodata. Det vil være en fordel om kommuneplaner for alle kommuner i Akershus, samt reguleringsplaner var tilgjengelig i karttjenesten. Skråfoto brukes der sakene ligger innenfor strandsonen, og fylkesmannen har dekning for området.

Sosial- og familieavdelingen

Bruk/nytte: Liten eller ingen bruk. Avdelingen mener de kan ha god nytte av GIS og geodata, men må først ha tid til å opparbeide brukerkompetanse.

Utfordring/målsetting:

- Sosial- og familieavdelingen bør ha tilstrekkelig kunnskap til å brukes GIS der det er hensiktsmessig i ivaretagelsen av barn og unges interesser i planleggingen
- Sosial- og familieavdelingen bør kunne bruke verktøyet i saksbehandling knyttet til RPR for barn og unge.

- Sosial- og familieavdelingen bør ha tilstrekkelig kunnskap til å bruke GIS som illustrasjon og verktøy i veiledning av og i samarbeid med Barnerepresentantene i kommunene.
- Sosial- og familieavdelingen ønsker å stimulere til kartlegging av barnearealer i kommunene for å styrke ivaretagelsen av barn og unges interesser i arealsaker.

Samordningsstaben

Bruk/nytte:

- Behandling av plansaker
- Analyse av arealsituasjon regionalt og lokalt, utbyggingsretninger, m.v.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 21	292	292	0
Resultatområde 22	164	164	0
Resultatområde 23	60	60	0
Resultatområde 24	128	128	0
Resultatområde 25	96	96	0
Resultatområde 26	100	100	0
Sum:	840	0	840 0

Kunnskapsdepartementet

Resultatområde 31 Tilsyn og forvaltningsoppgaver på utdanningsområdet

31.1 Tilsyn og oppfølging av regelverk

Fylkesmannen har brukt grunnskolestatistikksystemet GSI, nasjonale kvalitetsvurderinger, kommuneprofiler, klagesaker, samt henvendelser fra publikum og presse som grunnlag for sin risikovurdering. Når beslutningen om tilsyn er fattet, har all tilgjengelig informasjon om kommuner/skoler, private og offentlige, blitt vurdert i et fagmøte der hele avdelingen har kommet med innspill.

Kvaliteten i tilsynsarbeidet er styrket ved at tilsynsarbeidet har vært teamorganisert. Hver tilsynsgruppe har bestått av to - tre personer med ulik kompetanse. Teamorganiseringen har involvert mange ansatte. I tillegg til å gi økt kvalitet og minsket sårbarhet ved gjennomføring av tilsynene, har teamorganiseringen også ført til verdifull kompetanseheving i avdelingen. To personer har høsten 2009 deltatt på metodeseminar i regi av Utdanningsdirektoratet. Målet for seminaret var å arbeide fram en helhetlig beskrivelse av hvordan tilsyn i opplæringssektoren skal utføres. Seminaret besto av tre to-dagers samlinger.

Resultatet for 2009 er stedlig tilsyn med tre kommuner og en privat skole, samt skriftlig tilsyn etter opplæringsloven § 8-2 og § 5-7. Tilsynet etter opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger avdekket mulige lovbrudd ved totalt 19 skoler – 17 skoler i Oslo og 2 skoler i Ullensaker. Det ble gitt pålegg i forhold til 4 skoler i Oslo. Påleggene ble etterkommet.

Høsten 2009 er det i tillegg åpnet stedlig tilsyn med en kommune etter opplæringsloven kap 5 og skriftlig tilsyn med seks kommuner vedrørende omdisponering av inntil 25 % av timetallet i fag. Oppfølging og avslutning av disse tilsynene vil foregå i 2010.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har høsten 2009 gjennomført en nasjonal pilotering med Akershus fylkeskommune der tema var voksnes rett til videregående opplæring. Tilsynet påviste flere avvik.

Fylkesmannen åpnet i januar 2009 et bredt tilsyn med Natur videregående skole. Tilsynet avdekket mange brudd på privatskoleloven og forskriftene til denne. Skolens styre påklaget Fylkesmannens vedtak og klagen ble oversendt Utdanningsdirektoratet for endelig avgjørelse, avklart februar 2010.

I tillegg til at tilsynet med Natur videregående skole og nasjonal pilotering med Akershus Fylkeskommune har vært svært omfattende og meget ressurskrevende, har Fylkesmannen også brukt betydelige ressurser på oppfølging og avslutning av tidligere tilsyn. Dette gjelder bl.a.:

- oppfølging av tilsynet og påfølgende klage fra Oslo kommune i forbindelse med elitetilbudet i ballett
- oppfølging og avslutning av tilsynet med Oslo kommunes opplæringsansvar for elever i barnevernsinstitusjoner
- oppfølging og avslutning av tilsynet og klagesaken med John Bauer, Oslo fra 2007
- oppfølging av nasjonalt tilsyn med Oslo kommune 2009 og påfølgende klage som ble oversendt Utdanningsdirektoratet for endelig avgjørelse, avklart februar 2010.

Tilsyn med to private skoler som ble gjennomført henholdsvis høsten 2007 og høsten 2008 er ikke avsluttet. Fylkesmannens pålegg er ikke etterkommet og sakene er oversendt Utdanningsdirektoratet for vurdering, jf. resultatområde 31.9 Forvaltning av private skoler i utlandet. For øvrig er alle avvik som er gitt under tilsyn med private skoler i perioden 2007 – 2009 lukket.

Ressursbruk i forbindelse med felles nasjonalt tilsyn 2009, 37 ukeverk, er rapportert særskilt. Ressursbruken inngår i totaloversikten over ressursbruk på tilsynsområdet.

Fylkesmannens tilsynsaktivitet er en del av utdanningsområdet som følges med svært stor interesse, noe som bl.a. uttallige innsynsbegjæringer fra enkeltpersoner og presse bekrefter.

En oversikt over status når det gjelder godkjenning av lokaler ved private skoler ble oversendt Utdanningsdirektoratet i august 2009. Kommunale godkjenninger ligger til grunn for Fylkesmannens vedtak. Hvis en kommune gir en privatskole midlertidig tillatelse til bruk av lokalene, får det følger for Fylkesmannens godkjenningsvedtak. Fylkesmannen kan ikke kreve at midlertidige godkjenninger gjøres endelige innen bestemt dato.

I samarbeid med Buskerud, Telemark, Vestfold og Østfold arrangerte Fylkesmannen i Oslo og Akershus et to-dagers seminar for private grunn- og videregående skoler i februar. Målgruppen for seminaret var representanter for styret og skoleledelsen, og tema var St.meld.nr.31 (2007-2008), samt aktuelle emner i Kunnskapsløftet og endringer i lov og forskrifter. Det ble registrert 160 deltakere. (jf. resultatområde 31.9 Forvaltning av private skoler i utlandet).

12. oktober 2009 inviterte Fylkesmannen til et dagsseminar om endring av forskrift til opplæringsloven og privatskoleloven om individuell vurdering. Utdanningsdirektoratet hadde ansvar for det faglige innholdet. Målgruppe for seminaret var skoleeiere, rektorer og lærere i kommunale og private grunn- og videregående skoler. Det ble registrert 650 deltakere.

Fylkesmannen gjennomførte en to-dagers regelverksamling i oktober 2009. Målgruppen for samlingen var kommuner og fylkeskommune, samt representanter fra universitetene og høyskolene, lærerorganisasjonene og KS. Alle kommunene, unntatt en, var representert - til sammen 105 deltakere. Temaene på samlingen ble belyst ut fra opplæringsloven § 13-10, forvaltningsloven og Fylkesmannens erfaringer fra tilsyn og klagesaker. Utdanningsavdelingen hadde selv ansvar for det faglige innholdet og presentasjonene. Forberedelse og gjennomføring av samlingen var et viktig kompetansetiltak.

Utdanningsavdelingen valgte i 2008 å bruke ressurser til å gjennomføre en kvalitativ undersøkelse basert på erfaringer fra tilsynsarbeidet ved Utdanningsavdelingen hos Fylkesmannen i Oslo og Akershus i 2008. Undersøkelsen "Felles nasjonalt tilsyn - og betydningen av juridisk og pedagogisk skjønn." som ble gjennomført av Kirsten Sivesind, Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling ble i 2009 offentliggjort og publisert som første rapport i Act Didactica 2009.

Oversikt over samlet ressursbruk på tilsynsområdet inkl. felles nasjonalt tilsyn:

- Felles nasjonalt tilsyn: 37 ukeverk
- Annet tilsyn: 172,2 ukeverk

- Totale ressurser (årsverk) : 209,2 ukeverk

Tilsynsoversikt utdanningsområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik	Merknad	Pålegg	Metode	Kommen
FMOA					☐		
FMOA	Oslo kommune	Opplæringsloven § 5-7 - prosedyrer vedr enkeltvedtak	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Ullensaker kommune, Allergot ungdomsskole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Ullensaker kommune, Åreppen skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Skullerud skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Gj.sn.gr.str.ord.underv.: 23,52 Gj.kl.gr.str.gml.deling: 22,60		☒	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Sinsen skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Gj.sn.gr.str.ord.underv.: 22,89 Gj.kl.gr.str.gml.deling: 22,20		☒	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Uraniensborg skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Gj.sn.gr.str.ord.underv.: 25,14 Gj.kl.gr.str.gml.deling: 22,84		☒	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Årvoll skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Gj.sn.gr.str.ord.underv.: 25,15 Gj.kl.gr.str.gml.deling: 24,83		☒	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Lofsrud skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Gamlebyen skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Holmlia skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Groruddalen skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Lakkegata skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Tokerud skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Ljan skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Toppåsen skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Gran skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik		☐	Skriftlig	

FMOA	Oslo kommune, Tveita skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik	☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Kringsjø skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik	☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Linderud skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik	☐	Skriftlig	
FMOA	Oslo kommune, Rdtvet skole	Opplæringsloven § 8-2 og Stortingets forutsetninger	Ingen avvik	☐	Skriftlig	
FMOA	Bærum kommune, Haug skole	Opplæringsloven kap 5, jf. § 13-10	Bærum kommune har ikke et fullt ut forsvarlig system for å sikre at elevene ved Haug skole får oppfylt sine rettigheter etter opplæringsloven kapittel 5 om spesialundervisning, jf. opplæringsloven § 13-10 annet ledd.	☒	Systemrevisjon	
FMOA	Natur videregående skole	kontrollere om Natur videregående skole blir drevet i samsvar med privatskoleloven med forskrifter og skolens godkjenning, samt har et system som sikrer dette. Tilsynet var begrenset til utvalgte områder av skolens virksomhet.	1. Skolens styre har ikke et forsvarlig system for å sikre at kravene i gjeldende lover og forskrifter, samt forutsetningene for godkjenningen, blir oppfylt 2. Skolens inntaksreglement har uklare bestemmelser for prioritering av søkere ved oversøking 3. Skolen tar inn voksne søkere uten at disse er realkompetansevurdert av elevenes hjemfylker, og foretar selv realkompetansevurdering 4. Skolen gir tilbud/opplæring som ikke er i samsvar med skolens godkjenning 5. Skolen tilbyr påbygging til generell studiekompetanse som et fjerde studieår for elever som allerede har brukt opp retten til tre år videregående opplæring 6. Skolen har voksne elever som ikke får oppfylt retten til standpunktvurdering, og som tar privatisteksamen i fag de får opplæring i 7. Skolen tar mer skolepenger for voksne elever på kveldskurs enn	☒	Systemrevisjon og stikkprøvekontroll	

			privatskoleloven gir hjemmel for 8. Skolen tar avgift fra voksne elever som går opp til privatisteksamen 9. Skolens årsregnskap for 2007 og foreløpig regnskap for 2008 er ikke oppstilt i henhold til kravene i økonomiforskrift til privatskoleloven 10. Skolen har opparbeidet seg kapitalreserver fra offentlige tilskuddet/skolepenger i strid med gjeldende regelverk				
FMOA	Ski kommune, Follo barne- og ungdomsskole	Opplæringsloven kap 5, jf. § 13-10			■	Systemrevisjon	Tilsynet b avsluttet i 2010
FMOA	Akershus Fylkeskommune	Opplæringsloven § 4A-3, jf. § 13-10	1. Akershus fylkeskommune har ikke et forsvarlig system for å sikre at voksnes rett til opplæring etter § 4A-3 blir oppfylt. 2. Det blir ikke utstedt kompetansebevis som dokumenterer den voksnes realkompetanse for søkere som skal ha opplæring. Det opplyses ikke om at realkompetansevurdering er et enkeltvedtak som kan påklages. 3. Fylkeskommunen stiller krav om norsk- og engelskkunnskaper før inntak til videregående opplæring for voksne. 4. Voksne uten rett som følger opplæring i regi av fylkeskommunen får i enkelte tilfeller ikke oppfylt retten til vurdering. 5. Det opplyses ikke om klagerett i forbindelse med vedtak om inntak.		☑	Systemrevisjon og stikkprøvekontroll	
FMOA	Bærum kommune, Nannestad kommune, Nes kommune, Vestby kommune, Ås kommune, Oslo kommune	Omdisponering av inntil 25 prosent av timetallet i fag			■	Skriftlig	Tisynet bl avsluttet i 2010

31.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har mottatt et stort antall klagesaker i 2009. Summen av saker som fremkommer i tabellen er lavere enn antallet klagesaker som er behandlet. Mange klager er fortsatt under behandling, noen saker avvises og noen går fra å være "en beklagelse" til å bli informasjon og veiledning. I noen saker er det bedt om tilleggsinformasjon, og noen saker sendes tilbake for ny behandling hos førsteinstansen. Noen saker trekkes av klager.

Om fylkesmannens samarbeid med Universitet i Oslo om utvikling av forvaltningskompetanse Jfr 32.5

Klager på nærskole Fylkesmannen har behandlet totalt 48 klager om nærskole/skoletilhørighet (§ 8-1, 1. ledd). 5 saker ble sendt tilbake til kommunen for ny behandling. Årsaken til dette var gjennomgående at regelverket i forvaltningsloven ikke var fulgt.

Klager på skoleskyss Fylkesmannen har behandlet totalt 35 klager på skoleskyss i 2009. I 11 klagesaker ble enten vedtaket opphevet/saken sendt tilbake for ny behandling eller saken ble videresendt til rett instans. I 11 saker var regelverket om skyss i opplæringsloven misforstått, og de fleste av dem hadde sitt utspring i det som ble omtalt i fjorårets årsrapport; Nittedal kommunes endring av egne retningslinjer for skoleskyss og Ruters overtakelse av ansvaret for skoleskyss for elever som har mer enn 2 eller 4 km skolevei i Oslo og Akershus.

Klager på standpunkt karakter Det er til sammen behandlet 419 klager på standpunkt karakter i 2009. Sett under ett fikk ca 81 % av klagen medhold. Dette er en økning i forhold til 2008 hvor andelen som fikk medhold var på 73 %. På bakgrunn av den høye graden av medhold, har Fylkesmannen utarbeidet en veileder som klargjør de krav som stilles til faglærers begrunnelse for karakter i forbindelse med behandling av klage på standpunkt karakter. Klagebehandling ved standpunkt karakter har også vært eget tema på regelverkssamling for kommunene.

Det er i overveiende grad klaget på standpunkt karakterer i de praktisk/estetiske fag. Antallet klager i praktisk/estetiske fag utgjør 60 % av alle klagen, disse fordeler seg i stigende rekkefølge på Kunst og håndverk, Musikk, Kroppsøving samt Mat og helse.

Behandling av klage på karakter til skriftlig eksamen Fylkesmannen i Oslo og Akershus avvirket i juli og september 2009 nasjonal klagebehandling for skriftlig eksamen i norsk hovedmål for grunnskolen. 669 klager ble behandlet. For 178 klager (26,6 %) ble karakteren endret etter klage. Av disse ble 14 karakterer satt ned og 3 karakterer ble satt opp med mer enn 1 karakter. Selv om Fylkesmannen i Oslo og Akershus i 2009 kun behandlet klager i norsk hovedmål, er det totale antall behandlede klager i 2009 like høyt som i 2008. (I 2008 ble hovedmål og sidemål sensurert samlet.)

Gjennomføringen av klagebehandlingen gikk stort sett greit. Det dukket opp noen problemer i forbindelse med innføring av klagebehandling i PAS, men alt lot seg løse. 5 av Fylkesmannens ansatte og 3 innleide studenter deltok i arbeidet i å administrere klagebehandlingen. Fylkesmannens ansatte har god PAS - og datakompetanse. Alle 643 klager med fullstendig dokumentasjon ble behandlet i juli. De siste 26 klagen ble behandlet i september. Plassmangel og nett-tilgang hos Fylkesmannen gjør at vi vurderer å avholde klagesensur utenfor Fylkesmannens kontorer i 2010. Dette vil føre til en merkostnad.

	Type klage	Medhold/Delvis medhold	Avslag	Sum
FMOA Klage i grunnskolen	Skriftlig eksamen, norsk hovedmål, grunnskolen, forskr. § 5-9	164	505	669
FMOA Klage i grunnskolen	Nærskole § 8.1. 1. ledd		43	43
FMOA Klage i grunnskolen	Skolebytte § 8.1. 2. ledd*		66	66
FMOA Klage i grunnskolen	Flytting av elev § 8.1.3.ledd	1		1
FMOA Klage i grunnskolen	Skoleskyss, gratis § 7-1	3	21	24
FMOA Klage i grunnskolen	Spesialundervisning § 5-1	5	5	10
FMOA Klage i grunnskolen	Spesialundervisning § 4a-2		1	1
FMOA Klage i grunnskolen	Fremskutt/utsatt skolestart § 2-1 3. ledd		2	2
FMOA Klage i grunnskolen	Psykososialt arbeidsmiljø § 9a-3	8	3	11
FMOA Klage i grunnskolen	Permisjoner § 2-11		2	2
FMOA Klage i grunnskolen	Oppførsel Forskr. § 5-13	2	2	4
FMOA Klage i grunnskolen	Ordenskarakter Forskr. § 5-13	4	1	5

FMOA Klage i grunnskolen	Muntlig eksamen Forskr. § 5-10		33	33
FMOA Klage i grunnskolen	Fritak for vurdering § 3-6		11	11
FMOA Klage i grunnskolen	Standpunkt karakter Forskr. § 5-12	335	76	411
FMOA Klage i grunnskolen	Tegnspråkopplæring i grunnskolen § 2-6		3	3
FMOA Klage i videregående opplæring	Særskilt inntak § 3-1		3	3
FMOA Klage i videregående opplæring	Spesialundervisning § 5-1	2	2	4
FMOA Klage i private skoler	Standpunkt karakter grunnskole Forskr. § 5-12	4	2	6
FMOA Klage i private skoler	Standpunkt karakter videregående opplæring Forskr. § 5-12	1	1	2
FMOA Klage i private skoler	Spesialundervisning § 3-6, jf. oppl. § 5-1	1	2	3
FMOA Klage i forbindelse med spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder	§ 5-7	5	5	10
FMOA				

31.3 Grunnskolens informasjonssystem (GSI)

I løpet av årets to første måneder ble det foretatt oppretting av innrapporterte GSI-tall fra oktober 2008.

GSI-tall og GSI-rapporter er lagt til grunn for tilsyn i kommuner og private skoler. Med utgangspunkt i Utdanningsdirektoratets lister (GSI-tall) over skoler som så ut til å bryte Stortingets forutsetning om pedagogisk forsvarlig opplæring (gruppestørrelse), jf. opplæringslova § 8-2, ble GSI-tall spesielt kvalitetssikret for 26 skoler i 8 kommuner. Pålegg om ressursøkning ble gitt til en kommune. Elektronisk rapport til Utdanningsdirektoratet ble avgitt innen fristen 1. april.

I forkant av GSI-rapporteringen 2009 har tre ansatte deltatt på GSI-samlingen i regi av Utdanningsdirektoratet. Fylkesmannen har vurdert behov for økt kompetanse i analyse av utdanningsstatistikk. Fylkesmannen har arrangert samlinger to dager med likt tema og gjennomføring, slik at kommuner og private skoler kunne delta med flere personer. Til sammen var det ca 110 deltakere. Tema for samlingene var gjennomgang av GSI-veiledningen, utfylling av skjemaene og presentasjon av rapportfunksjonen.

Årets GSI-innsamling har vært langt mindre arbeidskrevende enn fjorårets. Et usikkert anslag viser allikevel at en saksbehandler alene har mottatt ca 220 e-poster i perioden fra slutten av august 2009 og sendt ca 110 e-poster etter 01.10. 2009. Behovet for oppfølging og dialog med kommuner og private skoler med veiledning i utfylling både teknisk og innholdsmessig, har allikevel vært langt mindre i 2009 enn i 2008.

I perioden oktober til begynnelsen av desember ble det gjennomført purringer for ferdigstilling og kjørt kontroller på de innrapporterte dataene.

Fylkesmannen har brukt mye tid i arbeidet med GSI, anslagsvis 27 ukeverk. Dette er en fordobling av tidsbruken fra i fjor. Årsakene: En ansatt er medlem i Utdanningsdirektoratets GSI faggruppe og en nyansatt har i økende grad deltatt i GSI-arbeidet siden august måned. Fylkesmannen har i 2009 gitt mange innspill til faggruppen med forslag til forbedringer, presiseringer og endringer i GSI-skjemaer, ledetekster og veiledninger.

Det er en målsetting for Fylkesmannen i Oslo og Akershus å øke kvaliteten på GSI-tallene. Fylkesmannen har i 2009 involvert flere ansatte i arbeidet med GSI, blant annet for å begrense sårbarheten i perioder med eksakte tidsfrister. Med flere personer vil også mulighetene for kvalitetskontroll og analyse øke, eksempelvis i tilsynsarbeidet. Som et resultat av kvalitetskontrollen i 2009 ble det foretatt flere rettinger i innrapporterte data per 01.10. og kontrollen avdekket et markert behov for veiledning i regelverket på noen områder samt innstendige påminnelser om kommunenes ansvar om egenkontroll.

Gjennomføringen av GSI-samlinger over to dager med samme tema og mulighet for flere deltakere fra private skoler og kommuner, vurderes som positivt, og er en mulig årsak til at henvendelsene til Fylkesmannen i rapporteringsperioden er redusert i forhold til fjoråret. jf.32.3

31.5 Eksamen og nasjonale prøver

Utdanningsavdelingens ressursbruk på området eksamen og vurdering for 2009 er 2,3 årsverk.

Utdanningsavdelingen har høy faglig kompetanse og lang erfaring i arbeidet med eksamen. Eksamen vår og høst 2009 ble avvirket uten vesentlige problemer. De problemer som har oppstått ble fortløpende rapportert til Utdanningsdirektoratet. Arbeidsmengden i eksamensarbeidet er så stor og konsentrert i tid at det er nødvendig med ”fast” ekstrahjelp som sikrer kvalitet og effektivitet. I 2009 ble tre sommervikarer benyttet i 3 uker. I tillegg ble avdelingens to lærlinger satt inn i deler av arbeidet etter behov.

PAS har medført effektivisering i forhold til registreringsarbeid, men ressurser til brukerstøtte har økt kraftig. I 2008 medførte innføring av PAS vesentlig merarbeid. I 2009 har ressursbruken vært nede på nivå med ressursbruken før innføring av PAS. Innføring av PGS har medført en effektivisering i forbindelse med avvikling av fellessensurmøtet. Fellessensuren har fått en merkostnad i 2009 i forhold til tidligere år på grunn av leie av datamaskiner og justeringer i forhold til tilgang til alle sensorene på Internett. I tillegg er det fra sentralt hold et ønske om at skolene skal utnytte hele skoleåret, også de dagene etter eksamen. Dette fører til problemer i forhold til leie av skoler for å avholde sensur. I 2009 førte det til store utfordringer at elevene var på skolen samtidig som 200-400 sensorer skulle arbeide med sensur. Fylkesmannen vil derfor søke å finne alternative lokaler til gjennomføringen av fellessensuren i 2010. Dette vil imidlertid føre til en ytterligere merkostnad.

I utvelgelse av tilsynsobjekter har Fylkesmannen bl.a. lagt vekt på resultater fra nasjonale prøver, jf. resultatområde 31.1. Vi har vurdert at det ikke har vært behov for tilsyn vedrørende deltakelse på nasjonale prøver. Fylkesmannen har imidlertid igangsatt kartlegging av kommunenes prosedyrer for trekk av fag til lokalt gitt eksamen (grunnskolen). Kartleggingen er igangsatt etter at ”trekkrutiner” fikk forholdsvis stor oppmerksomhet i media våren 2009. På bakgrunn av de opplysninger som kommer fram i kartleggingen vil Fylkesmannen vurdere om det er behov for tilsyn på dette området i 2010.

For rapport om behandling av klager på karakter til skriftlig eksamen, se resultatområde 31.2.

Særskild Rapportering	JA	NEI	Øvrige kommentarer
1. Benytter embetet informasjonen som fremkommer ved avvikling av prøver og eksamener i tilsynsarbeidet?	X		I utvelgelse av tilsynsobjekter har Fylkesmannen bl.a. lagt vekt på resultater fra nasjonale prøver, jf. resultatområde 31.1.

Særskild Rapportering	Spesifiser dersom avvik fra landsgjennomsnittet totalt eller på enkeltprøver)	Spesifiser dersom stor variasjon mellom skoleeiere innad i fylket	Vurdering av årsak til avvik	Beskrivelse av tiltak over skoleeiere med høy andel elever med fritak
2. Hvor stor andel av elevene har fått fritak fra deltakelse på nasjonale prøver	I Oslo og Akershus har 2,7 prosent av elevene vært fritatt for nasjonale prøver.	For Akershus ligger andelen elever med fritak hovedsakelig lavere enn landsgjennomsnittet. To kommuner (Hurdal og Ullensaker) ligger noe over, men her dreier det seg om så små tall at det ikke er mulig å trekke konklusjoner ut fra tallmaterialet. Andelen elever fritatt for nasjonale prøver i Oslo er 4,8%.	Oslo ligger over landsgjennomsnittet. Dette har sin hovedårsak i den høye andelen elever med vedtak om særskilt språkopplæring (§ 2-8). Oslo kommune har ved flere anledninger redegjort for sine fritakstall, bl.a. på Utdanningsetatens hjemmeside.	Fylkesmannen har vurdert at det ikke har vært behov for tilsyn vedrørende deltakelse på nasjonale prøver.

31.7 Tilskuddsforvaltning

Utdanningsavdelingen har to ansatte med høy faglig kompetanse innenfor økonomi. Alle tilskuddsordninger blir fordelt til saksbehandlere i forhold til saksfelt. Etter en vurdering av søknader og fordeling av midlene hos saksbehandlerne blir utbetalingsbrevene sendt til avdelingens økonomiansvarlige for kvalitetssikring og kontroll. Deretter sendes brevet til økonomiavdelingen og SSØ for utbetaling.

Kompletterende: For å styrke forvaltningen av ordningen, sikre mot kompetansetap og ta igjen forsinkelsen i saksbehandlingen fra 2008 satte Fylkesmannen i 2009 en ekstra ansatt til å jobbe med tilskudd til kompletterende undervisning - til sammen har to saksbehandlere lagt ned ca 0,8 årsverk i arbeid med ordningen. Forvaltningen ble

imidlertid ytterligere komplisert av den store omleggingen av tilskuddet for skoleåret 2009-10. Forberedelse av den neste store omleggingen for skoleåret 2010-11, førte til at saksbehandlingen fortsatt er på etterskudd 1. januar 2010. De største utfordringene i 2009 dukket opp som følge av at tilskudd til privatpersoner skal behandles som lønn, og da særlig i forbindelse med kartlegging av Fylkesmannens plikt til å betale sosiale avgifter til andre stater. Å tilpasse det elektroniske saksbehandlingsverktøyet til nye krav har også vært tidkrevende.

Utfyllende detaljer om tilskuddsordningen for kompletterende undervisning gis gjennom tertialrapporteringen til Utdanningsdirektoratet.

Forvaltning av ordningen skal i 2010 overføres til Utdanningsdirektoratet samtidig som nye store forandringer skal gjennomføres. Private søkere skal over en treårsperiode fases ut.

Fylkesmannen har ikke gjennomført oppdraget i tråd med retningslinjene, men mener at dette heller ikke var gjennomførbart på grunn av den store omleggingen.

31.9 Forvaltning av private skoler i utlandet

Informasjon og veiledning: Fylkesmannen gir informasjon og veiledning om gjeldende regelverk og om innhold, prinsipper og mål i nasjonal utdanningspolitikk. Dette skjer primært gjennom hyppig kontakt på e-post og telefon direkte med skolene. I tillegg arrangerte Fylkesmannen en to-dagers samling i februar for representanter for styret og skoleledelsen der tema var St.meld.nr.31 (2007-2008), aktuelle emner i Kunnskapsløftet og endringer i lov og forskrifter.

Gjeldende lov og forskrifter er på flere områder fortsatt uklare med hensyn til forvaltning av norske private skoler med rett til statstilskudd i utlandet. Skolene har behov for og etterspør mye veiledning knyttet til lovtolkning/lovforståelse. Fylkesmannen registrerer en betydelig økning i antall henvendelser som gjelder videregående opplæring. En registrering av type henvendelser fra private skoler som Fylkesmannen gjennomførte i august og september 2009 bekrefter dette.

Oppfølging av tilsyn: Tilsyn med private skoler ble overført til Utdanningsdirektoratet fra 1. august 2009, og Fylkesmannen har derfor ikke åpnet tilsyn med norske skoler i utlandet i 2009. Det ble gjennomført stedlig tilsyn med to skoler i Spania i 2008. Ved begge skolene ble det avdekket en rekke lovbrudd. Oppfølging av tilsynene viser at en av skolene har etterkommet alle påleggene som ble gitt. Den andre skolen har etter Fylkesmannens vurdering ikke etterkommet alle påleggene som ble gitt, og saken er oversendt Utdanningsdirektoratet for vurdering.

GSI: Rapporteringen i GSI danner grunnlag for beregning av f. eks. midler til kompetanseutvikling. Det er derfor av stor betydning at skolene rapporterer riktige elevtall. Veiledningene som foreligger for rapportering i GSI er fortsatt mangelfulle for norske skoler i utlandet, jf. resultatområde 31.3 GSI.

Eksamen: Ved sentralt og lokalt gitt eksamen i grunnskolen er ansvar for trekking av fag og praktisk gjennomføring delegert til Fylkesmannen i Oslo og Akershus, jf. forskrift til privatskoleloven §§ 3-17 og 3-18. Som et ledd i å kvalitetssikre eksamen, oppnevner Fylkesmannen sensorer fra Norge til lokalt gitt eksamen i grunnskolen for skolene som ligger i Europa. Selv om dette medfører et ekstraarbeid for Fylkesmannen og påfører skolene ekstra utgifter, har ordningen blitt svært godt mottatt. Fylkesmannen har egen avtale med Akershus fylkeskommune om administrering av lokal eksamen og sensur for videregående skoler i utlandet.

Spesialundervisning: Elevens hjemkommune/hjemfylke skal sørge for at det blir utarbeidet sakkyndig vurdering, gjøre vedtak om spesialundervisning og dekke utgiftene til slik opplæring for elever ved privatskoler. For norske skoler i utlandet er dette ansvaret delegert til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

PPT-utland har ansvar for å utarbeide sakkyndige vurderinger, jf. resultatområde 31.10. På bakgrunn av sakkyndige anbefalinger gjør Fylkesmannen vedtak om spesialundervisning. Det er en egen refusjonssats for spesialundervisning for norske skoler i utlandet. For 2009 har satsen vært kr 428,- per lærertime som er utbetalt med 100% av satsen. Tilskudd til spesialundervisning utbetales etterskuddsvis to ganger i året, i juni og i desember, jf. tertialrapportering.

Innrapporterte GSI tall per 01.10.2009 for utenlandsskolene viser at antall elever med spesialundervisning i % av antall elever totalt er 8,9 %. Dette tallet er noe høyere enn for sammenlignbare kommuner i Norge. I forhold til landet for øvrig, er forholdet mellom jenter og gutter som får spesialundervisning 24% og 76%, mot Norge totalt 31% og 69%.

Antall elever og tildelte timer:	Utenlandskolene %	Norge %
Hvor mange får 1-75 timer pr år?	3,6	7,4
Hvor mange får 76-190 timer pr år?	46,4	47,6
Hvor mange får 191-270 timer pr år?	17,8	18,2
Hvor mange får 271 timer pr år eller mer?	32,1	26,8

89 elever som er tilkjent spesialundervisning i 2009 er fordelt på 8 skoler.

Fylkesmannens ressursbruk når det gjelder oppgavene knyttet til spesialundervisning er på ca 10 ukeverk.

For informasjon om kompletterende undervisning, se resultatområde 31.7 Tilskuddsforvaltning for rapportering ”kompletterende undervisning”,

31.10 Pedagogisk-psykologisk tjeneste for elever ved norske private skoler i utlandet

Fylkesmannen bruker 1,04 årsverk og kjøper 32 dagsverk i forbindelse med sakkyndige utredninger fra ansatte i regionen. Fylkesmannen mål er å ha en akseptabel ventetid på sakkyndige utredninger. Ventelistene er ikke lengre enn for sammenlignbare kommuner i Norge. PPT-utland besitter samlet sett god kompetanse i forhold til lovpålagte oppgaver. Metoder og strategier er utviklet over mange år og er kontinuerlig under vurdering.

Det ble i 2009 behandlet 92 meldinger om spesialundervisning. I tillegg kommer de elevene som er vurdert, men som ikke er tilrådd spesialundervisning. Arbeid med elever, foresatte og skoler som har henvendt seg til PPT-utland av andre grunner kommer i tillegg. Vi har som målsetting at ingen elever skal ha sakkyndige utredninger som er eldre enn tre år og greier i all hovedsak å oppfylle dette i tråd med veilederen til spesialundervisningen. Turnover i elevgruppa er svært stor, noe som setter økt press på utredningsarbeidet.

- Antall elever i barne- og ungdomsskoler: 833 elever
- Antall elever i videregående: 202 elever
- Sum: 1035 elever

Antall elever med spesialundervisning i % av antall elever totalt er 8,9 %. Dette tallet er noe høyere enn for sammenlignbare kommuner i Norge.

Utenlandskolene har en litt lavere prosentandel på 1-75 timer pr år, og noe høyere andel på 271 timer eller mer. Dette kan ha sammenheng med at noen elever har nokså store funksjonshemninger og lang sykdomshistorie i Norge. I varmere strøk blir de ofte friskere og mer pedagogisk tilgjengelige.

89 elever som er tilkjent spesialundervisning i 2009 er fordelt på 8 skoler. Av personvern hensyn oppgir ikke Fylkesmannen hver enkelt skole.

Antall nye henvisninger:

- 2009 = 37 nye henvisninger
- 2008 = 46 nye henvisninger
- 2007 = 38 nye henvisninger

Tallene viser at det er store utskiftninger blant elevene som blir henvist til PPT-utland. Av 89 elever som fikk spesialundervisning i 2009 var 42 % nye elever. Denne utskiftningen er langt større enn det vi finner i Norge. Dette betyr at behovet for nye utredninger er langt større enn for sammenlignbare skoler i Norge.

Det arbeides kontinuerlig med å bedre kvaliteten på malene for henvisning, pedagogisk rapport, foreldreskjema og internt meldeskjema. Besøkene fra PPT-utland blir mer effektive jo bedre kvaliteten er på det materialet som blir tilsendt fra skolene. Skolenes forarbeid før besøk fra PPT-utland blir gjennomgått og drøftet med skolene ved

skolebesøk.

Det er kontinuerlig behov for økt forvaltningskompetanse hos ledere, spesialpedagogiske koordinatore og lærere.

PPT-utland arbeider for å få en mer effektiv organisering av spesialundervisningen. Dette blir drøftet med skolens ledelse ved hvert skolebesøk. PPT-utland driver utstrakt veiledning til skolene på telefon og e-post.

PPT-utland har gjennomført to intern samlinger for å øke kompetansen i egen PPT. Temaer har vært språkproblemer hos barn med flerspråklig bakgrunn, ny veileder om spesialundervisning og konsekvenser for PPT-utland samt justering av maler og prosedyrer.

Den nye veilederen om spesialundervisning vil stille nye krav til sakkyndige vurderinger og gjøre det nødvendig med hyppigere utredninger fordi:

- Sakkyndige vurderinger ikke skal være eldre enn tre år.
- For elever som i grunnskolen har hatt spesialundervisning, må det ved overgangen til videregående opplæring utarbeides ny sakkyndig vurdering.
- Enkeltvedtak om spesialundervisning vil etter ny veileder kun baseres på sakkyndig vurdering og ikke på IOP. Dette stiller strengere krav til kvaliteten på de sakkyndige vurderingene. Enkelte vurderinger fra Norge har svært lav kvalitet og må suppleres.
- Saksbehandlingstiden fra henvisning til ferdigstilt sakkyndig vurdering skal ikke overstige 3 mnd.

Fylkesmannen må poengtere at PPT utland som lovpålagt tjeneste jfr. elevenes rettigheter beskrevet i Privatskolelovens § 3.6, må fremkomme som eget kapittel i tildeling/fullmaktsbrev til Fylkesmannen i Oslo og Akershus.

Resultatområde 32 Oppgaver for økt kvalitet i grunnopplæringen

32.2 Kompetanseutvikling

Fylkesmannens totale ressursbruk i arbeidet med kompetanseutvikling har vært 31,5 ukeverk. Dette er en økning på 19,7 ukeverk fra 2008.

Etterutdanning i lesing: En kommune, Rælingen, har gjennomført etterutdanning i lesing som ble påbegynt i 2008 og avsluttet i 2009. Lærere fra til sammen 7 skoler deltok i etterutdanningen: Løvenstad skole, Nordby skole, Blystadlia skole, Fjerdingby skole, Rud skole, Sandbekken ungdomsskole og Marikollen ungdomsskole. I tillegg har to fra PPT-tjenesten deltatt. Alle de 35 påmeldte rapporteres å ha gjennomført etterutdanningen.

Kompetanseutvikling: Fylkesmannen gir informasjon og veiledning om innhold, prinsipper og mål i nasjonal utdanningspolitikk knyttet til Kunnskapsløftet, kompetanseutvikling og annet utviklingsarbeid. Fylkesmannen har i 2009 hatt to informasjonsmøter med kommunale og fylkeskommunale skoleeiere i regionen. I tillegg er det avholdt et to-dagers møte for ledere og styrerepresentanter fra private skoler i Oslo, Akershus, Østfold og Telemark samt de norske skolene i utlandet jf 31.1.

Følgende temaer er presentert på samlingene for skoleeiere:

- Evaluering av Kunnskapsløftet - Forvaltningsnivåenes og institusjonenes rolle
- Kompetanse for kvalitet. Strategi for videreutdanning
- Tanker om kunnskap og dannelse i grunnopplæringa
- Prop. 1 S (2009-2010) - Forslag i statsbudsjettet, hva er nytt og hvor er utfordringene for grunnopplæringa?
- Rektorskolen
- Tilstandsrapport
- "Den gode skole i Skien", Skien kommune fikk skoleeierprisen i 2008
- "St. meld. nr. 31 (2007 – 2008) Kvalitet i skolen"
- Prosjekt "Bedre vurderingspraksis"
- Oppsummering av tilsynet 2009 – planer for 2010
- TIMSS & PISA+

Fylkesmannen har veiledet skoleeiere etter behov i utarbeidningen av planer og sett til at skoleeierne har rapportert om gjennomførte kompetanseutviklingstiltak.

I 2007 initierte Fylkesmannen et skoleeiernetverk. Det er et forum for kommunale og fylkeskommunale skoleeiere der problemstillinger knyttet til implementering av kunnskapsløftet, bruk og nytte av nasjonale vurderings- og kvalitetssikringssystemer og andre aktuelle temaer for ledelse av skoleutvikling, presenteres og drøftes. Et arbeidsutvalg har ansvar for nettverket, og det driftes av en tidligere skolesjef. Nettverket har fire møter i året i tillegg til en studietur. Studieturen 2009 var lagt til Edinburgh og bidro til å se Norge i et internasjonalt utdanningsperspektiv.

Fylkesmannen har bidratt til gjennomføring av strategien for videreutdanning av lærere ved å tildele statlige midler til skoleeiere til dekning av vikarutgifter, samt tildelt midler til etterutdanning i forhold til prioriterte områder.

Oppstart av arbeidet med det varige systemet for videreutdanning har vært meget ressurskrevende og måtte i tillegg ferdigstilles på svært kort tid. Informasjonen vi har mottatt fra Utdanningsdirektoratet har imidlertid vært til svært god hjelp i gjennomføringen. Fylkesmannen har samlet sett god kompetanse til å vurdere søknader og administrere arbeidet med videreutdanningsstrategien.

Midler til etterutdanning har blitt fordelt på bakgrunn av søknader i forhold til prioriterte områder. Fylkesmannen mottok svært mange søknader. Det var gitt detaljerte føringer for søknadsbehandlingen, noe som førte til at arbeidet ble svært ressurskrevende. En person ble leid inn ekstra i tre uker for å bistå i arbeidet med å vurdere etterutdanningsøknadene.

Fylkesmannen har årlig møte med ledelsen ved Høgskolen i Akershus, Universitetet for miljø og biovitenskap, Høgskolen i Oslo og Institutt for lærerutdanning og skoleutvikling ved Universitetet i Oslo. Det har også vært jevnlig kontakt med etter- og videreutdanningsansvarlige ved alle lærerutdanningsinstitusjonene, samt UNIVETT ved Universitetet i Oslo.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus møter i det nasjonale nettverket for skoleledelse på vegne av 5-fylkesamarbeidet. Fylkesmannen støtter de årlige skolelederdagene på Universitetet i Oslo og kan således innvirke på programmet ved å delta på det første planleggingsmøtet.

GNIST:GNIST i Oslo og Akershus har som mål å:

- *Utvikle felles forståelse for overordnede oppdrag og drøfte hvordan disse kan følges opp lokalt.*
- *Samordne innsats og koordinere aktiviteter som gjennomføres i samarbeid eller av ansvarlige skoleeiere/organisasjoner*
- *Dele relevant informasjon og ivareta egne perspektiver*

Arbeidsutvalget for utdanning i Oslo og Akershus fungerer som et arbeidsutvalg for GNIST.

Arbeidsutvalget er tidligere omtalt som Regionalt reformforum som ble etablert i januar 2005 og reorganisert høsten 2008 i fht til møtedeltakelse og ansvarsforhold. Representanter som møter i arbeidsutvalget er Utdanningsforbundet i Akershus, Utdanningsforbundet i Oslo, Oslo kommune, Akershus fylkeskommune, to representanter fra universitet og høgskolesektoren (Universitetsalliansen Oslo), Fylkesmannen i Oslo og Akershus og KS Akershus og Oslo. Arbeidsutvalget rapporterer til respektive organisasjoner. Arbeidsutvalget har et møte i kvartalet, med muligheter for tilpasninger ifht til aktiviteter.

KS har det administrative ansvaret for innkalling og referat. På et årlig møte inviteres en utvidet representasjon fra aktuelle partnere i Oslo og Akershus samt NHO, LO, elev og studentrepresentanter

GNIST har mange innsatsområder. Oslo og Akershus har valgt å prioritere etter- og videreutdanning og generell rekruttering til læreryrket i 2009

Fylkesmannens totale ressursbruk i arbeidet med kompetanseutvikling har vært 31,5 ukeverk. Dette er en økning på 19,7 ukeverk fra 2008.

32.3 Skoleporten

Fylkesmannen har i 2009 gjennomført fire dagsamlinger for kommunale skoleeiere i Akershus. Tema for samlingene var ”Skoleporten som et skoleutviklingsverktøy”. I tillegg til skoleporten generelt var støttefunksjoner, sammenligninger, rapportfunksjoner og bruken av skoleporten som innfallsvinkel til

ståstedsanalysen sentrale punkter i programmet. Fylkesmannen fikk mange positive tilbakemeldinger fra skoleeierne på dette tiltaket. To ansatte deltok på Utdanningsdirektoratets kurs og samling i oktober om utvikling av skoleporten.

Fire ansatte har i større eller mindre grad vært engasjert i arbeidet med skoleporten. En av de fire er nyansatt og en var deltidsansatt i 2009. Den totale ressursbruken anslås til 6 ukeverk. Brukerstøtte og veiledning til skoleeiere har i all hovedsak dreid seg om tildeling av passord og å gi tilgang til brukere gjennom UBAS. Fylkesmannen har et forbedringspotensial når det gjelder brukerstøtte for skoleporten som utviklingsverktøy. Arbeid med skoleporten og analyse av dataene vil også i 2010 være et utviklingsområde. jf.31.3

I forbindelse med nasjonalt tilsyn 2009 ble sammenstilte data fra skoleporten benyttet for å velge tilsynsobjekter.

Særskild Rapportering	J	A	NEI	Spesifiser dersom avvik	Øvrige kommentarer
1. Har embetet oppdatert brukerstøtte- og veiledningsfunksjon?	X				Har selv deltatt på Utdanningsdirektoratets kurs og har holdt kurs for kommuner i Akershus
2. Benytter embetet Skoleporten på en formålstjenlig måte i tilsynsarbeidet?	X				GSI blitt mest benyttet
3. Brukes Skoleporten i lokal kvalitetsvurdering?	X				Spesielt elevundesøkelsen

4. Innspill fra embetet til forbedringer av Skoleporten:

32.4 Erfarings- og kunnskapsinnhenting

Det er stor aktivitet i kommunene i Oslo og Akershus i oppfølgingen av St. meld. nr. 31 (2007-2008) Kvalitet i skolen. Fylkesmannen har svært god kunnskap om skolens og skoleeierens særskilte satsingsområder, aktiviteter, prosjekter og andre spesielle utviklingsprosjekter med organisering og innhold. Vi har ved flere anledninger kunnet informere eller bistå departement, utdanningsdirektorat eller andre i forbindelse med besøk eller innspill. Vi har også deltatt på erfaringskonferanse om Prosjekt leksehjelp og Prosjekt utvidet skoledag som Skedsmo kommune blant annet var ansvarlig for i mars 2009. Likeså deltok vi på konferansen som omhandlet Prosjekt helhetlig skoledag i september 2009 i Oslo. Erfaringer fra utviklingsprosjekter og satsingsområder har ved flere anledninger blitt presenterte i ulike fora, nettverkssamlinger for skoleeiere og andre møter i regionen. Fylkesmannen i Oslo og Akershus har ikke hatt særskilte oppdrag fra utdanningsdirektoratet knyttet til områdene frafall, elevenes lese- og regneferdigheter og læringsmiljø eller erfaringer med læreplanene i Kunnskapsløftet.

32.5 Tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning – kap 230.01

En vesentlig del av Fylkesmannens oppgaver består i generell veiledning på telefon og e-post, samt saksbehandling, for å bistå enkeltpersoner og kommuner/fylke i spørsmål knyttet til spesialundervisning og tilpasset opplæring.

Oppgaver knyttet til å heve kompetansen hos de som jobber på kommune/skolenivå, med tanke på å øke rettsikkerheten til barn med spesielle behov har høy prioritet. Fylkesmannens mål med de tiltakene som ble iverksatt i 2009 har vært å bidra til at ledernivå i kommuner/fylke får økt kompetanse. Ressursene internt er benyttet på en slik måte at det hele tiden er et tverrfaglig samarbeid for å sikre faglig nivå og bredde på veiledningen utad. Fylkesmannen har samlet sett en svært god tverrfaglig kompetanse innenfor området som omhandler tilpasset opplæring og spesialundervisning.

De strategier som er valgt mener vi har bidratt til å gjøre Fylkesmannen synlig utad, samt viktige for å knytte kontakter og samarbeidspartnere med Universitetet i Oslo. Samarbeidet med Universitetet vil bli viktig for utvikling av kompetansen på spesialundervisningsfeltet i lang tid fremover. I 2009 har Fylkesmannen hatt følgende tiltak innen tilpasset opplæring og spesialundervisning:

- Fylkesmannen har en intern tverrfaglig gruppe som har samarbeidet om barn med nedsatt funksjonsevne. Gruppen er ment å skulle ivareta disse barnas rettsikkerhet i forhold til ulikt lovverk.
- Fylkesmannen har arrangert regelverksamling for kommune- og skoleledere og PP-tjenester i forbindelse med Utdanningsdirektoratets veileder om spesialpedagogisk hjelp og spesialundervisning fra 2009. En implementering av den nye veilederen har vært viktig for å sikre felles forståelse ved anvendelse av opplæringsloven.

- Fylkesmannen startet i 2008 et samarbeid med Universitetet i Oslo for å styrke kvalitet og rettssikkerhet for elever med rett til spesialundervisning. Dette samarbeidet er videreutviklet i 2009 med et stort oppstartsseminar for kommune- og skoleledere og PP-tjenester. Videre planlegges det et kursprogram som skal ivareta både kvalitet og rettssikkerhet i saksbehandlingen for elever som har rett til spesialundervisning, med ulike "case" fra reelle klager på spesialundervisning.
- I 2009 inngikk Fylkesmannen et samarbeid med Institutt for offentlig rett ved Universitetet i Oslo. Forskningsprosjektet "utdanning og klagesaker – en analyse av Fylkesmannens praksis, skoleeierens forvaltningskompetanse og elevenes rettssikkerhet", vil ha som hovedoppgave å bidra til at grunnopplæringen i fylkene drives i overensstemmelse med opplæringsloven med tilhørende forskrifter. Universitetet vil formidle forskningsresultatene til skoleeierne.
- Fylkesmannen har hatt skriftlig tilsyn med Oslo kommune i 2009 knyttet til sakkyndig vurdering og vedtak når det gjelder barn med rett til spesialpedagogisk hjelp etter oppl. § 5-7. Oslo kommune har endret prosedyrer og rutiner som en konsekvens av tilsynet i tråd med ny veileder til spesialundervisning jf. 31.1. om tilsyn etter kap 5.1 i Bærum og i Ski kommune. Tilsynet i Ski kommune vil i 2010 utvides til å gjelde 7 kommuner i Folloregionen. Se for øvrig mer om tilsyn under denne kategorien i årsrapporten.

Resultatområde 38 Tilsyn og forvaltning på barnehageområdet

38.1 Tilskuddsforvaltning

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har i tråd med departementets retningslinjer forvaltet de statlige tilskuddsordninger på barnehage-området. Samlet sett er det i 2009 utbetalt kr 5 890 994 642,-. Oslo og Akershus har henholdsvis mottatt kr 2 920 599 581,- og kr 2 970 395 061,-.

Sammenlignet med utbetalinger fra 2008 utgjør dette en økning på ca. 13 %.

For mer informasjon om tilskuddsforvaltning vises det til rapporteringsskjemaer.

38.2 Klagesaksbehandling

Fylkesmannen har i år mottatt totalt 33 klager på barnehageområdet: 4 saker etter barnehagelovens §§ 10, 11, 16 og 18, samt 29 saker etter Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd.

Antall saker i 2009 har etter § 6 i Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tilskudd gått ned med ca. 44 % fra i fjor. Men det er derimot behandlet langt flere saker i 2009 enn noen gang tidligere. 70 saker er i alt ferdigbehandlet, hvorav 43 saker var etterslep fra 2008. Av disse fikk 34 klagere medhold, 32 fikk opphevet sitt vedtak, 4 saker ble sendt i retur for behandling av første instans, og 2 saker er fremdeles under behandling.

Årsaken til at 2 saker fremdeles er under behandling er på grunn av at vi avventer kostnadsdokumentasjon for Oslo kommunes grunnlagstall, samt avklaring av et prinsipiell problemstilling hos Utdanningsdirektoratet.

Saksbehandlingstiden på enkeltsaker følger nedenfor:

§ 10: 2,5 måned

§ 11: 1,8 måned

§ 16: 5,2 måned

§ 18: 1,8 måned

Forskrift om likeverdig behandling: 4, 1 måned.

Samlet saksbehandlingstid på alle klagesaker er: 3, 1 måned.

Klagesaksbehandling barnehageloven med forskrifter

		Type klage	Medhold/delvis medhold	Avslag
FMOA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Barnehageloven § 16, retting	1	
FMOA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om dispensasjon, midlertidig jf. barnehageloven § 18		1
FMOA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Barnehageloven § 11		1
FMOA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Barnehageloven § 10		1
FMOA	Klage etter barnehageloven med forskrifter	Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlige tiskudd, § 6	17	7

38.3 Informasjon og veiledning

Fylkesmannen har avholdt to samlinger (Barnehageforum) for barnehageadministrasjonene i fylkene, en på våren og en på høsten. Temaene på vårens samling var utfordringer knyttet til rammefinansieringen i kommunene fra 2011, hvordan kartlegge og planlegge bemanning og kompetanse i barnehagesektoren i bydeler og kommuner.

Andre temaer var knyttet til fokusområdene i Kompetansestrategien: barns medvirkning, kompetanseutvikling hos barnehagepersonalet og samarbeid barnehage – skole.

Samlingen på høsten var knyttet til St.melding 41 (Kvalitetsmeldingen) og status for likeverdig behandling og rammefinansieringen (presentert av Kunnskapsdepartementet). I tillegg ble områdene språk, kultur og mangfold og dokumentasjon i samarbeidet barnehage – skole, fra Kvalitetsmeldingen, utdypet nærmere.

Vi har generelt stor informasjons- og veiledningsaktivitet overfor bydeler og kommuner. Henvendelsene pr telefon og ikke minst e-post øker stadig. Terskelen for å ta kontakt med fylkesmannen er lav og vi ser at det er mye de samme spørsmålene som går igjen. Det har vært mange henvendelser fra barnehagemyndigheter, barnehageeiere og foresatte knyttet til retten til barnehageplass, og rammefinansiering fra og med 2011. Mange ringer fylkesmannen når de ikke kommer fram til barnehagemyndigheten i bydelene i Oslo. Vi opplever også tilgjengeligheten i mange av bydelene og kommunene som problematisk.

For å effektivisere informasjon og veiledning, valgte vi å invitere bydeler og kommuner til 3 fagsamlinger knyttet til spesifikke tema for å kunne gå i dybden. **1. samling:** rett til barnehageplass og godkjenning. **2. samling:** likeverdig behandling og statstilskuddsordningene. **3. samling:** statstilskudd til drift av barnehager og alle skjemaene knyttet til dette. (KOSTRA, årsmeldinger, godkjenninger, endringer, m.m.) Denne samlingen kom i stand på bakgrunn av en risiko og sårbarhetsanalyse. Svært mange bydeler og kommuner gjør feil i forhold til utfylling av skjemaer knyttet til ordningen. Det at dokumenter må sendes tilbake, ofte flere ganger, fører til unødvendig lang saksbehandlingstid hos oss. Vi er bekymret for kompetansen i barnehageadministrasjonene, spesielt med tanke på det mer-ansvaret de får ved overgang til rammefinansiering i 2011.

Gjennom henvendelser, innsendte dokumenter og tilsyn, ser vi at behovet for informasjon og veiledning ang. godkjenning, fortsatt er stor. Fylkesmannen har i denne anledning laget en kortfattet oppsummering om godkjenning som ligger på vår nettside. Nettsiden er en viktig informasjonskilde og den er nå stadig under forbedring.

Vi har erfart at noen bydeler og kommuner har endret praksis og laget nye rutiner for godkjenning, ut fra vår veiledning.

38.4 Tilsyn

Fylkesmannen har etter barnehagelovens § 9 annet ledd utført tilsyn med at kommunene utfører de oppgaver den som barnehagemyndighet er pålagt etter barnehageloven. Tilsynene med barnehagemyndigheten har også i år i stor grad vært utført som hendelsesbasert tilsyn på grunnlag av funn i rapporteringer og klagesaker, henvendelser fra foreldre, eiere, medier etc. Gjennomgående tema har vært kommunens praktisering av regelverket på området samt rolle som tilsynsmyndighet. Det har blitt avdekket til dels kritikkverdige forhold ved administrasjonen, som nå anes for å være forbedret med nye rutiner.

Det er videre utført ett tilsyn som systemrevisjon i Akershus fylke/ Nes kommune. Kommunen ble valgt ut på bakgrunn av risiko og vesentlighetsvurdering. Tema var kommunen som godkjenningsmyndighet. Tilsynet

resulterte i ett avvik: Kommunen godkjenner ikke barnehager i samsvar med enkelte bestemmelser i barnehageloven. Fylkesmannen avdekket ikke forhold som gav grunnlag for merknader.

Fylkesmannen har etter ønske fra barnehagemyndigheten arbeidet med å lage en kortfattet oppsummering av sentrale punkter i forbindelse med kommunens godkjenningsvedtak: prosess, innhold og utforming. Informasjonen har blitt gjort tilgjengelig på vår nettside. Temaet er også fulgt opp direkte med aktuelle bydeler/kommuner, samt at det har vært tema på to av våre samlinger med bydeler/kommuner.

Det er gjennomført et forenklet kartleggingstilsyn med alle kommuner i vårt fylke, om hvorvidt barnehagelovens § 12a Rett til plass i barnehage vil bli innfridd. Det ble gitt skriftlige tilbakemeldinger. Alle oppfylte retten innen fastsatte tidspunkt.

Tilsynsoversikt barnehageområdet

	Tilsynsobjekt	Tema/Myndighetskrav	Avvik/Funn	Frist for lukking av avvik	Pålegg	Merknad	Ressursbru
FMOA					☐		
FMOA	Nes kommune	Godkjenning, jf. barnehagelovens § 10 og § 11	Kommunen godkjenner ikke barnehager i samsvar med enkelte bestemmelser i barnehageloven.	19.02.2010	☐	Ingen	15 dagsverk
FMOA	Bærum kommune	Barnehagelovens krav til personal i barnehage, jf. barnehagelovens § 18.	Mangler personalet med nødvendig pedagogisk utdanning/dispensasjon	31.12.2009	☒	Ingen	0,5 dagsverk
FMOA	Bærum kommune	Barnehagelovens krav til personal i barnehage, jf. barnehagelovens § 18.	Mangler personalet med nødvendig pedagogisk utdanning/dispensasjon		☒	Ingen	0,5 dagsverk
FMOA	Bærum kommune	Rett til plass i barnehage, jf. barnehagelovens § 12a	Kommunen kan ikke pålegge private barnehager prioritering av rettighetsbarn	20.04.2009	☒	Ingen	0,5 dagsverk
FMOA	Østensjø bydel	Barnehagelovens § 14, jf. Forskrift om likeverdig behandling av barnehager i forhold til offentlig tilskudd	Bydelen behandler ikke klagesaker etter forvaltningsloves § 33, jf. Forskriftens § 6.		☒	Pålegg om retting av rutiner i tråd med forvaltningslovens bestemmelser.	3 dagsverk
FMOA	Bydel Nordstrand	Godkjenning av ordinær barnehage, jf. barnehagelovens § 10	Det er gitt godkjenning for oppstart av ordinær barnehage uten at det foreligger tillatelse fra Plan- og bygningsetaten, jf. fvl. § 17.		☒	Ingen	15 dagsverk

FMOA	Bydel St. Hanshaugen	Godkjenning av ordinær barnehage, jf. barnehagelovens § 10.	Det er gitt godkjenning for oppstart av ordinær barnehage i midlertidige lokaler uten at det foreligger tillatelse fra Plan- og bygningsetaten, jf. fvl. § 17.	02.01.2009	☒	Ingen	15 dagsverk
FMOA	BYdel Nordre Aker	Samarbeid med barnas hjem, jf. barnehagelovens §§ 1, 2 og 4.	Kommunens oppfølging av klage på manglende samarbeid mellom barnehage og barnets hjem.		☒	Ingen	1 dagsverk
FMOA	Bydel Østensjø	Godkjenning av barnehage, jf. barnehagelovens § 10.	Kommunen gir barnehager midlertidig/foreløpig godkjenning i strid med barnehageloven.	27.11.2009	☒	Ingen	0,5 dagsverk

Resultatområde 39 Oppgaver for økt kvalitet i barnehagen

39.1 Tilgjengelig barnehagetilbud

Fylkesmannen har gjennom ulike tiltak overvåket barnehagesituasjonen i Oslo og Akershus.

De aller fleste kommuner i våre fylker har kommet i mål med full barnehagedekning, og alle klarte også å innfri retten til barnehageplass. Den samlede dekningsgraden for andel førskolelærer barn med barnehageplass har økt både for Oslo og Akershus.

Da retten til barnehageplass trådte i kraft 1. januar 2009, har Fylkesmannen gjennom fagsamling sikret at barnehagemyndigheten er inneforstått med lovendringen, og hva den konkret innebærer. Vi har under denne fagsamlingen også tatt opp regelverket knyttet til godkjenning, da det er fare for at oppfyllelse av retten kan gå på bekostning av godkjenningskravene.

I forbindelse med rett til barnehageplass er det utført et hendelsesbasert tilsyn med Bærum kommune, og et forenklet kartleggingstilsyn med alle kommuner i våre fylker. Oslo, Nesodden, Asker, Vestby, Bærum og Eidsvoll kommune har i tillegg fått spesiell oppfølging da de sto oppført på departementets beskymringsliste. Disse ble hver måned fra og med februar ringt opp hvor status på utbygging, fremtidsplaner m.m. ble tatt opp og diskutert. Vi har ved flere anledninger også understreket for alle kommuner, at dersom de av ulike grunner ikke får oppfylt rett til barnehageplass, skal de snarest mulig melde fra til Fylkesmannen. Foreløpig er det ikke mottatt tilbakemelding om at noen kommuner ikke klarer å oppfylle rettigheten.

Etter Fylkesmannens vurdering vil det alltid for Oslo og Bærum være en viss usikkerhet knyttet til oppfyllelse av rett til barnehageplass, da begge er tilflyttingskommuner og har lange ventelister. Det er tenkt å imøtekomme denne utfordringen med etablering i midlertidige lokaler. Andre vekstkommuner som Ullensaker er også utsatt for svingninger i etterspørselen etter barnehageplasser med de utfordringer dette kan ha for retten til barnehageplass, men har løst problemet med å bygge langt flere barnehageplasser enn det behovet per i dag tilsier.

Barnehageutbygging har ellers blitt fulgt opp av Fylkesmannen gjennom tilbakemelding på økonomiplaner, kommunebesøk, og 20.09. rapportering. I 2009 besøkte Fylkesmannen Nittedal, Asker, Eidsvoll og Skedsmo kommune, og temaet var fast post på dagsorden ved alle besøkene

Fylkesmannen vurderer kommunenes innsats og arbeid med barnehageutbygging som særdeles positiv. Kommunene er flinke med dimensjonering av barnehageplasser.

39.2 Kompetanseutvikling og rekruttering

Kompetanse

Midlene knyttet til Strategi for kompetanseutvikling i barnehagesektoren er fordelt i hht. fullmakten fra KD.

Alle de 15 bydelene i Oslo og de 22 kommunene i Akershus har søkt om midler, fått innvilget søknaden og er tildelt midler. Alle har fått mye ut av pengene og det har vært mulig å ha en langsiktig kompetanseplan og mulighet for en viss progresjon innenfor de gitte satsingsområdene, siden strategien har gått over flere år. I 2009 har flest personer deltatt i tiltak knyttet til Pedagogisk ledelse/barnehagen som en lærende organisasjon og Barnes medvirkning. Dette er likt for begge fylkene.

Gode tilbakemeldinger fra bydeler og kommuner. Bevisstheten rundt det å ha med/få med de ikke-kommunale barnehagen har økt med årene.

Rekruttering i hht. tiltak 6 (regionale tiltak) i Strategi for rekruttering

Oslo og Akershus er to av fylkene som trenger en forsterket innsats for å rekruttere førskolelærere, sammen med Buskerud, Rogaland, Nordland og Møre og Romsdal.

Arbeidsgruppen som ble nedsatt i 2008 har jobbet aktivt gjennom hele 2009 også. Gruppen er bredt sammensatt med representanter fra: regionene i Akershus, bydelene i Oslo, private barnehager, Høgskolen i Oslo, Byrådsavd. for kultur og utdanning, Utdanningsforbundet, rep. for Menn I Barnehagen og ledet av Fylkesmannens seniorrådgiver på barnehagefeltet.

Tiltakene i 2009 var konkrete, handlingsrettet og effektive. Tiltak som nådde mange.

Fylkesmannen har hatt et godt samarbeid med Høgskolen i Oslo i forhold til mange av tiltakene. Vi samarbeider også med Rekrutteringsteamet.

Midler for 2009 har gått til følgende tiltak:

- Karrieredager på HiO for 3.års studentene. Foredrag/innlegg og stands hvor bydeler og kommuner presenterte sin kommunale og ikke-kommunale barnehager. Mange av studentene som deltok, begynte å jobbe i noen av disse bydelene og kommunene, etter endt utdanning.
- Frikjøp av en person på HiO i 20 % for koordinering av de skreddersydde tiltakene.
- IKT i rekrutteringssammenheng, kurs for barnehageansatte i samarbeid med HiO (40 deltakere)
- Inspirasjonsseminar for felles satsing på rekruttering i bydeler og kommuner. Øyvind Hornslien fra demonstrasjonsbarnehagen Bertha Thoresen, Kanvas barnehage, holdt ett av innleggene. Invitasjon til dette seminaret gikk også til andre fylker som ikke har så stor grad av førskolelærermangel (jfr. ansvar for erfaringsspredning) (ca 300 deltakere)
- Bidrag til en rekrutteringsfilm om menn i barnehagen (laget av HiO) som vises på Oslo kinoene (i februar 2010). En lengre versjon av filmen vil bli brukt i rekrutteringen. Denne filmen når mange tusen.
- Samarbeidsprosjekt mellom oss, NAV, HiO og noen bydeler i Oslo. 23 arbeidsledige ungdommer fikk praksisplass i barnehager i 5 bydeler i Oslo og tilpasset opplæring på HiO. Flere av ungdommene vil nå søke førskolelærerutdanningen.
- Profileringsdag for 2.års studentene. Busstur fra HiO til ulike barnehager i Oslo og Akershus for å vise mangfold og muligheter i sektoren (200 studenter invitert)
- Tildelte midler, ut fra søknad og etter gitte kriterier, til 30 ulike, regionale rekrutteringsprosjekt. 5 av prosjektene slo seg sammen til et interkommunalt prosjekt. Mange aktivt med i profilerings- og rekrutteringsarbeid i de 30 bydelene og kommunene.
- Ulike tiltak for å se øvingslærer og øvingsbarnehager i rekrutteringssammenheng. Tiltak fra HiO og tiltak ute i kommunene (f.eks. i Bærum kommune og Bydel Alna)

Vi håper også at gode tiltak ”sprer seg som ringer i vannet” i ulike fora og er med på å profilere førskolelæreryrket på en inspirerende måte.

Det skal lages en plan for erfaringsspredning på bakgrunn av gjennomførte tiltak. Planen vil bli tilgjengelig for alle.

Vi har nøye presisert at alle tiltak gjelder for alle kommunale og ikke-kommunale barnehager i Oslo og Akershus.

39.3 Andre satsingsområder

Strategi for kompetanseheving i barnehagesektoren – språklig og kulturelt mangfold

Fylkesmannen har samarbeidet med NAFO og HiO angående denne strategien, ut fra de føringene Kunnskapsdepartementet har gitt.

Fylkesmannen har deltatt på planleggings – og evalueringsmøter og på ulike samlinger sammen med NAFO.

Fylkesmannen har hatt ansvar for tildeling av kompetansemidler til nettverkene i Oslo og Akershus, etter søknad.

I henhold til vårt medansvar for å legge til rette for at kompetanseutviklingen og erfaringsdelingen videreføres og integreres i de enkelte kommunene etter endt prosjektperiode, har vi hatt dette som tema på begge samlingene (Barnehageforum) for barnehagemyndighetene i Oslo og Akershus. Gode eksempler fra nettverkene ble presentert, som inspirasjon for andre (og det ble det). NAFO orienterte om prosjektet så langt, hva som var gjort (med eksempler) og hvordan videreføringen til kommunene er tenkt.

Rapportene fra nettverksgruppene viser til mange spennende tiltak som er prøvd ut, og noen som er videreført og videreutviklet. Mange er opptatt av å få med foreldrene og ser hvilken god effekt det har for samarbeid om språkstimulering, og integrering i sin helhet.

I nettverk sentrum, har Bydel Gamle Oslo deltatt på et etterutdanningsprosjekt i IKT ved HiO. IDe opplevde bl.a. at bruk av digitale bilder ga en fin innfallsvinkel til kommunikasjon mellom barnehagen, barn og foreldre før språket var godt nok.

Fagsenteret i bydelen har laget et "IKTek" for kommunale og ikke-kommunale barnehager i bydelen til bruk i språkutviklingen.

Andre nettverk jobber med å bygge opp lekotek knyttet til språk. Noen har vært på studietur og lært av andres erfaringer, mens andre igjen har fått praktisk og teoretisk opplæring for å øke kompetansen. Mange av tiltakene når mange og alle er opptatt av erfaringsspredning til andre som ikke er med. Alt omfatter både kommunale og ikke-kommunale barnehager.

Handlingsplan for mer likestilling i skole og barnehage

Likestillingsarbeidet i barnehagene, er integrert i de øvrige strategiene.

Fylkesmannen samarbeider også med HiO om ulike tiltak, som bl.a. rekrutteringsfilm (menn i barnehagen). Dette er i samarbeid med Rekrutteringsteamet. Dette samarbeidet vil bli forsterket i 2010 da fylkesmannen setter i gang et prosjekt om rekruttering av menn i barnehagen og likestillingsspørsmålene knyttet til det.

Ressursrapportering

1510 Fagdep. 1510 Fagdep.

Resultatområde 31	479	187	479	187
31.1 Tilsyn og opp	194	62	0	0
31.5 Eksamen og na	99	20	0	0
Resultatområde 32	34	5	34	5
32.2 Kompetanseutv	29	3	0	0
32.3 Skoleporten	5	4	0	0
Resultatområde 38	74	123	74	123
38.1 Tilskuddsforv	45	48	0	0
38.2 Klagesaksbeha		45	0	0
38.4 Tilsyn		23	0	0
Resultatområde 39	59		59	0
Landsdekkende oppgaver	103	19	103	19
Sum:	749	334	749	334

Barne- og likestillingsdepartementet

Resultatområde 42 Familierett

Fmoa påtok seg oppgaven med å oppdatere og vedlikeholde dokumentmalsettet ved behandling av søknader om separasjoner og skilsmisser, kvalitetssikre og tilgjengeliggjøre et felles saksflytmalsett og utarbeide en ny adresseliste for skattekontorene som er tilknyttet respektive kommuner.

42.1 Ekteskapsloven

Antall separasjons- og skilsmissebevillinger var forholdsvis konstant fra 2008 til 2009.

42.3 Barneloven

42.5 Veiledning og informasjon

Fylkesmannen i Oslo og Akershus gir både veiledning og informasjon daglig på barnelovsområdet med tilstøtende lover og forskrifter.

Henvendelsene kommer stort sett fra privatpersoner på telefon, e-post eller brev.

Flest henvendelser omhandler spørsmål knyttet til reisekostnader ved samvær.

42.2 Anerkjennelsesloven

Det var en betydelig økning i antall saker etter anerkjennelsesloven. Det kom inn 484 saker i 2009 mot 392 saker i 2008, dvs en økning på ca. 20%.

Resultatområde 44 Familievern

Embetsoppdraget fastslår at det minimum skal avlegges ett tilsyn ved hvert familiekontor hvert tredje år, men at man i 2009 som en start med nye retningslinjer for tilsyn, skulle foreta tilsyn ved samtlige kontorer. Dette ville for Oslo og Akershus sin del innebære 11 tilsyn i 2009 uten tilføring av ekstra ressurser til dette. På grunn av ressursknapphet har vi i flere år rapportert til fagdepartementet at volumkrav til tilsyn ikke kan nås. I 2009 gjennomførte vi to tilsyn.

Fylkesmannen gjennomførte to systemliknende tilsyn med Familievernkontoret Nedre Romerike i juni 2009 og med Munchsgate Familiekontor i desember 2009. Det ble ført tilsyn med lovpålagte oppgaver, jf fvkl. § 1 - ressursituasjonen, taushetsplikt, opplysningsplikt og mekling.

Fylkesmannen fant at familiekontorene utførte lovpålagte oppgaver, men hadde følgende anbefalinger:

1. Kontorene ble bedt om å gjennomgå regelverk for taushetsplikt
2. Kontorene ble bedt om å gjennomgå reglene for opplysningsplikt til barneverntjenestene og sosialtjenestene
3. Kontorene ble anbefalt å utarbeide interne rutiner for å sikre overholdelse av regelverk/ensartet praksis blant de ansatte

Resultatområde 46 Universell utforming

Vi har ivaretatt universell utforming på følgende måte:

Planlegging og handlingsplan for:

- Ombygging av inngang og resepsjon
- Vekt på tilgjengelighet for rullestolbrukere
- Fjerne asfaltkant ved inngang
- Døråpnere ved inngangsdør
- Skrankeløsning i riktig høyde
- Døråpnere ved alle dører i alle etasjer
- Tilgang til heis i begge ender av bygget med knapper i høyde for rullestolsbrukere
- Rutinebeskrivelser for å motta brukere med funksjonshemming – alle skal følges både inn og ut i bygningen

Disse forholdene er planlagt og lagt inn i ombyggingsplan og delvis utbedret i samarbeid med interiørarkitekt og med Entra Eiendom som er eier av bygget. Vi er også i gang med planlegging av ombygging av kantinen slik at også denne vil få universell utforming.

Vi får nå et bygg med god tilgjengelighet. En del av arbeidet vil bli utført i 2010.

Resultatområde 48 Likestilling

Embetet har overvekt av kvinner på alle nivå. I snitt ligger likevel menns lønn ca 1 ltr over kvinnene. Det er utformet egen lønnspolitikk som skal ta tak i dette.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA		Sum	
	1510 Fagdep.		1510 Fagdep.	
Resultatområde 42	270	11	270	11
Resultatområde 44	6		6	0
Resultatområde 45	496		496	0
45.1 Tilsyn med ba	270		0	0
Resultatområde 46 og 48			0	0
Sum:	772	11	772	11

Resultatområde 51 Siviladministrasjon

Vergemål:

Det ble ikke avholdt tilsyn med overformynderiene i 2009, 3 planlagte tilsyn ble avlyst pga sykdom hos ansatte hos fm. Disse tilsynene blir holdt i 2010, det vil da også bli holdt tilsyn 1-2 steder til.

Fylkesmannen holdt i 2009 kurs for hjelpeverger i Aurskog-Høland. Videre deltok vi på samarbeidsmøte for overformynderiene på Øvre Romerike og på samrbeidsmøte (tverrfaglig) i Eidsvoll overformynderi om omsorgssenteret for enslige mindreårige asylsøkere. I tillegg deltok fm på samlinger i regi av FOFF (forening for overformynderi med fast formann og Nettverk for overformynderiene i Norge.

51.2 Vergemålsloven

Oppgaver etter vergemålsloven

Embeter	Antall saker	Antall tilsyn
FMOA	60	0
Sum	60	0

Resultatområde 52 Borgerrettigheter

52.1 Fri rettshjelp

Det rapporteres kvartalsvis til Statens sivilrettsforvaltning i henhold til statistikkskjema. Vi arbeider målrettet for å få flere advokater til å sende inn salæroppgaver elektronisk. Dette har vist seg å være en tidkrevende prosess, det tar tid før mange nok advokater ser fordelen med et slikt system.

52.3 Navneloven

Etter at ny lov om personnavn trådte i kraft, er det få saker som realitetsbehandles pr. år. Vedtak der fylkesmannen har omgjort folkeregisterets vedtak og eventuelle vedtak av prinsipiell betydning oversendes departementet.

Resultatområde 53 Forebyggende samfunnsikkerhet

53.1 Oversikt over regionale samfunnsikkerhetsutfordringer

Det ble våren 2009 avholdt møter med fylkesberedskapsrådet og de beredskapsansvarlige i kommunene for å avstemme forventninger og avgi status for beredskapsplanlegging relatert til influensa A H1N1.

En oppfølging av seminaret "Krise i fjorden" som omhandlet et case med skipshavari i Indre Oslofjord ble avviklet våren 2009. Relevante regionale aktører deltok.

Høsten 2009 ble det avholdt et nytt møte med de beredskapsansvarlige i kommunene hvor radon og elektromagnetisk stråling var hovedtema.

Det har vært utstrakt kontakt mellom Beredskapsstabens plansaksbehandlere og kommunene i forbindelse med innføringen av ny plan- og bygningslov fra 1. juni 2009.

53.2 Risiko- og sårbarhetsanalyser

Risiko- og sårbarhetsanalyser for uønskede hendelser som kan medføre regional samordning fra Fylkesmannen er revidert i desember 2009 og januar 2010. Prioriteringen av tiltak er oppdatert og endret, og i analysen er det beskrevet hvilke tiltak som er gjennomført de siste år. Fylkesmannen vil bruke erfaringer fra pandemien i 2009 for å supplere Fylkes-ROS i 2010.

Fylkesmannen fortsetter arbeidet med å få oppdaterte kommunale ROS-analyser elektronisk lagret for å få et bedre totalbilde av risikosituasjonen i fylkene.

Nasjonale risikoanalyser og vurderinger er formidlet i samband med møtevirksomhet.

53.3 Arealplanlegging

Fylkesmannens beredskapsstab er høringsinstans for kommuneplaner, konsekvensutredninger, reguleringsplaner, bebyggelsesplaner, rullering av fylkesplaner, uttalelser til dispensasjoner og mindre vesentlig endringer, på lik linje med landbruks- og miljøvernavingdelingene.

Kommunene har begynt å utarbeide kommunedelplaner for klima og energi. Det er behandlet 7 slike planforslag i 2009.

Beredskapsstaben og landbruks- og miljøvernavingdelingene har faste møter om detaljplaner. Embetet har jevnlig kontakt med kommunene og private konsulentfirma i forbindelse med utarbeiding av risiko- og sårbarhetsanalyser i tilknytning til arealplanene.

Beredskapsstaben deltar aktivt i prosessen med rullering av alle kommuneplaner og kommunedelplaner i vårt område. Det brukes betydelig tid på dette området. Kompleksiteten og antall saker fra Oslo utgjør en stor del av arbeidet med plansaker. Embetet deltar på fylkeskommunens årlige samling for planleggere, og på planforum som arrangeres når kommuneplaner blir lagt ut til offentlig ettersyn.

GIS benyttes aktivt for å avdekke risikopotensiale i forbindelse med forebyggende samfunnsikkerhet i arealplanlegging.

I 2009 er det behandlet følgende saker:

Plantype	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Kommuneplan langsiktig del	7	14	17	11	2	6
Kommuneplan arealdel	7	14	17	13	2	6
Kommundelplan	1	3	2	2	7	9
Reguleringsplan	146	247	175	303	344	231
Innsigelse kommuneplan	0	0	1	0	4	10
Innsigelse reguleringsplan	2	2	0	0	2	0
Klimaplan						7

53.4 Veiledning og systematisk gjennomgang og vurdering av kommunene

Fylkesmannen har gjennom møter og systematisk gjennomgang med kommunene påvirket og veiledet vedrørende utarbeidelse av ROS-analyser og beredskapsplaner. Vi har i tillegg besøkt enkeltkommuner for konkret gjennomgang i bruk av risiko- og sårbarhetsanalyser.

Det har vært avholdt et møte for kommunenes beredskapsansvarlige. Hovedtema var radonproblematikk og elektromagnetisk stråling med fokus på stråling fra antenner for Nødnett og basestasjoner for mobiltelefonnett.

Arbeidet med tilpasning til klimaendringer er fulgt opp i 2009, men vi savner en klar nasjonal forankring av arbeidet. Vi vil fortsette å arbeide med temaet gjennom møter med enkeltkommuner og i andre fora.

Fylkesmannen har i 2009 besøkt 3 kommuner for en systematisk gjennomgang og vurdering av deler av beredskapsarbeidet i kommunene. To kommuner har bedt om å få utsatt møtet til 2010 da de var midt i arbeidet med å revidere overordnet ROS-analyse. De siste årene har Fylkesmannen besøkt følgende kommuner:

ÅR KOMMUNE

2005: Gjerdrum, Rælingen, Skedsmo, Fet, Oppegård

2006: Hurdal, Eidsvoll, Nannestad, Ullensaker, Asker, Bærum, Oslo

2007: Aurskog-Høland, Frogn, Ås, Nesodden

2008: Lørenskog, Nittedal, Ski, Sørum, Vestby

2009: Fet, Gjerdrum, Rælingen

Resultatområde 54 Beredskapsforberedelser

54.1 Beredskapsplaner innen samfunnsikkerhet

Samtlige kommuner har utarbeidet beredskapsplaner som til en viss grad gjenspeiler funn i ROS-analyser. Kommuner som har vært øvd eller har hatt tilsynsbesøk har i større grad enn andre oppdatert planverk.

Beredskapsplanverk utarbeides og vedlikeholdes uten unntak ved bruk av kommunenes egen kompetanse.

54.2 Kommuneøvelser

Fylkesmannen fortsetter sin øvingssyklus med langvarig strømbrudd som scenario. Øvelsen avvikles med tre dagers opptrappingsfase og avsluttes med en heldagsøvelse i kommunen. Øvelsen er rettet mot kommunens kriseledelse og kommunale etater/enheter som blir rammet ved et langvarig strømbrudd.

Forut for øvelsen innhentes oppdaterte beredskapsplaner og kortfattede konsekvensanalyser fra kommunens etater/enheter. Disse analysene skal beskrive konsekvenser og forslag til konsekvensreducerende tiltak.

I Fylkesmannens kontrollstab inngår representanter fra Fylkesmannens helseavdeling, politiet, sivilforsvaret, heimevernet, kraftforsyningens fylkesrepresentant og en innleid informasjonsrådgiver.

Øvingsrapporter sendes DSB fortløpende, og legges ut på Fylkesmannens nettsider.

Heimevernet og Sivilforsvaret er ressurser som Fylkesmannen vektlegger tungt i fredskrisehåndtering. De siste års budsjettreduksjoner medfører at etatenes beredskapsevne er i ferd med å svekkes. Fylkesmannen er bekymret for utviklingen.

Kommunene er øvet etter følgende plan:

ÅR Kommuner

2005: Sørum, Nittedal, Aurskog-Høland, Enebakk, Lørenskog, Ski

2006: Frogn, Ås, Rælingen, Nesodden, Vestby

2007: Skedsmo, Fet, Oppegård, Asker, Bærum

2008: Lørenskog, Eidsvoll, Hurdal, Nannestad, Nes

2009: Ullensaker, Sørum, Nittedal, Aurskog-Høland, Enebakk

54.3 Regional samordning – øvelse

I forbindelse med håndtering av Influensapandemien har Fylkesmannens krisehåndteringsapparat vært etablert og brukt i henhold til plan. Sett i forhold til pandemiens varighet og til tider intense karakter, har Fylkesmannen vurdert innsatsen som fullverdig øvelse og kompetansehevingstiltak for ledergruppe og krisestab.

54.4 Havneberedskap – øvelse

Det har ikke vært arrangerer havneberedskapsøvelse i fylket.

Fylkesmannen har imidlertid deltatt i møter med Oslo havn vedrørende havnens planverk.

54.5 Samarbeid med Forsvaret – øvelse

Fylkesmannen var involvert i forberedelsene til HV-øvelse "Innsats" som ble avviklet i tiden 10. - 14. mai.

Fylkesmannen og fylkesberedskapssjefen deltar i det regionale sivil/militære kontaktmøtet, som arrangeres årlig for ledere i fylkesmannsembeter, Forsvarets operative hovedkvarter, regionale forsvarsetater, HV-distrikter, politidistrikter og sivilforsvarsdistrikter.

Det er gjennomført møte med HV- og SF-distriktssjefene.

HV-02 er representert i kontrollstaben under de kommunale kriseøvelser i fylkesmannens regi.

Fylkesmannen ser med bekymring på ressurstilgangen i HV, og frykter at nedtrekket på øvingsmidler over tid kan føre til et svekket regionalt militært forsvar.

Fylkesberedskapssjefen er nestleder i Distriktsrådet i HV 02, og har i denne funksjonen et godt samarbeid med ledelsen i HV-distriktet

54.6 Regional samordning

For å ivareta Fylkesmannens evne til regional samordning er det anskaffet et nødstrømsaggregat som forsyner kritiske funksjoner og sikrer kontinuerlig drift ved strømbortfall. Aggregatet ble kjørt med full belastning og er erklært operativt i 4. kvartal.

Det er avholdt et møte i Atomberedskapsutvalget. Daglig leder i Bellona redegjorde for organisasjonens syn på atomtrusselen i forhold til Statens Stråleverns publikasjon Strålevernrapport 2008:11, Atomtrusler. Det viste seg at det ikke var store nyanser i trusselvurderingene.

Det ble avholdt møte i Fylkesberedskapsrådet 28.5., hvor temaet var Influensa A H1N1. Etter innledning ved Helsedirektoratet og Fylkeslegen ble rådsmedlemmene utfordret på evne til å opprettholde virksomheten i en influensaepidemi. Det ble særlig fokusert egenberedskap og kontinuitetsplanlegging.

I fritaksordningen er det for mobiliseringsterminen 2010 totalt 576 registrerte fra Oslo og Akershus. Det er meldt inn 286 endringer.

Klareringsmyndigheten Fylkesmannen i Oslo og Akershus har ført 310 journalposter og foretatt 156 klareringer. Det er gjennomført 3 sikkerhetssamtaler, 4 måtte skyves over til 2010 på grunn av bemanningsendringer i siste halvår.

Som anmodende/autoriserende myndighet er det gjennomført 32 autorisasjoner og autorisasjonssamtaler.

Skogbrannovervåkingen ivaretas gjennom avtale mellom Fylkesmannens landbruksavdeling og Nedre Romerike flyklubb.

Det er formidlet varsler fra sentrale varselutstedere om flom- og værforhold.

Resultatområde 55 Regional og kommunal krisehåndtering

55.1 Organisering for krisehåndtering

Fylkesmannens krisehåndteringsapparat har vært etablert i forbindelse med håndtering av influensapandemien. Plan for Fylkesmannens kriseledelse ligger til grunn for innsatsen. Planen holdes kontinuerlig oppdatert.

Kommunenes krisehåndteringsevne prøves ved øvings- og tilsynsvirksomhet.

Gradert PBS samband har vært åpent 85 dager i 2009, mot 87 i 2008. Utstyret er et år eldre enn i fjor og vi venter fortsatt på informasjon om framdrift og utrulling av nytt system. Det har ikke oppstått store feil i siste år, men driften er tidkrevende og kapasiteten er meget lav. Systemet betjenes av en medarbeider. Å bruke ressurser på opplæring på et så gammelt system ansees ikke relevant.

Krypterte mobiltelefonbatterier lades jevnlig, men telefonene brukes svært lite.

Kryptoregnskap føres i henhold til reglement. Det har vært ført tilsyn fra NSM i 2009.

55.2 Krisehåndtering

Det har ikke vært iverksatt samordning. Følgende hendelse har forårsaket heving av fylkesmannens beredskapsnivå:

- Influensapandemien

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 51	52		52	0
51.2 Vergemålslove	45		0	0
Resultatområde 52	155		155	0
52.1 Fri rettshjel	154		0	0
Resultatområde 53	100		100	0
Resultatområde 54	80		80	0
Resultatområde 55	100		100	0
Sum:	487	0	487	0

Kommunal- og regionaldepartementet

Resultatområde 61 Samordning, omstilling og fornying i kommunene

61.1 Kommunerettet samordning

Jf. pkt. 2.1.

61.2 Omstilling og fornying i kommunene

Arbeidet har vært knyttet opp mot følgende hovedaktiviteter: Kontakt mot kommuner – i forhold til den økonomiske situasjonen og behovet for fornying.

Skjønnsmiddelstøtte til ulike utviklingsprosjekter – i 2009 bare gitt til enkeltkommuner.

Internt fornyingsarbeide i form av videreføring og utvikling av kommuneprofil og et fokus på omstillingsbehov/tilpasningsbehov i kommunene i planmøte og i andre fora.

61.3 Samordning av statlig tilsyn

Embetet har utarbeidet en elektronisk tilsynskalender for å kunne samordne tilsyn i tid. Det ble i 2009 i tillegg brukt ressurser på en gjennomgang av tilsynene, og forsterket dialog med avdelingene.

Resultatområde 62 Kommuneøkonomi

62.1 Kontroll og godkjenning etter økonomibestemmelsene i kommuneloven

Det ble i 2009 gjennomført en lovlighetskontroll av kommunalt budsjettvedtak etter kommunelovens § 59 nr. 1.

Det var ingen saker om kommunale låneopptak, men 4 saker fra interkommunale selskap.

Det ble godkjent 16 kommunale garantivedtak i løpet av 2009.

62.2 Økonomiforvaltning – veiledning

Jf. pkt. 2.1.

Resultatområde 63 Kommunalrett og valg

63.1 Kommunalrett

Lovlighetskontroll

Embeter	Saker om lovlighetskontroll etter klage som det er truffet vedtak i			Lovlighetskontroll initiert av fylkesmannen			Vedr. habilitet	Vedr. lukking av møter
	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig	Antall saker	Antall opprettholdt	Antall ulovelig		
FMOA	6	6	0	4	4	0	0	0

Sum	6	6	0	4	4	0		

Resultatområde 64 Forvaltningsloven og offentleglova i forhold til kommunesektoren

Forvaltningsloven: 6 saker

Offenleglova: 57 saker

I tillegg mye veiledning til kommuner og private på dette regelverket

Resultatområde 65 Kommuneinndeling og interkommunalt samarbeid

65.1 Kommuneinndeling

Ingen saker til behandling i 2009.

65.2 Interkommunalt samarbeid

Se kommentarer under pkt 2.1. Skjønnsmidler mht søknader om interkommunalt samarbeid.

Resultatområde 66. Bolig- og bygningsrett

66.1 Byggesaker

Det kom inn 719 klager på byggesaker. Ett tidligere vedtak ble behandlet i lagmannsretten. Høyesteretts ankeutvalg nektet å fremme anken. Staten vant i lagmannsretten. Enda en sak er bragt inn for tingretten, partene har inngått avtale som innebærer at saken er stanset. 18 saker er bragt inn for Sivilombudsmannen. I 4 saker er det avgitt redegjørelse, men er foreløpig ikke avgjort. Vi mottok kritikk i 2 saker som vi ble anmodet om å behandle på ny. I den ene saken opprettholdt vi vedtaket (dispensasjonsnekt) etter befaring, i den andre saken sa ombudsmannen seg enig i fylkesmannens rettsforståelse, men mente at saken ikke var godt nok utredet. Saken skal behandles på nytt. I en sak, gebyrsak, omgjorde ombudsmannen vedtaket som var gjenstand for undersøkelse.

66.2 Saker om ekspropriasjon

Vi mottok 2 søknader om ekspropriasjon av servitutt. 4 saker gjaldt klage på kommunens vedtak om ekspropriasjon. I 2 saker er det søkt om forhåndstiltredelse.

66.3 Klage etter eierseksjonsloven

Klage etter eierseksjonsloven - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOA	2		2	En sak gjaldt klage på avvsningsvedtak. Klagen over seksjoneringsvedtaket er avvist fordi den er fremsatt etter klagefristens utløp, fvla. §§ 29 og 33 annet ledd. Realitetsvedtaket er begrunnet med at arealene er fellesarealer etter eierseksjonsloven § 6 annet ledd.

Sum	2	0		

66.4 Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård

Klage på kommunalt vedtak om forkjøpsrett av leiegård - antall

Embeter	Antall klager	Tatt til følge	Ikke tatt til følge	lovbestemmelser er vurdert under klagebehandlingen
FMOA	1		1	Saken gjaldt tolkning av leiegårdsloven § 2.
Sum	1	0		

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 61, 63, 64 og 65	67	67
Resultatområde 62	66	66
Resultatområde 66.	546	546
Sum:	679	679

Arbeids- og inkluderingsdepartementet

Resultatområde 73 Levekår og sosiale tjenester

73.1 Lov om sosiale tjenester

Det vises til rapportering under resultatområde 81 (her) og til særreportering til statens helsetilsyn om saksbehandling / saksbehandlingstid vedrørende klagesaker etter lov om sosiale tjenester.

73.4 Økonomisk rådgivning

Fylkesmannen har hatt i løpet av 2009 hatt jevnlige møter med nasjonal gruppe og regionkontaktene med det formålet å forsterke arbeidet med økonomisk rådgivning i kommuner og Nav-kontor. Fagkurs i økonomisk rådgivning på ulikt nivå har vært avholdt og planlagt med embeter i Øst-regionen og det øvrige landet. Totalt 5 basiskurs har vært avholdt fordelt rundt i landet, og 3 videregående kurs. Fylkesmannens økonomiske rådgivere har deltatt på flere dagsmøter og fagdager der økonomisk rådgivning har vært et hovedtema eller deltema. Fylkesmannen som Kompetansesenter har vært representert i flere fora der økonomisk rådgivning og faglig innhold har vært en del av programmet.

Det har videre vært prioritert og gjennomført særskilte informasjons-/veiledningsmøter med flere kommuner i Akershus og bydeler i Oslo.

Fylkesmannen har videre vektlagt og påbegynt et arbeid for å bedre rapportering og statistikk fra kommunene. Regelemessige nettverks- møter har vært avholdt i både Oslo og Akershus. Samarbeid med Oslo kommune har vært sentralt, og Husbanken har også vært sentral i disse nettverksmøtene.

73.5 Boligsosialt arbeid

Oppdrag tilknyttet Boligsosialt arbeid har vært fulgt opp i ulike faser gjennom 2009. Det ble før søknadsfristen for statlige tilskudd gjennomført et informasjonsmøte for bydeler og kommuner slik at alle ble godt informert. Alle søknader ble kontrollert og prioritert i forbindelse med tildelingsprosessen. Alle årsrapporter og regnskap ble

gjennomgått før evt utbetalinger av midler. Prosjektbydeler har videre vært fulgt opp i egne nettverk både i egen regi og i samarbeid med andre etater (eks Husbanken).

Vi har hatt særlig fokus på prosjektbydeler tilknyttet satsingen "fra midlertidig til varig bolig" iom at 2009 er siste prosjektår. Det har vært avholdt flere særskilte møter med disse bydelene, samt en avslutningskonferanse 30.11.2009. Nettverksmøter med de øvrige prosjektene i landet har vært prioritert.

Den årlige Boligsosiale konferansen har vært avholdt for Oslo med et 2 dagers program og 100 deltakere. Dette i samarbeid med Husbanken. (Konferansen for Akershus måtte avlyses, men følges opp i 2010).

Fylkesmannen har forsøkt å vektlegge samordning og koordinering av ulike satsninger som Opptrappingsplan for rus og arbeidet tilknyttet psykisk helse.

Resultatområde 78 Innvandring og integrering

78.1 Statsborgersaker

Seremoniene arrangeres i Oslo rådhus. I tillegg til eget personell i rådhuset har embetet en frivillig stab som deltar under seremoniene. Embetets stab tilsvarer ca 40 dagsver og det utbetales overtid for denne innsatsen.

Statsborgerseremonier

Embeter	Antall seremonier	Prosent nye statsborgere som har deltatt
FMOA	2	20
Sum	2	

78.2 Bosetting av flyktninger

Embetet avgir ressurser i form av ett medlem i "Beregningsutvalget for kartlegging av kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktninger". Integreringstilskuddene omtales jevnlig i våre informasjonsskriv.

78.3 Introduksjonsordning for nyankomne innvandrere (introduksjonsloven)

KLAGESAKER

Fylkesmannen har behandlet 9 saker etter Introduksjonsordningen for nyankomne innvandrere.

Utfall av disse sakene ble: 4 saker der kommunens vedtak ble stadfestet

1 omgjøring, 3 avvisninger, 1 oppheving.

Fylkesmannen har videre i 2009 avholdt dagssamling for alle kommuner/bydeler om lovverket. Det gis løpende råd og veiledning pr telefon.

78.4 Opplæring i norsk og samfunnskunnskap for voksne innvandrere og norskopplæring for asylsøkere

Generelt: Vi viser til oppdragsbrev fra IMDi av 24.2.2009. Årsrapport for 2009 med vedlegg er sendt IMDI på e-post.

Mot slutten av året har Utdanningsavdelingen fått tilført kr 30 mill. fra IMDi. Fylkesmannen benyttet 3 mill. kr av denne overføringen til å dekke gjennomført norskopplæring hos kommunene, mens 27 mill ble overført á konto til Oslo kommune.

Kap. 0653 post 60 – Overgangsordningen - I rapporten er det ført opp opplysninger for gjennomført aktivitet våren 2009 og planlagt aktivitet for høsten 2009 (også når det gjelder statistiske opplysninger om deltakere, grupper, undervisningstimer og deltakertimer). Dette skyldes at tildelinger for våren er korrigert i forhold til gjennomført aktivitet, mens slik korreksjon foreløpig ikke er foretatt for høsten.

Kap. 0653 post 60 – Per Capita - Per capita tilskudd år 1, 4. kvartal 2009 blir først utbetalt i 2010, og dette beløpet er derfor ikke inkludert i rapporten.

Kap. 0653 post 60 – Resultattilskudd - Den enkelte kommune søker i NIR om tilskuddet etter at resultatet fra Norskprøve 2 eller 3 er bestått og søknaden godkjennes av fylkesmannen. Resultattilskudd for 3. periode 2009 blir først utbetalt i 2010, og beløpet for denne perioden er derfor ikke inkludert i rapporten.

Kap. 0653 post 60 – Grunntilskudd - 18 kommuner i Akershus har fått utbetalt kr. 394 000.- hver i henhold til oversikt fra IMDi.

Kap. 0653 post 60 – Norskopplæring i asylmottak -5 kommuner i Akershus og Oslo kommune har fått utbetalt totalt kr 4 202 400 til norskopplæring for til sammen 264 asylsøkere. Av disse var 188 bosatt ved asylmottak i Akershus og 76 i Oslo. Bærum kommune ble registrert med nytt mottak og med 12 asylsøkere i målgruppen 3. kvartal 2009.

Ved en misforståelse ble det per 15.09. 2009 rapportert kr 4 000 000 i stedet for kr 1 000 000 til utbetaling resten av året til norskopplæring i asylmottak. Dette medførte at tiltaket ble tilført kr 2 000 000 i tillegg til den opprinnelige budsjettammen. Faktisk utbetaling etter 15.09. 2009 til norskopplæring i asylmottak ble kr 1 263 600 og total utbetaling i budsjettåret 2009 ble altså kr 4 202 400. På denne bakgrunn ble overskytende beløp kr 2 797 600 overført til andre norskopplæringstiltak.

Kap. 0653 post 21 – Spesielle driftsutgifter, kunnskapsutvikling, integrering og mangfold - Kr 200 000 ble etter anmodning tilbakeført til IMDi slik at bevilgningen kunne nyttes der til aktuelle tiltak.

Rapportering av antall personer som har fått utbetalt tilskudd for hvert år i per capitaordningen - I denne rapporten har vi i kolonnene for År 1 (ankomstår 2009), ført opp de personene som har fått utbetalt tilskudd i 1., 2. og 3. kvartal 2009 i Oslo og Akershus. I kolonnene for År 1 (ankomstår 2008) har vi ført opp personene som fikk utbetalt tilskudd i 4. kvartal 2008 i Oslo og Akershus.

Statistikken i GSI - Som det delvis skulle gå fram av opplysningene gitt ovenfor under overgangsordningen er de statistiske opplysningene fra GSI ikke så godt egnet til bearbeiding for publisering. De er produsert i ulike faser i innsamlingen av opplysninger (vår og høst) som grunnlag for utbetaling av tilskudd. Skulle GSI-tallene benyttes i statistiske publikasjoner ville det være en stor fordel med en annen tidsplan der grunnlaget i statistikken er de elever og den aktivitet som etter avkorting til slutt faktisk utløser tilskudd. Siden overgangsordningen nå fases ut er en slik omlegging lite aktuell.

Vedr godkjenning i NIR - Tidlig i 2009 da vi hos fylkesmannen skulle godkjenne søknader i NIR, viste det seg at det i noen tilfeller ble lagt inn opplysninger om ytterligere personer i rapportene etter at kommunen allerede hadde søkt ved å hake av for aktuelle personer. I etterkant kom det fram at dette skyldtes at listene over deltakere opprinnelig ikke hadde vært fullstendige.

Det synes rimelig at noen sørger for å informere kommunene og fylkesmannen om at søknader ikke kan sendes (og godkjenninger ikke foretas) i henhold til oppgitte frister fordi oversikten over personer man på dette tidspunkt vil få fram i NIR er ufullstendig.

Ressursrapportering

Sosial- og familieavdelingen hadde vakanse = 1 årsverk i 2009

Resultatområde	FMOA	Sum	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 73	419	113	419	113
73.3 Kvalifisering	90		0	0
Resultatområde 78	53	1	53	1
Resultatområde 79			0	0
Sum:	472	114	472	114

Helse- og omsorgsdepartementet

Resultatområde 75 Habilitering og rehabilitering

75.3 Unge personer med nedsatt funksjonsevne i alders og sykehjem

Fylkesmannen har i 2009 på oppdrag fra Helsedirektoratet innhentet oppdaterte opplysninger fra kommuner og bydeler om antall unge personer med nedsatt funksjonsevne som bor i alders- og sykehjem

Resultatområde 76 Kvalitet og samhandling

76.1 Samarbeid mellom 1. og 2. linjetjenesten

Gjennomført som en inkludert del av arbeidet innenfor Omsorgsplan 2015 og Opptappingsplan psykisk helse. Møter med kommune og behandling av enkeltsaker.

76.2 Individuell plan

Ingen spesielle tiltak utover behandling av klagesaker

76.3 Nasjonal strategi for kvalitetsforbedring i sosial- og helsetjenesten

Jf resultatområde 86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten.

76.5 Felles digitalt nødnett

Ingen spesielle tiltak

Resultatområde 77 Andre oppdrag

77.1 Helsemessig og sosial beredskap

Øvet beredskap med kommuner, deltatt i Fylkesberedskapsnemnd. Beredskapsoppgaver ifm pandemi.

77.2 Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Få saker, tas umiddelbart, dvs 1-3 dager.

Fritak for forvaltningsmessig taushetsplikt

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	8	3
Sum	8	

77.3 Særfradrag

Av 264 vedtak er 51 påklaget og oversendt Helsedirektoratet. Flertallet saker gjelder alternativ behandling, behandling av muskel-/skjellettlidelser, overvekt og ME.

Særfradrag for utgifter til behandling utenfor den offentlige helsetjenesten. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid.

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	264	30
Sum	264	

77.4 Førerkortsaker

Av et totalantall på 2966 utgjør søknad om dispensasjon 1590 saker og uttalelse/tilråding om inndraging 1376 saker. Ca 75% av alle Helseavdelingens telefonhenvendelser gjelder dette ormdådet. Saksbehandlingstiden har i 2009 variert fra én til seks uker.

Førerkort. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	2966	28
Sum	2966	

77.5 Pasientjournaler

Fylkesmannen har et depot for oppbevaring av pasientjournaler fra leger som av ulike grunner har avsluttet sin praksis. Journalmaterialet oppbevares i 10 år, eventuelt lenger ved behov.

Pasientjournaler. Antall saker.

Embeter	Antall
FMOA	90
Sum	90

Resultatområde 83 Folkehelsearbeid

83.1 Folkehelsearbeid generelt

Det er et klart økende engasjement og interesse for folkehelsearbeidet i fylkene. ”Partnerskap for folkehelsen”, jf Stortingsmelding 16 om folkehelsearbeidet, står fortsatt sentralt.

I Akershus er det utviklet en bred folkehelsekjede bestående av kommuner, fylkeskommunen, fylkesmannen, Høgskolen i Akershus, ulike helseforetak og frivillige organisasjoner. Det er opprettet ressursgrupper i ernæring og tobakksforebygging som koordineres av fylkesmannen, og gruppe for fysisk aktivitet der fylkeskommunen er pådriver. For å styrke og utvikle det faglige arbeidet innen ernæring, fysisk aktivitet og tobakksforebygging er statlige aktivitetsmidler fordelt til kompetanseoppbygging og ulike prosjekter i kommunene. Midlene tildeles i samarbeid med fylkeskommunen

Oslo mottar også statlige midler til Partnerskap for folkehelsen. Kommunen er kommet godt i gang med folkehelsearbeidet, og med kommunehelseprofil. Den nye plan - og bygningsloven, vil kunne forankre og styrke folkehelsearbeidet i Oslo kommune. Statlige aktivitetsmidler som også i 2009 er tildelt gjennom fylkesmannen, er benyttet til ulike aktiviteter og økt kompetanse. Det er etablert faste fora for samarbeid mellom Oslo kommune og fylkesmannen

Folkehelsearbeid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA		
Sum	0	

83.2 Miljørettet helsevern

Vi mottok 20 saker. 10 saker ble realitetsbehandlet, de øvrige sakene gjaldt henvendelser som ikke var klage på enkeltvedtak. Klagesakene behandles ikke innen 8 uker. Det sendes forvaltningsmelding med informasjon om forventet saksbehandlingstid.

83.3 Ernæring, fysisk aktivitet og tobakk

Fylkesmannen er involvert i aktiviteter og tiltak innenfor samtlige 3 områder. Aktivitetsmidler innen disse områdene er fulgt opp i samsvar med statlige retningslinjer. De er blitt benyttet til kompetanseoppbygging for personell og tildeling til ulike prosjekter i kommuner og bydeler, samt til ressursgruppene i ernæring og tobakksforebygging. Se også kap 83.1.

83.5 Forebygging av uønsket svangerskap og abort

Det økende aborttallet, særlig i aldersgruppen 20 – 24 år, er en utfordring. Gjennom Handlingsplan for forebygging av uønskede svangerskap m.v. setter kommunene i gang mange gode prosjekter, som for eksempel satsing på unge voksne, sårbare grupper og helsestasjon for gutter. Videre arrangeres det møteplasser for personell i skolehelsetjenesten og helsestasjon for ungdom i begge fylker. Temaer som blir tatt opp er blant annet samliv, seksualitet og prevensjon samt tema innen psykisk helse som sorg, vold og spiseforstyrrelser.

83.6 Smittevern

Fylkesmannen har visse oppgaver i henhold til Lov om smittevern og tilhørende forskrifter, og bistår kommuner og helseforetak, bl.a. i arbeidet med smittevernplaner. Helseavdelingen har mottatt melding om utbrudd av MRSA ved to sykehusavdelinger. Avdelingen planla en oppfølgingskartlegging av smittevernplaner i kommunene. Dette arbeidet ble forpurret av pandemien med Ny influensa A(H1N1), også kalt svineinfluensaen, som krevde mye oppmerksomhet fra avdelingens side.

Arbeidet med pandemien ble drøftet under tre ulike møter med smittevern- og kommune/bydelsoverleger i Oslo og Akershus. Pandemien har også vært tema ved en rekke andre møter, bl.a. fylkesmannens møte med kommunene, fylkesberedskapsrådet, møter ved Oslo Universitetssykehus, Ullevål og ved Akershus Universitetssykehus. Temaet har vært fast post ved fylkesmannens beredskapsrådsmøter. Helseavdelingen har samlet inn løpende rapporter fra kommunene og formidlet disse til Helsedirektoratet. Videre ble det formidlet råd, veiledning og ulik informasjon fra sentrale helsemyndigheter til regionens kommuner og helseforetak

Resultatområde 84 Primærhelsetjeneste

84.1 Allmennlegetjenesten inkludert fastlegeordningen

Det har vært løpende kontakt med kommune- og bydelsoverleger vedr kapasitet, anbefaling av nye legehjemler mm. Kommunen i Akershus har tilsammen søkt om 4 nye fastlegehjemler og 1 sykehjemlege, mens Oslo har søkt opprettet 20 nye fastlegehjemler og 4 stillinger for leger ved sykehjem.

84.3 Lov om helsetjenesten i kommunene/ Pasientrettighetsloven, klagesaksbehandling

Færre antall saker etter lov om pasientrettigheter, noe økning av saker etter kommunehelsetjenesteloven. Lov om helsetjenesten i kommunene med tilhørende forskrifter. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	112	84
Sum	112	

84.4 Helsetjenesten til innsatte i fengsel

Ingen spesielle tiltak utover løpende klagesaksbehandling

84.5 Helsetjenestetilbud til asylsøkere, flyktninger og innvandrere

Det har vært gitt råd og veiledning til kommunene integrert i annet folkehelsearbeid og i tilknytning til konferanser.

84.6 Helse- og omsorgstjenester i et flerkulturelt samfunn

Det har vært gitt råd og veiledning til kommunene integrert i annet folkehelsearbeid og i tilknytning til konferanser.

84.7 Helsetjenestetilbud til personer utsatt for seksuelle overgrep eller vold i nære relasjoner

Ingen spesielle tiltak ut over vanlig info i kontaktmøter med kommunene.

84.8 Helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Regelmessige kontaktmøter med helsesøstre og kommuneleger er avholdt. Se øvrige resultatområder.

84.9 Svangerskapsomsorgen

Ingen spesielle tiltak i 2009

84.10 Kjønnslæstelse

Det vises til beskrivelse av gjennomførte tiltak under kap. 2 her

84.11 Tannhelse

Fortsatt har Oslo lav dekning av tannhelsetilbud til pasienter i hjemmesykepleien. Til tross for at ulike tiltak har blitt iverksatt, har situasjonen ikke bedret seg. Både Oslo og Akershus har satt inn store ressurser i det forebyggende tannhelsearbeidet. Fylkesmannen har årlig kontaktmøte med ledelsen i den offentlige tannhelsetjenesten i våre to fylker.

Resultatområde 85 Spesialisthelsetjenesten

85.3 Lov om transplantasjon

Ingen saker behandlet i 2009.

85.4 Tillatelse til å rekvirere sentralstimulerende legemidler

Fylkesmannen behandler legers søknader om rett til å rekvirere sentralstimulerende legemidler, både til pasienter med hyperkinetisk forstyrrelse/ADHD og til pasienter med narkolepsi, i henhold til retningslinjer gitt av Helsedirektoratet (IS1244). Sakene behandles løpende.

Tillatelser til å rekvirere sentralstimulerende legemidler. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	666	14
Sum	666	

85.5 Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep

Ingen leger har søkt om godkjenning til å utføre kosmetisk kirurgi.

Kosmetisk plastikkirurgiske inngrep. Antall saker og gjennomsnittlig saksbehandlingstid

Embeter	Antall saker	Gjennomsnittlig saksbehandlingstid
FMOA	0	0
Sum	0	

Resultatområde 86 Omsorgstjenester

86.1 Omsorgsplan 2015

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har i løpet av året 2009 satt mye fokus på Omsorgsplanen overfor kommunene i Akershus, og etater og bydeler i Oslo kommune.

Alle kommunene i Akershus har vært invitert til å delta på et to dagers omsorgsplanseminar. Dette som en oppfølger av kommunebesøk som ble gjennomført i 2008. Kommunene ble delt inn i geografisk naturlige grupper, og det samme seminaret ble avviklet tre ganger.

Tema på disse seminarene var IS-1/2009 og de forventninger og krav til både Fylkesmannen og kommunene innenfor tema Omsorgsplanen, samt etablering av nettverk. Funn i forbindelse med kommunebesøk ble bærende for oppsett av plan for seminarene.

Kommuner som deltok, presenterte egne prosjekter relatert til tema.

Det var bra deltagelse, i alt 18 av 22 kommuner deltok med ledere og fagpersoner.

Det har vært gjennomført besøk i alle bydeler i Oslo, samt avviklet flere møter med ulike etater. Dette for å foreta en tilsvarende kartlegging i Oslo som den som ble gjennomført i Akershus 2008. Vi har i løpet av perioden august – oktober 2009 gjennomført et totimers møte med alle bydelene hvor det i hovedsak var bydelens pleie- og omsorgsledere, samt leder for bestillerenhetene som deltok.

Dette arbeidet er nå samlet i en oppsummering, og sendt tilbake til kommunen for gjennomgang.

Funnene fra disse møtene vil i hovedsak være hovedområdene videre i arbeidet med Oslo kommune.

86.2 Demensplan 2015

Demensplanen har vært i fokus på seminar, og i møter med kommunene. Vi har lagt særlig fokus på aktivitet og dagtilbud, samt bruk av IP til yngre mennesker med demenssykdom.

Gjennom våre kontakter med kommunene så vi at det gjøres mye godt arbeid innen demensområdet. Det satses på ulike områder, og jobbes målrettet i alle kommuner vi besøkte. Det er noe ulikt hvordan fagområdet er organisert, noen har egne demensteam, noen har demenskoordinator. Alle kommunene har fokus på behovet hos disse pasientene og deres pårørende.

I forbindelse med etablering av et prosjekt med grønn omsorg – Inn på tunet – til mennesker med demenssykdom i Maridalen / Oslo kommune / Kirkens bymisjon, har FM avholdt en Inn på tunet konferanse, hvor særlig bestillerenhetene ble oppfordret til deltagelse. Dette var et arrangement i samarbeid mellom Landbruksavdelingen og Helseavdelingen.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus, helseavdelingen lyste ut midler i forhold til arbeidet med mennesker med demenssykdom. Det var her mulig å søke innenfor tre kategorier, dagaktiviteter, botilbud og kompetanse. Hvert stimuleringsstikk begrenset seg oppad til 40 000,- Det ble delt ut i alt 400 000,- til ulike tiltak, primært innen kategoriene dagaktiviteter og kompetanse.

I tett samarbeid mellom Oslo kommune, Geria, Undervisningssykehjemmet i Oslo og Fylkesmannens helseavdeling, ble det avholdt et erfaringsseminar basert på tildeling av midler for 2008. her ble det også undervist i tillegg om demensplanen 2015, og TaKT, et aktiviserings- og miljøprosjekt i regi av Geria/ Oslo kommune.

86.3 Kompetanseløftet 2015

I Oslo ble det planlagt 106 flere årsverk fra 2007 til 2008, mens det i Akershus var 138 færre årsverk i perioden.

I 2009 mottok Oslo kommune 7,5 mill i tilskudd til opplæring. Midlene benyttes til ulike kompetansehevede tiltak for pleie- og omsorgspersonell. Etter søknad har kommunene i Akershus tilsammen mottatt 8 mill til ulike utdanningstiltak innen pleie- og omsorgstjenesten. Av 22 kommuner har 20 søkt og mottatt tilskudd.

86.4 Investeringsstikk til sykehjem og omsorgsboliger

Kommunene i Akershus har gjennomført en vesentlig oppgradering av sine boliganlegg gjennom nybygging og rehabilitering i forrige planperiode. Behovet i Akershus er derfor ikke veldig stort per dags dato. Kommuneøkonomien har på grunn av de økonomiske konjunkturer oa. blitt vesentlig forverret siste år. Dette har medført at det utvises større forsiktighet i forhold til å planlegge bygging og drift av kostbare nye prosjekter.

Oslo og Akershus har benyttet antall enheter langt under tildelte rammer i 2009. Oslo har fått innvilget 159 omsorgsenheter i 2009. Disse skal primært benyttes til Omsorg + Det har ikke vært søknad om midler til sykehjemsenheter i Oslo.

I Akershus har det vært gitt tilsagn om 45 omsorgsenheter og 38 sykehjemsenheter.

Fortsetter denne trenden, vil det ved utløpet av planperioden (2015) kun være benyttet 46.08 % av plassene øremerket Oslo og Akershus.

86.5 Kvalitet i helse- og omsorgstjenesten

I Oslo kommune er mange bydeler i ferd med å innføre Kvalitetslosen, og PPS/ Acribe har kommet inn som et fast valg for alle i Gerica. .

Fylkesmannens kvalitetskonferanse gikk av stabelen 4.12.2009 med Brukermedvirkning som rød tråd. Her deltok ca 100 ledere innen pleie og omsorg i Oslo og Akershus.

86.6 Undervisningssykehjem/ Undervisningshjemmetjenester

Fylkesmannen har sittet i styringsrådene til undervisningssykehjemmene i både Oslo og Akershus. Det har vært et tett samarbeid om spredning av kompetanse, utveksling av erfaringer og samarbeid for øvrig.

I samarbeid med Lørenskog sykehjem (USH) er det utviklet tre omsorgsplanseminarer for Akershus fylke. Det er også utviklet et erfaringsseminar innen demens sammen med Abilds bo- og rehabiliteringssenter (HUSH) / Oslo.

Videre har FM samarbeidet med representanter for undervisningstjenestene, og GERIA om fordeling av midler til demensprosjekter i kommuner og bydeler, samt vurdering av søknader innen lindrende behandling og omsorg ved livets slutt.

I samarbeid med hovedsykehjemmet i Oslo vurderte fylkesmannen alle søknader om å bli Undervisningshjemmetjeneste kommune / bydel. Det var i alt tre søknader, to fra Akershus og en fra Oslo.

De utvalgte ble Bærum kommune – Akershus og Bjerke bydel – Oslo.

Det har vært utviklet to møter for å bygge nettverk, samt å bidra til å bruke erfaringene fra USH i oppstarten for de nye undervisningstjenestene, dette i regi av Fylkesmannen

86.7 Økt forvaltningskompetanse. Saksbehandling i helse- og omsorgstjenesten

Fylkesmannen har i 2009 avholdt 2 hele dagsseminar i saksbehandling for kommuner og bydeler på saksområdet kap 4 i lov om sosiale tjenester.

I tillegg har flere bydeler og kommuner fått individuelle besøk tilknyttet saksbehandling og veiledning på saksområdet. Det har videre vært avholdt en tilsynskonferanse både med sikte på å synliggjøre resultatene av tilsynene, og med sikte på at kommunene slik gis et bidrag til å forbedre egen kompetanse.

86.9 Rettssikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte personer med psykisk utviklingshemming

Fylkesmannen har i 2009 ikke avholdt særskilte kurs i lov om sosiale tjenester kap 4A. Vi har formidlet videre til bydeler og kommuner de kjente aktørene på markedet på dette området, som har drevet gode kurs og opplæring i kap 4A for kommunalt ansatte som arbeider med målgruppen. Vi har derimot besøkt enkelte bydeler og kommuner der vi har registrert en stor kompetanse mangel.

Fylkesmannen har som mål at alle saker etter lov om sosiale tjenester kap 4A skal behandles innen maksimum 3 måneder. Dette har vi i de fleste sakene oppnådd.

86.10 IPLOS – individbasert pleie- og omsorgsstatistikk

Fylkesmannen har fått en tydeligere rolle i forhold til kommunenes arbeid med IPLOS i 2009. Dette har medført at Fylkesmannen nå er bindeleddet mellom kommunene og Helsedirektoratet i IPLOS saker. Det være seg innsending av data og kvaliteten på disse, samt informasjon ut til kommunene om endringer og tilpasninger.

Fylkesmannen i Oslo og Akershus har foretatt purringer i forhold til mangelfull innsending av data i en kommune, og har gitt tilbakemelding om svakheter i forhold til innesendte data i forhold til en annen kommune i løpet av året.

I Oslo og Akershus er arbeidet med, og forståelsen for IPLOS tatt opp med pleie- og omsorgsledere i alle Akershus-kommunene i løpet av året. Temaet er også tatt opp med pleie- og omsorgsledere i alle bydelene i Oslo. Fokus i disse sammenhengene var: nødvendighet av registrering, kvalitet på data og lokal bruk av data og informasjon i IPLOS

Bydel Østensjø deltar i et prosjekt i regi av Helsedirektoratet, i samarbeid med sykehuset Innlandet om utvikling av en IPLOS variabel som skal fange opp kognitiv svikt. Dette arbeidet skal være fullført i 2010.

IPLOS etterspørres nå ved arbeid med klagesaker hos Fylkesmannen, og det påpekes stadig at IPLOS score skal samsvare med vedtak og øvrig dokumentasjon. Gjennom dette arbeidet ser vi at det fortsatt gjenstår en del implementeringsarbeid i en del kommuner og tjenester før man kan si at man har valide data lokalt. Utfordringene er å få opp forståelsen for IPLOS som datakilde, og å lokalt se nytteeffekt av data for pasienten individuelt og av statistikken generelt. Det er svært få kommuneledere som etterspør informasjon fra IPLOS. Det har vært gjort mye arbeid i forbindelse av omlegging av IPLOS til ny versjon, dette har vært krevende for enkelte kommuner / bydeler, og datakvaliteten har nok midlertidig gått noe ned.

Resultatområde 87 Psykisk helse

87.7 Videre utvikling av det psykiske helsearbeidet i kommunene

2008 var siste året for "Opptrappingsplanen". Fylkesmannen har imidlertid fortsatt ansvar for å sammenstille og kvalitetssikre kommunenes rapporter om kommunale tiltak og bruken av midler innen psykisk helsearbeid. For kommunene i Oslo og Akershus kan fylkesmannen ikke se at det er foretatt omfattende kutt i 2009-budsjettene, men det er likevel observert enkelte reduksjoner.

Fylkesmannen har bistått det nyopprettede NAPHA (Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid) hvor viktigste målgruppen er ansatte i kommunene.

Stortinget har vedtatt at øremerking av egne midler til de 4 storbyene (*storbysatsningen*) skal videreføres og forvaltes etter tidligere fastsatt praksis. Oslos ble for 2009 tildelt kr 25 230 000 fordelt på 9 prosjekter.

Fylkesmannen hadde i 2009 fullmakt fra Helsedirektoratet til å disponere inntil 2,7 millioner til tilskudd til videreutdanning i psykisk helsearbeid med hovedfokus på barn og unge for kommunalt ansatte i Akershus.

I 2009 har Oslo kommune mottatt lønnstilskudd (1,6 millioner) for til sammen 20 studenter på studiene Tverrfaglig videreutdanning i psykisk helsearbeid og Tverrfaglig videreutdanning i psykososialt arbeid med barn og unge.

Til lokale etterutdanningstiltak hadde Fylkesmannen til fordeling i Oslo kr 169 000. 7 instanser ble tildelt midlene. For å kunne motta støtte skal tiltaket rettes mot en tverrfaglig deltakergruppe fra både spesialisthelsetjenesten og bydelene.

Resultatområde 88 Rusområdet

88.2 Rusmiddelarbeid

Fylkesmannen har sammenstilt og kvalitetssikret hhv Oslo kommunes rapporter og Akershus rapporter om bruk av tilskuddsmidler til kommunalt rusarbeid for foregående år. Rapport er sendt Helsedirektoratet.

Fylkesmannen har i 2009 tildelt Oslo kommune kr 47,7 mill. fordelt på 31 ulike tiltak. Av disse er 12,3 mill. fordelt på 12 bydeler og det øvrige tildelt Rusmiddeletatens tiltak og prosjekter. Antall bydeler som mottar tilskudd har økt fra 8 til 12 fra 2008 til 2009. For Akershus sin del er det fordelt 11 millioner på 19 tiltak. Fylkesmannen har hatt oppfølging av tilskuddsmottagere gjennom telefon/e-mail, besøk på bydel/ i kommuner og regelmessige møter med prosjektansvarlig i Rusmiddeletaten. Fylkesmannen har hatt oppfølgingsmøter med rustjenesten og tilskuddsmottagere i åtte bydeler.

Oslo kommune og Akershus kommunene er blitt gjort kjent med tilskuddsordningene gjennom utsendelse av

informasjon på mail, rettet mot byrådsavdelinger, relevante etater, bydels/kommuneadministrasjoner, tjenesteledere og ruskonsulenter. I tillegg var alle bydeler representert på informasjonsmøte om Opptrappingsplanen for rusfeltet, Fylkesmannens rolle i denne og tilskuddsordningene for 2009, i januar d.å.

Under tildelingsprosessen ble tiltak som hadde utprøving av eller metodeutvikling som fokus, samt plan for videreføring av stillinger og eller metode etter tilskuddsperioden, prioritert.

Det synes å være godt kjent i Oslo kommune at Fylkesmannen er tilgjengelig mht råd og veiledning. Både i forhold til utforming av søknader om tilskudd, men også andre temaer. Blant annet har anvendelse av tvangsbestemmelsene i LOST, vært drøftet med Fylkesmannen. Bydelenes rustjeneste melder i stor utstrekning inn temaer til fagseminarer og nettverksmøter, samt sine kompetansebehov.

Akershus kommunene er delt i 3 regioner når det gjelder det meste av arrangementer og informasjon. Follo, Romerike og Asker & Bærum. Hver av regionene har sin arbeidsgruppe som sammen med Korus Øst og Fylkesmannen legger til rette for tiltak og arrangementer.

Fylkesmannens har arrangert en felles samling for de fire KTP prosjektene som er etablert i våre to fylker.

12 tiltak som mottar tilskudd i 2009 rettes mot personer inkludert i LAR. Ett tiltak er direkte rettet mot personer etter institusjons- og fengselsopphold. Utover dette har ikke Fylkesmannen hatt en innsats rettet mot disse gruppene i 2009.

Tilskuddmidlene over kap 0761 post 21 til delfinansiering av videreutdanning innen rusfaget til helse- og sosialpersonell og ansatte i kriminalomsorgen ble gjort kjent på samme måte som de øvrige tilskuddsmidler. Både tidspunkt for kunngjøring og søknadsfrister førte til en begrenset søkermasse fra bydeler. Til sammen tildelte Fylkesmannen kr 1,58 mill til Oslo kommune over denne posten.

I Akershus ble det tildelt midler til 2 kommuner i 2009: tilsammen kr 245.000,-.

Status per 31. desember 2009: 3 ansatte i kommunal rustjeneste har fått tilskudd til videreutdanning i rus- og psykisk helse, mens 10 ansatte i KIF har fått tilskudd til kursing i regi av Tyrilistiftelsen. Rusmiddeletaten har fått midler til etablering av etterutdanning i rusproblematikk i samarbeid med Høgskolen i Østfold. Tilbudet vil gis til ansatte i kommunal sektor i Oslo. Bydel Frogner ved SALto koordinator fikk midler til kurs i "Tegn og symptomer" ved Politihøgskolen for 80 ansatte i kommunal tjeneste, tilbudet gikk til alle ansatte (i flere bydeler) som samhandler om og med barn og unge.

Fylkesmannen har deltatt på møter med Byrådsavdeling for eldre og sosiale tjenester samt nettverksmøter med helse og velferdsetaten. I tillegg har Fylkesmannen og Rusmiddeletaten hatt felles arrangementer med sikte på kompetanseheving og kvalitetsutvikling, blant annet fire dagers kurs i prosjektarbeid, hvor 20 ansatte i kommunalt forankrede rusprosjekter deltok.

Fylkesmannen opprettet i 2009 et forum/nettverk som er åpent for deltagelse også for brukerorganisasjoner og frivillige aktører på rusfeltet i Oslo. Målsettingen var å etablere kontakt mellom lignende prosjekter i ulike bydeler, legge til rette for erfaringsutveksling samt spre informasjon og kunnskap om kommunalt rusarbeid i Oslo by. Det har vært avholdt fem heldagssamlinger i 2009. I januarsamlingen var tema Opptrappingsplanen for rusfeltet, samt tilskuddsordninger i 2009, inkludert tilskudd for oppfølgingstjenester i bolig (NDU). Tema i samlingene i februar, mai og september var presentasjon av ulike prosjekter på rusfeltet, inkludert bidrag fra Kirkens Bymisjon og Stiftelsen P22. Desembersamlingen var forbeholdt tilskuddsordningene for 2010. Hver samling har hatt mellom 30 og 40 deltagere, og stort sett har alle bydeler i Oslo, Rusmiddeletaten og Kompetansesenter Rus Oslo vært representert.

I desember var alle kommunen i Akershus samlet, sammen med KoRus øst og Fylkesmannen samt koordinator for NAV i Akershus, for å gå gjennom tilskuddsordningene som forvaltes via KoRus og Fylkesmannen.

Denne samlingen ble også benyttet til å etablere nettverksstrukturer knyttet til prosjekter drevet ut fra tilskudd, samt utveksling av erfaring knyttet til arbeid med ruspolitiske handlingsplaner og tidlig intervensjons arbeid.

Fylkesmannen har gjennom tilskuddmidlene og egne midler bidratt til Rusmiddeletatens/Helse- og velferdsetatens opplæringsprogram om individuell plan for ansatte i kommunal rustjeneste. Sammen med brukerorganisasjonene Wayback og Rusmisbrukernes interesseorganisasjon (RIO) arrangerte Fylkesmannen og Rusmiddeletaten et IP seminar for brukere. Seminaret ble laget og gjennomført av Wayback og RIO på Bjørnerud rehabiliteringssenter i Oslo i september. Erfaringen tilsier at et lignende seminar må omformes og rettes mot brukere med et annet rusmestringsnivå enn det vi falt ned på i første forsøk.

Selv om opprettelsen av individuelle planer øker noe, så er det fremdeles et stort behov for en målrettet innsats på dette området.

Fylkesmannen har hatt møter med følgende brukerorganisasjoner; Rusmiddelbrukernes Interesseorganisasjon (RIO), Wayback, og Foreningen for en Human Narkotikapolitikk (FHNP). I tillegg har rusrådgivere hatt kontakt med Landsforbundet Mot Stoffmisbruk, proLAR og LAR-nett men det er ennå ikke etablert en mer formell struktur for et eventuelt samarbeid med disse. Men Fylkesmannen inviterer og forsøker å involvere organisasjonene i sine arrangementer.

Det er Fylkesmannens inntrykk at brukerrepresentasjon står sterkt i Oslo kommune, i alle fall i sentrale fora. Rusmiddeletaten benytter brukerundersøkelser i stor utstrekning. Det er litt mer usikkert hvordan brukermedvirkning, og brukerundersøkelser er implementert i internkontroll og benyttet som kvalitetsutviklingsverktøy i bydel på rusfeltet.

Akershus har vært i kontakt med de nevnte brukerorganisasjonene og sørger for å stimulere kommunene til å ha et brukerfokus i sine planprosesser og i sine utviklingsprosjekter. Fylkesmannen benytter brukerkontaktene på samtlige av sine arrangementer som innledere og kompenserer (betaler direkte) for forberedte innlegg til den enkelte representant som deltar og støtter ikke de enkelte brukerorganisasjonene med midler til deres virksomhet. Det er kun gjort positive erfaringer med de aktuelle representantene og de har vært til inspirasjon og har utfordret med konstruktive innspill til både kommuner og til Fylkesmannen. RIO har vært mest benyttet.

Fylkesmannens rådgivere på de respektive områder rus, NAV og boligsosialt arbeid har løpende kontakt og forsøker å samordne innsats mot bydeler og etater. Rusrådgiver har ikke fått deltatt på samlinger som Fylkesmannen har med NAV/KVP i 2009. Dette vil få større prioritet i 2010.

I 2009 har rusrådgiver deltatt på flere arrangementer i regi av Husbanken og andre om Boligsosialt arbeid. Rusrådgiver deltok i programarbeidet i forbindelse med dialogkonferansen "Rusmiddelavhengige og Bolig" sammen med Rusmiddeletaten i september 2009. Konferansen ble delvis finansiert av midler fra Fylkesmannen.

Rusrådgiver og rådgivere for psykisk helse og folkehelse, har hatt flere interne møter med tanke på informasjon, og erfaringsutveksling og samordning av innsats rettet mot bydelene. . Sammen har fylkesmannens rådgivere på disse områdene hatt nettverksmøte med HEV, representanter fra bydeler, RME og Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid (NAPHA), med tanke på opprettelse av et faglig nettverk innen psykisk helsearbeid i Oslo kommune.

Fylkesmannens rusrådgivere har også hatt møter med ACTIS - Rusfeltets samarbeidsorganisasjon og KS med tanke på eventuelt samarbeid og samordnet innsats i 2010.

KoRus Oslo og Fylkesmannen har regelmessige møter for å samordne sin virksomhet og etablere samarbeid om konkrete tiltak, arrangementer og prosjekter i henhold til de respektive oppdragsbrev. Blant annet er et prosjekt (Tidlig intervensjon) i Østensjø bydel, både forankret hos Fylkesmannen gjennom tilskuddmidler og KoRus Oslo. Kompetansesenteret har deltatt og bidratt ved flere av Fylkesmannens arrangementer også samarbeid med Rusmiddeletaten for øvrig. Det er Fylkesmannens oppfatning at samarbeidet med KoRus Oslo fungerer godt og at det vil kunne utvikles ytterligere i 2010.

Fylkesmannen har hatt over mange år et godt fungerende og stabilt samarbeid på alle områder med Korus Øst.

Akershus regionen har etablert en felles handlingsplan med KoRus øst med planer for tiltak rettet mot Akershus kommunene. Årlig arrangeres to dagers seminar i hver av de tre regionene:

Follo: Hankø seminar med 74 deltakere med vekt på Samhandling mellom kommuner og spesialisthelsetjenester. Etablering av ACT team i regionen har medført både studietur til Birmingham og stor innsats i etablering og implementering av ACT som arbeidsmodell. Foruten bistand til implementering av ruspolitiske handlingsplaner.

Romerike: Sanner seminar med 106 deltakere med vekt på Rus i NAV og kvalifiseringsprogrammet. Samt fokus på kognitiv svikt i forbindelse med rusavhengighet, samt forebyggingsperspektivet og tidlig intervensjon.

Asker og Bærum; Klækken seminar med 140 deltakere også med vekt på Rus i Nav, kvalifiseringsprogrammet samt tidlig intervensjon. (De som faller ut av videregående skole.

Arbeidsgruppene i regionene møtes jevnlig hver for seg og har også en samling hvor alle deltar for å utveksle erfaringer på tvers av regionene .

I desember var alle kommunen i Akershus samlet, sammen med KoRus øst og Fylkesmannen samt koordinator for NAV i Akershus, for å gå gjennom tilskuddsordningene som forvaltes via KoRus og Fylkesmannen.

Denne samlingen ble også benyttet til å etablere nettverksstrukturer knyttet til prosjekter drevet ut fra tilskudd, samt utveksling av erfaring knyttet til arbeid med ruspolitiske handlingsplaner og tidlig intervensjons arbeid.

Fylkesmannen har så langt som mulig kommet i mål med resultatkrav i oppdragsbrevet for 2009 med ett unntak: tiltak for å øke brukermedvirkning og samarbeid med pårørende i kommunene.

Ressursrapportering

Sosial- og familieavdelingen hadde vakanse = 0,5årsverk under dette dep.området i 2009.

Helseavdeling bruker samlet ca halvparten av sine tilgjengelige ressurser på en rekke embetsoppdrag fra Helsedirektoratet / HOD – 25,5 årsverk – og tilsvarende 23,5 årsverk på oppdrag fra Statens Helsetilsyn. Antall oppdrag er økende.

Resultatområde	FMOA		Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.		
Resultatområde 75 og 86	12	225	12	225
Resultatområde 76 og 77	583	4	583	4
Resultatområde 81	90	68	90	68
Resultatområde 82	1035		1035	0
Resultatområde 83	135		135	0
Resultatområde 84 og 85	172		172	0
Resultatområde 87 og 88	133	228	133	228
Sum:	2160	525	2160	525

Statens Helsetilsyn

Resultatområde 81 Tilsyn og klagesaksbehandling etter sosialtjenesteloven

81.1 Planlagte tilsyn

Sosial- og familiavdelingen v/sosial- og omsorgsseksjonen har gjennomført 22 systemrevisjoner i 2009. Er

81.2 Områdeovervåking

Sosial- og familieavdelingen har ikke gjennomført særskilt overvåking av enkeltområder i 2009.

81.3 Klager etter sosialtjenesteloven

Fylkesmannen har behandlet 60 % av alle sakene under 3 måneder. Dette inkluderer vederlagssaker, §10-1 saker, saksomkostninger o.l. Gjennomsnittlig saksbehandlingstid for alle saker i løpet av 2009 var 2.7 måneder. Årsaken til forsinket saksbehandling skyldes i de fleste saker venting og purring på etterlyste dokumenter og eller tilleggsopplysninger.

81.4 Spesielle oppgaver etter sosialtjenesteloven kap. 4A

Nedenfor er gitt en oversikt over antall saker og personer som Fylkesmannen i Oslo og Akershus har hatt til behandling i 2009 og med sammenligning av 2008 bak streken.

	Oslo	Akershus	samlet
Ant.pers omfatte av Kap 4A	190/164	167/139	357/303
Ant.pers med meldinger	170/154	124/136	294/290
Ant.meldinger	2680/3293	1487/1780	4167/5073
Ant.pers m/godk vedtak	60/38	63/45	123/83
Ant.godkjente vedtak	61/39	67/46	128/85
Ant.tiltak i godkj vedtak	81/49	84/61	165/110
Ant.disp.søkn.innvilget	54/35	56/37	110/72
Ant.tilsyn gjennomført	17/11	16/16	33/27

Forklaring til oversikten.

Antall personer som omfattes av Kap. 4A: Dette er antallet personer som er rapportert til Fylkesmannen i form av meldinger og/eller vedtak. Fylkesmannen har også mottatt og besvart saker med bekymringer over tjenestene til enkelte personer fra private parter og ansatte, disse er ikke med i statistikken.

Antall personer med meldinger: Dette er antall personer som er rapportert inn til Fylkesmannen med meldinger om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner.

Antall meldinger: Dette er antallet meldinger rapportert inn til Fylkesmannen om skadeavvergende tiltak i nødsituasjoner.

Antall personer med godkjente vedtak: Dette er antallet personer med godkjente vedtak om planlagt og systematisk bruk av tvang og makt.

Antall godkjente vedtak: Dette er antallet godkjente vedtak om planlagt, systematisk bruk av tvang og makt, en person kan ha flere vedtak samtidig.

Antall tiltak i godkjente vedtak: Dette er antallet tiltak i vedtakene om planlagt og systematisk bruk av tvang og makt, et vedtak kan inneholde flere tiltak. Se oversikt over kategorisering av tiltakene senere.

Antall dispensasjonssøknader innvilget: Dette er antallet vedtak og med søknader som er innvilget av Fylkesmannen om dispensasjon fra utdanningskravet. Tallet er ikke nødvendigvis samsvarende med antall personer.

Antall tilsyn gjennomført: Dette er antallet tilsyn som er gjennomført av Fylkesmannen ut fra vedtak eller annen mottatt dokumentasjon.

Kommentarer til oversikten

Antall personer som omfattes av Kap. 4A:

På nytt er det en stor økning i antall saker fra 2008 til 2009. Økningen er omtrent på samme nivå som fra 2007, denne gangen er økningen på ca. 21%. Hovedforklaringen er nok fortsatt at det har vært en underrapportering av bruk av tvang og makt i vår region. Økningen gjelder både i Oslo og i Akershus.

Se mer om dette under kapitlet ”betraktninger”.

Antall personer med meldinger:

Dette tallet er stabilt fra året før. Økningen når det gjelder antall personer gjelder derfor i første rekke økningen i antall vedtak, se nedenfor. I Akershus har det faktisk vært en liten nedgang i antall personer med meldinger.

Antall meldinger:

Antall meldinger har gått ned siden året før. I 2008 var det en særdeles stor økning i antall meldinger, mens dette nå har gått ned for første gang. Nedgangen gjelder i både Oslo og Akershus og skyldes hovedsakelig to forhold. For det første benyttes det fremdeles protokoller som en annen form for registrering, jamfør § 4A-7 første ledd der meldinger kan erstattes med protokoll. For det andre er det blitt iverksatt mange flere tiltak med bruk av tvang og makt gjennom godkjente vedtak enn tidligere, se nedenfor.

Antall personer med godkjente vedtak og antall godkjente vedtak:

Økningen her er på nærmere 50% og er jevnt fordelt mellom Oslo og Akershus. Den store økningen fra 2007 til 2008 fortsetter altså i 2009. Fylkesmannen tolker disse tallene til at kommuner og bydeler nå i større grad fatter nødvendige vedtak og i mindre grad benytter seg av enkeltmeldinger.

Antall tiltak i godkjente vedtak:

Den store økningen når det gjelder vedtak gjenspeiler seg også i en stor økning i antall tiltak med bruk av tvang og makt.

Betraktninger omkring arbeidet med Kap. 4A i 2009.

For uten saksbehandling knyttet opp mot meldinger, vedtak, dispensasjonssøknader og stedlige tilsyn har Fylkesmannen også gjennomført 6 systemrevisjoner med kommuner og bydelen knyttet til dette lovverket i 2009. Rapport fra hvert tilsyn og en samlerapport for hele året er lagt ut på Fylkesmannens nettsider.

Videre har Fylkesmannen behandlet flere saker som tilsynsorgan ved at hjelpeverger, pårørende, ansatte, habiliteringstjenesten eller andre har meldt bekymringer om tjenestetilbudet til personer med utviklingshemning. Disse bekymringene har noen ganger vært knyttet til bruk av tvang og makt, men hovedsakelig har de vært rettet mot de ordinære pleie- og omsorgstjenestene som er hjemlet i sosialtjenestelovens § 4-2 bokstav a til d.

Fylkesmannen har behandlet slike saker både i forhold til enkeltvise tjenestemottakere, men også opp mot særskilte tjenestesteder og kommunenes og bydelenes styring og kontroll av tjenesten mer generelt. Begrepet ”hendelsesbaserte tilsyn” har ikke vært benyttet ved embedets sosial- og familieavdeling frem til nå, men Fylkesmannens saksbehandlere på Kap. 4A området har behandlet 9 slike saker i 2009.

Tallene viser igjen en økning i antall saker, selv om det har vært en nedgang når det gjelder antall meldinger. I første rekke vurderer Fylkesmannen at økningen fremdeles hovedsakelig skyldes tidligere underrapportering. I denne forbindelse ser vi at de gjennomførte systemrevisjonene har effekt.

Utenforliggende forhold som kommuneøkonomi, tilgang på arbeidskraft og samlokalisering kan også ha virket inn på omfanget av slike saker; om ikke nødvendigvis direkte bruken av tvang og makt, men i hvilken grad kommuner og bydeler setter dette på dagsorden.

Det er også blitt arbeidet med avklaringer mellom dette lovverket og det nye lovverket i Lov om pasientrettigheter – Kap. 4A Helsehjelp til pasienter uten samtykkekompetanse som motsetter seg helsehjelpen.

Fylkesmannen har for øvrig i 2009 drevet med utstrakt samarbeid med ulike eksterne parter, samt foretatt opplæring, veiledning og ellers ivaretatt informasjonsplikten.

Saker til Fylkesnemnda:

Fylkesmannen hadde forberedt en sak til Fylkesnemnda i 2009. Saken ble trukket før forhandlingene på bakgrunn av en konkret lovfortolkning fra Helse og omsorgsdepartementets side.

Utfordringer i arbeidet

Vi ser at internkontroll og styring i den enkelte kommune og bydel også har innvirkning på hvordan tvang og makt blir håndtert og om saksbehandling blir korrekt foretatt. Dette er særlig blitt avdekket ved de systemrevisjoner Fylkesmannen har gjennomført.

Fylkesmannen ser også utfordringer i at det fremdeles må gis dispensasjon fra utdanningskrav i like stor grad nå som tidligere.

Helse- og omsorgsdepartementet har i november 2009 kommet med en ny lovtolkning når det gjelder forholdet mellom sosialtjenestelovens Kap. 4A og straffelovens særreaksjoner (jfr. sak trukket før nemdsbehandling nevnt over). Fylkesmannen har forholdt seg til denne lovtolkningen, men ser at det er flere utfordringer i praktiseringen av dette.

Videre ser vi særskilte utfordringer ved bruk av private tjenester, at det finnes arenaer der en burde hatt en hjemmel for bruk av tvang og makt men ikke har det i dag, samt i forhold til ny teknologisk utvikling når det gjelder alarmer og overvåking.

81.5 Andre oppdrag

Sosial- og familieavdelingen har ingen kommentarer til dette pkt.

81.6 Hendelsesbasert tilsyn

Hendelsesbasert tilsyn/bekymringssaker:

Vedr. Lov om sosiale tjenester

Av 5 saker som står igjen i 2008 har vi avsluttet 4 saker. En gjenstår.

Det har innkommet 14 saker i 2009 hvorav 1 er avsluttet.

Resultatområde 82 tilsyn og klagesaksbehandling etter helsetjenestelovgivningen

82.1 Hendelsesbasert tilsyn

Antall ferdigbehandlede saker: 378

Median saksbehandlingstid: 4,2 måneder

82.2 Planlagt tilsyn

Tilsammen 34 gjennomførte systemrevisjoner (krav fra Helsetilsynet 32): 14 med spesialisthelsetjenesten og 20 med primærhelsetjenesten.

82.3 Områdeovervåking

Helsetilsynet i Oslo og Akershus er samtidig "Kontaktfylkeslege" for hele sør-øst-området og har i den anledning både opprettet nettverksgruppe med samtlige fylker og innhentet tertiarapporter over flere typer hendelser, meldinger og tilsyn som et ledd i vår områdeovervåking av spesialisthelsetjenesten.

82.5 Andre oppdrag

Arbeidet med bla. Eldre tilsyn er påbegynt i fht planlegging og samordning mellom embetets helseavdeling og sosial- og familieavdelingen. Iverksettes i 2010.

Økende antall saker ifm det nye kapittel 4A i pasientrettighetsloven.

Økte oppgaver som "Kontaktfylkeslege" mot helse Sør-Øst RHF.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 91 og 92	0	0
Sum:	0 0	0 0

Resultatområde 94 Forberedelse av saker om honorære konsuler

Utført undersøkelser om 4 nye honorære konsuler.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 93 og 94	32	32 0
Sum:	32 0	32 0

Kultur- og kirkedepartementet

Resultatområde 95 Tros- og livssynssamfunn

Det er tilsammen 168 trossamfunn og 2 livssynssamfunn i vårt register. Av disse søkte 159 samfunn om statstilskudd. Det ble utbetalt kr 114 005 094 i 2009.

Ordningen med Brønnøysundregistrenes kontroll av medlemsoversiktene til samfunnene har etter vår erfaring fungert tilfredstillende. I 2009 valgte relativt flere samfunn å sende inn korrigerede medlemslister enn ved innføring av ordningen.

Fylkesmannen mottok 17 søknader om registrering av nye trossamfunn. Av disse ble 4 avslått. Det ble godkjent 40 nye forstandere. Ingen forstandere ble fratatt godkjenningen.

Fylkesmannen har stort fokus på oppfølging av samfunnenes rutiner for inn- og utmeldinger.

Resultatområde 96 Gravferdsloven

Vi innvilget 10 søknader om spredning av aske for vinden i marka og 26 søknader om spredning av aske i åpent hav. Videre behandlet vi 28 søknader om forhåndstillatelse. En søknad ble avslått på grunn av valgt sted.

Resultatområde 97 Lov om helligdager og helligdagsfred

Vi behandlet 7 søknader om dispensasjon fra Lov om helligdager og helligdagsfred. 2 søknader ble innvilget, 5 søknader ble avslått. Et vedtak ble påklaget til departementet som opprettholdt fylkesmannens vedtak

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA	Sum
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.
Resultatområde 95, 96 og 97	26	26
Sum:	26	26

Fornyings- og administrasjonsdepartementet

Resultatområde 98 Oppdrag på det administrative området

98.1 Rekruttere og beholde medarbeidere

Embetet har med oppfordring om at personer med innvandrerbakgrunn eller med nedsatt funksjonsevne bes søke ved utlysning av ledige stillinger. Vi har nå flere medarbeidere med innvandrerbakgrunn.

Sykefraværet varierer noe gjennom året og lå i 2009 på snitt ca 6 %. Det er lagt stor vekt på tilpassing av arbeidsplassen og godt arbeidsmiljø. Det gjennomføres verneunder og arbeidsmiljøundersøkelser og det er en tett dialog med verneombud og tillitsvalgte. Det meste av sykefraværet skyldes langtidsfravær ved alvorlig sykdom. Alle ansatte fikk tilbud om vaksinerings mot svineinfluensa. Det tilbys trening 1t hver uke i trimmrommet og fysioterapeut og bedriftshelsetjeneste kontaktes ved spesielle problemer.

Det er på grunn av økonomisituasjonen ikke gjennomført 2.3.4 forhandlinger i 2009. Det er noe problemer med at

aktuelle søkere trekker seg da de ikke aksepterer lønnstilbud. Videre er det en utfordring at nyansatte får høyere lønn en øvrige ansatte, noe som blir en belsatning for arbeidsmiljøet.

Alle over 62 år får fri 14 seniordager etter at seniorforsøket ble avvirket. Videre legges det tilrette ut fra den enkeltes behov, slik at seniorenne kan fortsette i jobb.

Tilsette med innvandrerbakgrunn

Embete	Antall 2008	% 2008	Antall 2009	% 2009
FMOA	10	4	11	4
Sum	10	4	11	4

98.2 Kompetanseutvikling

Avdelingene har egne kompetansemidler og det legges opp til at medarbeider kan delta både på eksterne og interne kurs. Det gis tilskudd til relevant kompetansegivende opplæring etter søknad.

Det gis intern opplæring for alle nyansatte i bruk av programvare, informasjon om embetet med videre.

Embetet har tre lærlinger innen kontorområdet.

Generelt har embetets medarbeidere høy fagkompetanse.

Fordeling menn/kvinner i lederstillinger

Embete	Kunngjorte lederstillinger	% tilsatte kvinner	% tilsatte menn	Antall kvinnelige ledere	Antall mannlige ledere
FMOA	2	50	50	5	4

Fordeling av kompetansemidler

Embete	% kompetanse kvinner	% kompetanse menn	% under 50 år	% over 50 år
FMOA	0	0	0	0

98.3 Medvirkning

Fylkesmannen ivaretar medbestemmelse i tråd med hovdeavtalens intensjoner. Aktuelle saker drøftes av partene i SAMU og AMU. Her skifter møteledelsen mellom partene årlig. BHT deltar ved behov. Det er et godt samarbeid med de ansattes organisasjoner ved at større oppgaver som for eksempel utforming av lønnspolitikken ved embetet løses i partssammensatte utvalg.

98.4 Likestilling og likeverd

Embetet har overvekt av kvinner på alle nivå. I snitt ligger likevel menns lønn ca 1 ltr over kvinnene. Det er utformet egen lønnspolitikk som skal ta tak i dette.

Det er tilrettelegging av alle arbeidsplasser med fysioterapeut fra BHT.

I 2009 har det vært gjennomført endel ombygginger av bygget som er eiet av ENTRA-Eiendom. Fylkesmannen har i samarbeid med Entra sørget for at tilgjengelighet både utendørs og innendørs er ivaretatt.

98.5 Føringer på IKT-området

GIS-strategiens punkt 3.5 g): Fylkesmannen i Oslo og Akershus har ikke utarbeidet noen rutinebeskrivelser for GIS- og geodatarelevante arbeidsoppgaver for 2009. Det brukes imidlertid noe ressurser på å tilrettelegge høringsutkast av kommuneplaner inn i lokale GIS-applikasjoner, noe som bidrar til en enklere utsjekking av viktige områder i plansaksbehandlingen.

GIS-strategiens punkt 3.5 h):

Fylkesmannen har i samarbeid med Akershus fylkeskommune etablert en kartinnsynsløsning, "KartInAkershus"(Geodataweb-klient), til bruk i saksbehandlingen hos de to etatene. Gjeldende kommuneplaner for Follo og Nedre Romerike er lagt inn i løsningen. Dette er WMS-tjenester levert fra kommunene selv. Løsningen er også integrert med ePhorte. I noen tilfeller benyttes løsningen av eksterne parter i forbindelse med

spesielle søknader.

GeodataAS som er leverandør av Geodataweb-klient-løsningen, har planlagt utfasing av produktet. Dette medfører at Fylkesmannen snarest bør bestemme seg for hvilken løsning en bør satse på for de ”store massene”. Etter det Fylkesmannen erfarer så satses det noe på GeoPort-løsningen fra FAD sin side, selv om denne sannsynligvis ikke vil løse alle fylkesmannens framtidige behov for ”GIS-støtte”.

Et dagsseminar om bruk av temadata i forbindelse med kommuneplanlegging ble gjennomført i regi av Plan- og temadatautvalget i Oslo og Akershus. (FMOA har ledrrollen i utvalget.)

Det er planlagt å få etablert en arbeidsgruppe som skal utarbeide en ønskeliste for integrasjon mellom tjenester og rapporter fra ulike fagsystem i landbruket (SLF, Mattilsynet, Skog og Landskap m.fl.). En evt. integrasjon vil kunne bidra til en mer rasjonell arbeidsflyt i bl.a. saksbehandlingen av søknader innen landbruksområdet.

For rapportering om Geovekst og Norge Digitalt vises det til resultatområde 26.2.

Ressursrapportering

Resultatområde	FMOA	Sum	
	1510 Fagdep.	1510 Fagdep.	
Resultatområde 99	1	1	0
Sum:	1	1	0